

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKOTURİZM REHBERLİĞİ ANABİLİM DALI
EKOTURİZM REHBERLİĞİ BİLİM DALI**

**TURİZM PLANLAMASINDA BİR ANTİK KENTTEN YEREL
BEKLENTİLER; TYANA ALAN ARAŞTIRMASI**

**ESRA KÜÇÜKİPEKÇİ
ORCID:0000-0003-2590-1645**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN:
DR. ÖĞR. ÜYESİ HASAN ALİ ERDOĞAN
ORCID: 0000-0002-1795-4607**

KONYA-2023

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKOTURİZM REHBERLİĞİ ANABİLİM DALI
EKOTURİZM REHBERLİĞİ BİLİM DALI**

**TURİZM PLANLAMASINDA BİR ANTİK KENTTEN YEREL
BEKLENTİLER; TYANA ALAN ARAŞTIRMASI**

**ESRA KÜÇÜKİPEKÇİ
ORCID:0000-0003-2590-1645**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN:
DR. ÖĞR. ÜYESİ HASAN ALİ ERDOĞAN
ORCID- 0000-0002-1795-46**

KONYA-2023

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	ESRA KÜÇÜKİPEKÇİ		
	Numarası	21812601001		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	EKOTURİZM REHBERLİĞİ ANA BİLİM DALI		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	TURİZM PLANLAMASINDA BİR ANTİK KENTTEN YEREL BEKLENTİLER; TYANA ALAN ARAŞTIRMASI			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

ESRA KÜÇÜKİPEKÇİ

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	ESRA KÜÇÜKİPEKÇİ		
	Numarası	21812601001		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	EKOTURİZM REHBERLİĞİ ANA BİLİM DALI		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	DR. ÖĞR. ÜYESİ HASAN ALİ ERDOĞAN		
Tezin Adı	TURİZM PLANLAMASINDA BİR ANTİK KENTTEN YEREL BEKLENTİLER; TYANA ALAN ARAŞTIRMASI			

Tyana antik kenti geçmişten bugüne birçok uygarlığa, dine ve insanlığa ev sahipliği yapmıştır. Fakat günümüze kadar yapılan çalışmalarda Tyana'nın sahip olduğu kültürel miras değeri yeterince ortaya çıkarılmamıştır. Turizmde önemli bir konuma sahip olan Tyana antik kenti yerel halk tarafından da beklenen değer ve potansiyeli gösterememektedir. Bu çalışmada Tyana antik kentin çevresinde yaşayan yerel halkın görüşleri ve bakış açısı ile turizme kazandırılması amaçlanmıştır. Araştırma yöntemi olarak röportaj yöntemi kullanılmıştır. Yerel halk ile yüz yüze görüşme sağlanmış ve röportajların analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları bulgular kısmında verilmiştir. Sonuçlara bakıldığında yerel halkın Tyana antik kentini yeterince tanıtılmadığı ve turizme kazandırılmadığından mağdur olduğu kanısına varılmıştır.

ANAHTAR KELİMELELER: Tyana Antik Kenti, Yerel halk, Antik kent, Turizm planlaması, Turizm alanları

ABSTRACT

Author' s	Name and Surname	ESRA KÜÇÜKİPEKÇİ		
	Student Number	21812601001		
	Study Program	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	ASST. PROF. DR. HASAN ALI ERDOĞAN		
	Title of the Thesis/Dissertation	LOCAL EXPECTATIONS FROM AN ANCIENT CITY IN TOURISM PLANNING; TYANA FIELD RESEARCH		

The ancient city of Tyana has hosted many civilizations, religions and humanity from past to present. However, in the studies carried out until today, the cultural heritage value of Tyana has not been sufficiently revealed. The ancient city of Tyana, which has an important position in tourism, cannot show the value and potential expected by the local people. In this study, it is aimed to gain tourism with the views and perspective of the local people living around the ancient city of Tyana. Interview method was used as the research method. Face-to-face interviews with local people were provided and interviews were analyzed. Analysis results are given in the findings section. Considering the results, it was concluded that the local people suffered from the fact that the ancient city of Tyana was not promoted enough and it was not brought into tourism.

KEYWORDS: Tyana Ancient City, Local people, Ancient city, Tourism planning, Toursim area

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
ŞEKİLLER TABLOSU	vi
TABLOLAR DİZİNİ	vi
ÖNSÖZ	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1. Anadolu ve Kısa Tarihçesi.....	6
1.1 Prehistorik Dönem	7
1.2 Tarihi Dönemler	10
2. Anadolu’da Antik Kent Algısı	14
3. Kapadokya Bölgesi ve Niğde’nin Kısa Tarihçesi.....	15

İKİNCİ BÖLÜM ARKEOLOJİK KÜLTÜR VARLIKLARI VE TURİZM İLİŞKİSİ TYANA ÖRNEĞİ

2.1 Arkeolojik Kültür Varlıkları ve Turizm İlişkisi.....	19
2.2 Antik Kentlerin Turizm Potansiyeli.....	20
2.3 Tyana: Bir Antik Kent ve Turizm Değerlemesi.....	22
2.3.1 Tyana’nın Tarihçesi	26
2.4 Tyana Antik Kenti Kazıları.....	28
2.5 Tyana Antik Kenti Arkeolojik Çekicilikleri.....	29
2.5.1 Su Kemerleri	29
2.5.2 Roma Hamamı	30
2.5.3 Roma Havuzu.....	31
2.5.4 Vaftizhane ve Kilise.....	32
2.5.5 Apollonius	33
2.6 Tyana’ya Ulaşım	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM TYANA KENTİ ALAN ARAŞTIRMASI

3.1 Alan Çalışma Konusu.....	35
3.2 Bulgular	35
3.2.1 Yerel Halkın Turizm Kavramından Ne Algıladığı ve Turizmin Yerel Halk İçin Ne İfade Ettiği. 35	35
3.2.2 Yerel Halk İçin Turist Kimdir ve Turist Deyince Akla Ne Geldiği.....	37
3.2.3 Kemerhisar Bölgesine Turist Gelmesi Gerekli Midir ve Ne Gibi Faydaları Olduğu	38
3.2.4 Bölge İçin Yerli Turist Mi Yabancı Turist Mi Ön Planda Olduğu.....	39
3.2.5 Turistlerin Kemerhisar’da En Az 1 Gece Konaklamaları İçin Bölgede Neler Yapılabileceği, Nelere İhtiyaç Olduğu	40
3.2.6 Kemerhisar’ın Turist Çekmesinde Fayda Sağlayacak Yapılar ve Turistik Alanlar	41

3.2.7 Yerli Halk Tyana Antik Kenti'ni Ne Kadar Tanımakta ve Ne Kadar Bilgiye Sahip	42
3.2.8 Kemerhisar İçin Tyana Antik Kenti Önemi	44
3.2.9 Tyana Antik Kenti'nin Mevcutta ki Varlığının Avantaj ve Dezavantaj Yönünden Değerlendirilmesi.....	46
3.2.10 Tyana Antik Kenti'nin Yerel Halka Maddi Manevi Katkı Sağlaması İçin Yapılması Gerekenler	47
3.2.11 Tyana Antik Kenti ve Çevresi Kültür Varlıklarının Kendi Kültürümüze Yakınlık Derecesi	49
3.2.12 Tyana Antik Kenti'nde Yapılan Kazılara Katkı Sağlama Düşüncesi.....	51
3.2.13 Kemerhisar'ın Geçim Kaynağı ve Kalkınmasına Yardımcı Faaliyetler.....	52
3.2.14 Turizmin Gelir Kaynağı Olmasında Etkisi.....	53
3.2.15 Kemerhisar'da Turizmin Gelir Kaynağı Olabilmesi.....	54
3.2.16 Kemerhisarlılar 'ın Yerli ve Yabancı Turistlere Verebileceği Turistik Ürünler	56
3.2.17 Tyanalı Apollonius Kimdir ve Hakkında Neler Bilinmekte.....	58
3.2.18 Bölgenin Hıristiyan İnancı Olarak İnanç Turizmi Çerçevesinde Ziyaret Edilmesi	60
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	62
ÖNERİLER	64
KAYNAKÇA	66
EKLER	77
<i>Araştırma Gönüllü Katılım Formu .....</i>	<i>77</i>
<i>Araştırma Soruları.....</i>	<i>78</i>

ŞEKİLLER TABLOSU

ŞEKİL 1. 1 ANADOLU UYGARLIKLARI YERLEŞİM HARİTASI	7
ŞEKİL 1. 2 TARİH ÖNCESİ ÇAĞLARDA ANADOLU'DA YERLEŞİM YERLERİ.....	10
ŞEKİL 1. 3 TARİHİ DÖNEMLERDEKİ UYGARLIKLARIN ANADOLU YERLEŞİMLERİ	11
ŞEKİL 1. 4 KAPADOKYA BÖLGESİ	17
ŞEKİL 1. 5 GÜMÜŞLER MANASTIRI İÇ GÖRÜNÜMÜ	24
ŞEKİL 2. 1 TYANA ANTİK KENTİ HARİTA KONUMLANDIRMASI	22
ŞEKİL 2. 2 GÜMÜŞLER MANASTIRI DIŞ GÖRÜNÜMÜ	23
ŞEKİL 2. 3 ANDAVAL KİLİSESİ.....	25
ŞEKİL 2. 4 KÖŞK HÖYÜK	26
ŞEKİL 2. 5 SU KEMERLERİ	30
ŞEKİL 2. 6 TYANA ROMA HAMAMI KALINTILARI	31
ŞEKİL 2. 7 TYANA ANTİK KENTİ ROMA HAVUZU	31
ŞEKİL 2. 8 TYANA ANTİK KENTİ ANTİK KİLİSE KALINTILARI	32
ŞEKİL 2. 9 TYANA ANTİK KENTİ VAFTİZ YERİ.....	33

TABLolar DİZİNİ

TABLO 1.1 TARİH ÖNCESİ ÇAĞLAR ZAMANLARI.....	9
--	---

ÖNSÖZ

Kültürel miras, bir topluluğun veya toplumun geçmişten gelen ve bugüne kadar taşıdığı değerleri, gelenekleri, dilini, sanatını, mimarisini, müziğini, el sanatlarını, ritüellerini ve diğer kültürel unsurlarını ifade eder. Bu miras, bir toplumun kimliğini, tarihini, yaşam tarzını ve değerlerini yansıtır. Kültürel miras, insanlığın ortak geçmişi ve çeşitliliği açısından önem taşır. Kültürel miras ve turizm arasındaki bağlantı geçmişten bugüne süregelen bir olgu olmuştur. Kültürel miras, turistler için çekici ve ilgi çekici noktalar oluşturabilirken, turizm de kültürel mirasın korunmasına ve sürdürülmesine katkıda bulunabilir. Ancak bu ilişki dengeli bir şekilde yönetilmelidir, çünkü aşırı turizm kültürel mirasa zarar verebilir. Bu çalışma kültürel bir miras alanı olan Tyana antik kentinin turizm planlamasına katkı yapmak amaçlanmıştır. Çalışma kapsamını oluşturan Kemerhisar beldesinde ikamet eden yerel halk ile röportaj yapılmıştır. Röportaj sonuçları analiz edilmiş ve kayda değer bulgular ortaya çıkarılmıştır.

Çalışmaya katkı sağlayan Kültür ve Turizm Bakanlığı, Müzeler Genel Müdürlüğü, Tyana Kazı Başkanı Osman Doğanay ile kazı başkan yardımcısı Arkeolog Kısmet Bacak, kazı başkanı ikinci yardımcısı Arkeolog Tahir Gürkan ve kazı ekibinde bulunan Arkeolog Sinem Delikan başta olmak üzere tüm kazı ekibine ayrıca çalışmam boyunca bana destek olan ve danışmanlığımı üstlenen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Hasan Ali Erdoğan'a saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

ESRA KÜÇÜKİPEKÇİ

GİRİŞ

Anadolu geçmiş zamanların her bir döneminde önemli yerleşim alanlarına sahip bir coğrafya olagelmıştır. Üç tarafı denizlerle çevrili ve dört mevsimin yaşanılabilirdiği nadir bir alanı ifade eder. Su kaynaklarının bol olması ve önemli ticaret rotalarını içinde barındırması tarihi değerini artırmaktadır. Anadolu sahip olduğu görkemli geçmişi ile yüzyıllar boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Anadolu Tarihi, Anadolu coğrafyasının geçmişteki olaylarını, kültürünü, medeniyetlerini ve topluluklarını inceleyen bir alanı ifade eder. Anadolu'nun tarihi, çok çeşitli uygarlıkların etkisi altında gelişmiş ve bu uygarlıkların izlerini taşımaktadır. Buradaki uygarlıkların her biri kendine özgün sayısız tarihi ve kültürel miras bırakmıştır. Anadolu, antik çağlardan itibaren ticaret yollarının kavşağı olmuş, kültürel etkileşimlere açık bir bölge olmuştur. Bu nedenle, Anadolu'nun tarihi, farklı medeniyetlerin etkileşimi ve bu medeniyetlerin kendi kültürel özelliklerini bölgeye yansıtmasıyla şekillenmiştir.

Anadolu'nun tarihi, Paleolitik dönemden başlayarak farklı uygarlıkların egemenliği altında şekillenmiştir. Önemli dönemler arasında Hititler, Frigler, Lidyalılar, Persler, Helenistik Krallıklar, Roma İmparatorluğu, Bizans İmparatorluğu, Selçuklu İmparatorluğu, Osmanlı İmparatorluğu gibi uygarlıklar bu coğrafyada hüküm sürmüştür. Bu dönemlerde insanlar yaşadığı ve yerleştiği bölgede kentler kurmuşlardır. Günümüzde hala kalıntıları olan ve bizlere birçok geçmiş yaşam izleri bırakan antik kentler tüm dünyada büyük öneme sahiptir. Antik kentlerin sahip olduğu tarihi değerlerin, gün yüzüne çıkarılan tarihi parçaların kuşaktan kuşağa aktarılması toplumlar ve toplumun geleceği için önem taşımaktadır. Antik kentler kültürel mirasın evi konumunda olduğundan, bu değerleri korurken aynı zamanda yerel halkın da refahı ve sosyo-ekonomik kalkınması ve böylece yerel halkın bölgenin korunmasına da sahip çıkması beklenir. Hem kültür hem de tarihi zenginliği olan antik kentler birbirinden farklı özelliklere sahiptir. Prehistorik dönemden günümüze kadar gelen binlerce yıllık kentsel özelliklere sahip kültürel tarihi kalıntı genel olarak "Antik Kent" olarak bilinmektedir. Antik kentler bize yaşanan döneme ait ipucular vermektedir. Dönemsel süreçlerde Anadolu topraklarında bulunan antik kentler devamlı olarak tarihsel bir gelişim ve değişim içerisinde bulunmuştur. Niğde'de bulunan Tyana antik kenti bunlardan biridir. Tyana Antik Kenti önemli yol güzergâhı üzerinde olan doğal çevre durumlarından yararlanabilir bir konumda bulunan ve Hititlerden günümüze kadar iskân görmüş önemli bir antik kenttir. Tyana Antik Kenti günümüz

Kemerhisar beldesi içinde yer alır ve Kemerhisar halkı Tyana Antik Kenti ile iç içe yaşamaktadır.

Bu çalışmada Tyana Antik Kenti yakın çevresinde bulunan yerel halkın sahip olduğu tarihi değerleri koruma algısı ve bu değerleri benimseme derecesine aynı zamanda yerel halkın turizm ve turiste bakış açıları ile antik kentin turizm potansiyelini nasıl değerlendirdiği konularının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma röportaj (mülakat) yöntemi kullanılmıştır. Kemerhisar’ da yaşayan yerel halka konu ile ilgili yarı yapılandırılmış sorular sorulup cevaplar kaydedilmiştir. Bulgular kısmında cevaplar analiz edilip araştırmaya eklenmiştir.

Araştırmanın Amacı, Bu araştırmada Kemerhisar ’da yaşayan yerel halkın Tyana Antik Kente karşı olumlu olumsuz görüşleri alınmıştır, yerel halkın turizmüne bakış açısı değerlendirilmiştir. Çalışmada yerel halk tarafından elde edilen verilerden destek alınarak Tyana Antik Kenti’nin turizmde birçok alanda farkındalığının artırılmasına katkısı öngörülmektedir.

Araştırmanın Konusu, Turizm planlaması, bir antik kentin turizm potansiyelini değerlendirerek sürdürülebilir ve etkili bir şekilde turistlerin ilgisini çekecek şekilde yönetmeyi amaçlayan bir süreçtir. Bu planlama, yerel yönetimler, turizm kuruluşları, işletmeler, yerel halk ve diğer ilgili taraflar arasında iş birliği gerektiren bir süreçtir. Bu çalışmada turizm planlaması sürecinin temel maddeleri göz önünde bulundurularak Tyana Antik Kenti ve yakın çevresinde ikamet eden yerel halk ile belirlenen konular üzerinde röportaj yapılmıştır. Yerel halkın turizme bakış açısı, turizm kaynaklarından beklediği faydaları ve yeterli etkileşimi alabilmek için önerileri ve düşünceleri alınmıştır.

Araştırmanın Problemi, Yapılan araştırmalara bakıldığında daha çok Tyana Antik Kentin yapısı ve kentte bulunan eserler hakkında çalışmalar yapılmıştır. Bir antik kentin bulunduğu bölgede kültürel turizmin ilerlemesi ve kültür değerlerinin potansiyelinin ölçülmesi ile aynı zamanda turizm geliri için belirli merkez oluşturulması açısından önemlidir. Bu kapsamda araştırmanın problemleri şu şekilde sıralanır;

- 1- Yerel halkın kültürel miras algısı nedir?
- 2- Yerel halk bölgedeki antik kenti tanıyor mu?

3- Yerel halk antik kenti koruyor mu?

4- Bölgede bir antik kent bulunmasının olumlu ve olumsuz yönleri yerel halk açısından nelerdir?

5- Yerel halkın antik kentten beklentileri nelerdir?

Araştırmanın Önemi, Antik kentler hakkında yapılan araştırmalar, tarih, kültür, bilim ve eğitim alanlarında önemli katkılar sağlamaktadır. Bu araştırmalar, geçmişin anlaşılması ve korunmasına yardımcı olurken, aynı zamanda insanlık tarihine de katkılarda bulunur. Antik kentlerin bu amaca yönelik hizmet edebilmesi en yaygın ölçüde turizm aracılığı ile mümkün olacaktır. Doğru bir turizm planlaması ile bu alanlar sürdürülebilir bir koruma sürecine tabii tutulurken aynı zamanda bilinçlendirme de yapılmış olacaktır. Böylece yerel halkın turizme bakış açısının değerlendirilmesi turizm planlamasında öncelikli amaçlar arasındadır. Bu araştırma da Tyana Antik Kenti'nin yerel halka maddi ve manevi katkısı açısından önemlidir. Mevcut halkın bölgeye ve turizme bakış açısı değerlendirilmiştir.

Araştırma Yöntemi, Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada gözlem yapma, görüşme ve doküman analizinden oluşan veri toplama yöntemleri kullanılmıştır. Nitel araştırma, algıları ve olayları doğal bir ortamda gerçekçi anlamda ve bütün bir şekilde ortaya çıkarmak için nitel bir sürecin izlendiği araştırma yöntemi olarak tanımlanabilir (Yıldırım, 1999). Nitel araştırma farklı yöntemler ile yapıldığından esnek bir yapıya sahiptir. Nitel araştırmalarda aynı olgu üzerine farklı insanların farklı anlamlar yüklemesi, mülakat sonuçlarının bireyler ya da gruplar arasında tutarlı olmasını gerekli kılmaz; dolayısıyla, kalitatif araştırmacılar tutarlı sonuçlara ulaşma çabası içinde olmamalıdır, zira onların işi farklı birey ya da grupların oluşturduğu farklı bakış açılarını belgelemektir (Given, 2008). Bunun için kalitatif araştırmacılar araştırma yöntemlerinden röportajı (interview) sıklıkla tercih ederler. Röportaj insanların öykülerini ifade eder (Seidman, 2006). İngilizce'de öykü anlamına gelen "story" kelimesinin kökü Yunanca "histor" dan gelmekte ve hirtor ise "bilge-wise" ve "öğrenmiş-learned" demektir (Watkins, 1985). Temel oluşturucu tecrübe detaylarının seçilmesi, bunların yazılarak yansıtılması ve bir işleyiş mantığı içinde anlamlı hale getirilmesiyle, öyküleme anlam üreten bir süreç halini almaktadır (Schutz, 1967). Bu deneysel çalışma ile yapılan röportajlarda amaç sadece sorulan sorulara cevap toplamak ya da bir hipotezi sınamak değil (Seidman, 2006). Diğer insanların tecrübelerinin derinlemesine mülakatının kökenine inerek bu tecrübeden onların çıkarmış oldukları anlamlara ulaşmaktır.

Araştırma betimsel modelde tasarlanmış olup, tesadüfî örneklem metodu kullanılarak kesitsel yöntem olarak planlanmıştır. Bu doğrultuda yerel halkın kendi kültürünü ve tarihini nasıl koruyabildiği, konu alanının yerel halka katkısının ne olabileceği, yerel halkın bölgenin sahip olduğu antik kentten beklentileri bu yöntem ile araştırılacaktır. Çalışmada nitel araştırma tekniği ile röportaj yöntemi kullanılacaktır. Yerel halka konu ile ilgili yarı yapılandırılmış sorular sorulup cevaplar kaydedilmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örnekleme, Araştırmanın evreni araştırmanın ilgilendiği tüm bireyler, nesnelere, olaylar veya birimlerin tamamını ifade eder. Bu araştırmanın evrenini Niğde ili Bor ilçesi Kemerhisar beldesinde yaşayan yerel halk oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleme evrenden seçilen ve araştırmanın gerçekleştirildiği küçük bir alt kümedir. Bu araştırmanın örnekleme Kemerhisar beldesinde yaşayan yerel halktan rastgele seçilmiş kişilerden oluşmaktadır.

Katılımcı Profili Belirlenmesi, Bölge halk içerisinde röportaja katılım sağlayacak kişiler belirlenirken yaş grubu belirlenmemiştir. Bölge de yazlıkçı anlayışı ile yazları gelip kışları giden bireyler yerel halk algısını manipüle edebileceği varsayılarak bölgede sürekli olarak yaz kış ikamet eden bireyler seçilmiştir. Rastgele seçilen yaklaşık 35 kişi ile röportaj yapılmıştır.

10.07.2023- 20.07.2023 tarihleri arasında 11 gün süreli alan araştırması için Niğde Kemerhisar beldesine gidilmiştir. Röportaja katılım sağlayan 35 kişilik guruptan 17 kişi erkek 18 kişi kadın bireylerden oluşmaktadır. Ancak 9 kişinin cevaplarının mükerrerliğinden ötürü araştırma kapsamı dışarısında bırakılmıştır.

Bireylere araştırma ile ilgili önceden hazırlanmış rıza onam formu imzalatılıp sözlü ve yazılı onay alınmıştır. Görüşme esnasında ses kaydı alınmıştır. Daha sonra bu veriler yazıya dönüştürülüp dijital ortama aktarılmış ve araştırma için saklanmıştır.

Veri Toplama Araçları, Bu çalışmada veri toplama aracı olarak röportaj yöntemi kullanılmıştır. Röportaj yöntemi, veri toplama sürecinde araştırmacının katılımcılarla yüz yüze veya uzaktan iletişim kurarak belirli konular hakkında sorular sorduğu ve katılımcıların yanıtlarını kaydettiği bir veri toplama aracıdır. Bu yöntem, derinlemesine anlayış ve nitel veriler elde etmek amacıyla sıklıkla kullanılır ve özellikle sosyal bilimler, psikoloji, antropoloji, eğitim

ve pazarlama alanlarında yaygın olarak tercih edilir. Araştırmada yerel halktan 35 kişi ile röportaj yapılmıştır.

Verilerin Analizi, Araştırma için röportaj yönetimi ile toplanan veriler sesli olarak kayıt altına alınmıştır. Bu veriler dijital ortamda hem sesli hem yazılı olarak kaydedilmiştir. Elde edilen veriler herhangi bir veri analizi programı kullanılmadan el ile tek tek değerlendirilerek birtakım sonuçlara ulaşılmış ve sonuçlar bulgu ve öneriler kısmında verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1. Anadolu ve Kısa Tarihçesi

Anadolu, coğrafi konumu olarak Asya ve Avrupa'nın birleşim noktası olan, üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımada şeklinde tanımlanabilir. Doğuda Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan ve İran ile sınır komşusudur. Batıda Yunanistan ve Bulgaristan'a yakındır. Ayrıca kuzeyde Karadeniz, güneyde Akdeniz ve batıda Ege Denizi ile çevrilidir (Koday, 2011, s. 27). Antik dönemlerde Anadolu veya Küçük Asya olarak da adlandırılmıştır. Anadolu adı Yunanca "doğu" anlamına gelen anatole (Ἀνατολή) kelimesinden almaktadır (Önal, 2022, s. 13). Türkçe'de ses benzerliğinden "Anadolu" şeklinde telaffuz edildiği yaygın olarak kabul edilen bir görüştür. Yunancada kullanıldığı anlamı ile Anadolu, aynı zamanda, Latince de doğu anlamında "güneşin doğduğu yer" olarak bilinen Anatolia kelimesi kullanılmaya devam etmektedir (Yıldırım Ş. , 2006, s. 2). Anatolia isminin bir diğer anlamının Doğu Roma İmparatorluğu'nun idari yapılanması olduğu ifade edilmiştir. MS 10. yüzyılın başında imparatorluk 14 ayrı temaya (yönetim birimi-eyalet) ayrıldığında şimdiki İç Anadolu'nun batısında kalan eyalet, Bizans'ın doğusunda olduğu için "doğuda olan eyalet" anlamında "Thema Anatolica" adıyla anılmaya başlanmıştır. Bu idari bölgenin adının daha sonra literatüre Anatolia (Anatolie-Anatolien) şeklinde geçtiği kabul edilmiştir (Aça & Yolcu, 2022, s. 2).

Anadolu coğrafi konumu, farklı flora-fauna türlerinin yetişmesine elverişli bir iklim olanağı sunmaktadır. Bu durum Anadolu'nun bilinen eski tarihi devirlerinden itibaren yerleşim yeri olarak iskân görmesinde temel sebepler arasında sayılabilir (Kılıç, 2015). Aynı zamanda Anadolu, eski çağlardan beri dünyada önemli tarihsel, kültürel ve doğal yolların kavşak noktası olmaktadır (Ünsal, 2006). Tarihsel olarak insanın ortaya çıktığı kadim topraklardır. Tahmini 14 bin yıl önce yaşanan bu topraklar Hint-Avrupa ve Altay ırklarının dünyaya yayıldığı coğrafi konum olarak kabul edilmektedir (Bakır & Altıngök, 2011). Anadolu'nun hemen hemen her bölgesinde farklı uygarlıklar var olmuştur (Şekil 1.1).

Şekil 1. 1 Anadolu Uygarlıkları Yerleşim Haritası

Kaynak (Çelik A. , 2023)

Anadolu tarihine bakıldığında tarihöncesi dönemlerden günümüze kadar daimî bir iskân olgusu göze çarpar. Anadolu tarihi dönemleri kabaca 6 bölüme ayrılır;

1.1 Prehistorik Dönem

Bu dönem, Anadolu'daki insan varlığının en eski arkeolojik kayıtlarından, Anadolu topraklarıyla ilgili okuryazarlığın ve tarihi kaynakların ortaya çıkışıyla belirginleşen tarihi çağların başlangıcına kadar (yaklaşık MÖ 3000 öncesi) tüm tarih öncesi dönemi kapsar. Prehistorik dönem yazının bulunmasından önceki dönemdir (Saygın, 2017, s. 4). Bu dönemde insanlar, arkeolojik buluntular ve jeolojik kanıtlar aracılığıyla incelenir.

Prehistorik dönemde insanlar küçük topluluklar halinde ve konar-göçer bir yaşam tarzını benimsemiştir. Temel beslenme modelleri avcılık ve toplayıcılık olmuştur. Bu çağda tamamen tüketim ön plandadır ve henüz üretim yapılmamaktadır (Gürgör, Özer, Baykara, & Güleç, 2019). En büyük beslenme ögesi avladıkları hayvanların etleridir. Aynı zamanda yaşadıkları çevrede yetişen yabani sebze-meyve, yenilebilir kökler ve yumrular gibi besin maddelerini toplayarak tüketmişlerdir. İklimin soğuk olduğu dönemlerde insanlar daha çok mağara ve kaya sığınaklarını barınak olarak kullanmışlardır. İklim ve çevre şartlarının dışarıda yaşanılabilirliğe uygun olduğu zamanlarda ise akarsu, göl ve deniz kenarlarında yaptıkları basit kulübe ve çadırlarda barınmışlardır (Dölek, 2018).

Paleolitik çağda ismi ile adlandırılan bu dönem insanlar hayatlarını çoğunlukla mağaralarda geçirmiştir (Sabuncuo, 2019). Prehistorik döneme ait dünyada bilinen en önemli yerleşim bölgeleri İspanya'daki Altamira, Fransa'da Lasque (Laskö) mağaralarıdır. Türkiye'de bu döneme ait kalıntıların bulunduğu yerler Antalya'da Karain, Beldibi ve Belbaşı; İstanbul'da

Yarımburgaz mağaralarıdır (Saygın, 2017). Prehistorik dönem, tarih öncesi dönem olarak da adlandırılır ve genellikle iki ana döneme ayrılır (Polat, 2018). Bu dönemin zaman aralıkları Tablo-1 de verilmiştir.

Mezolitik ve Neolitik Dönemler: Bu dönemler, taş aletlerin kullanımının hâkim olduğu dönemlerdir. Paleolitik dönem avcı-toplayıcı toplulukların yaşadığı bir dönemi ifade ederken, Mezolitik dönemde avcı-toplayıcı topluluklar yerleşik hayata geçiş yapmaya başlamıştır. Sonrasında buzullar erimeye başlamış ve bu dönemin sonlarına doğru ateş keşfedilmiştir. Bu çağın özgün buluntularından çakmak taşından yapılmış, mikrolit adı verilen ve günlük yaşamda kullanılan küçük taş aletlerdir (Yurtseven, 2021). Orta Asya'da Mezolitik Çağa ait en eski yerleşim yeri Güney Tacikistan'daki Kuldara (Ceyhun Nehri'nin yukarı kısmı) bölgesidir (Harmankaya, 1997). Türkiye'de bu dönemi aydınlatan merkezlerden bazıları Antalya'da Beldibi, Ankara'da Macunçay, Göller yöresinde Baradiz, Samsun'da Tekkeköy mağaralarıdır (Okur, Genç, Özcan, Yurtbay, & Sever, 2011).

Neolitik dönemde mağara ve kaya sığınaklarında barınan insanlar artık ovalara ve su kenarlarına inmişlerdir. Toprağı keşfedip işlemeye başlayarak tarımsal üretime geçmişlerdir. Hayvancılık gibi yerleşik yaşam biçimleri daha yaygın hale gelmiştir (Arslantaş, 2014). Neolitik dönemde insanlar, yiyecek ve içeceklerini korumak için keşfettikleri toprak ve kilden küp, çanak, çömlek yapmışlardır. Köpek, at, koyun, keçi, sığır gibi hayvanları evcilleştirilmiştir (Ünal, 2020). Neolitik döneme önce Ön Asya bölgesinden (Mezopotamya, Anadolu, İran, Suriye) girilmiştir. Türkiye'de bu çağa ait olan Konya yakınlarında bulunan Çatalhöyük, Diyarbakır yakınlarında bulunan Çayönü ve Gaziantep'te bulunan Sakçagöz örnek verilebilir (Çelik, Güler, & Güler, 2011).

Bakır, Tunç ve Demir Çağı: Bu dönemlerde insanlar metal kullanımını öğrenmişlerdir. Bakır, tunç ve demir, alet ve silah yapımında kullanılmıştır. Bu dönemlerde yerleşik toplumlar ve karmaşık sosyal yapılar ortaya çıkmıştır (Özdöl, 2011). İnsanlığın taş devrinden çıkmasını sağlayan ve insanların keşfettiği ilk metaller bakır ve altındır (Ehsani & Yazıcı, 2016). Bakırın bulunması ile başlayan bakır çağı, insanlık tarihindeki önemli bir dönemdir ve genellikle MÖ 4500 ile MÖ 1200 yılları arasında sürdüğü kabul edilen bu dönemde, insanların taş aletlerden bakır aletlere geçişini işaret eder ve metalurji (metal işleme) tekniklerinin ilk kez uygulandığı bir evrim dönemini temsil eder (Bardakçı & Bardakçı, 2021, s. 49). Türkiye'de bakır çağına ait yerleşim yerleri arasında Denizli-Beycesultan, Samsun-İkiztepe, Çanakkale-Truva ve Kumtepe sayılabilir (İkiz, 2006, s. 17).

Tunç Çağı, insanlık tarihinde bakırın yanı sıra kalayın da kullanıldığı bir dönemi ifade eder ve genellikle MÖ 3000 ile MÖ 1200 yılları arasına tarihlenir (Akarsu, 2014). Bu dönem, Bakır Çağı'nın ardından gelir ve metal kullanımı alanında daha büyük bir ilerlemeyi temsil eder. Bu çağın en belirgin özelliği, bronz adı verilen alaşımın yaygın olarak kullanılmasıdır (bakır ve kalay karışımı) (Uyanık, 2014). Türkiye'de Tunç çağına ait en bilinen bölgeler Ankara Ahlatlıbel ve Kayseri Kültepe'dir (İkiz, 2006, s. 18).

Demir Çağı, insanlık tarihinde demirin yaygın olarak kullanıldığı bir dönemi ifade eder ve genellikle MÖ 1200 ila MS 600 yılları arasına tarihlenir (Çakmak, 2018, s. 5). Demir, önceki Tunç Çağı'nda kullanılan bakır ve kalay alaşımlarına göre daha yaygın olarak bulunan bir maddedir. Demir Çağı, insan topluluklarının teknolojik ilerlemeler, ekonomik gelişmeler ve toplumsal değişimler yaşadığı bir dönemdir (Duru & Şaman, 2013). İlk krallıklar bu çağda kurulmaya başlamıştır (Özdemir, 2007).

Tablo 1.1 Tarih Öncesi Çağlar Zamanları

Taş Çağı (MÖ 600000-5500)	Maden Çağı (MS 5500-1200)
Eski Taş Çağı (MÖ 600000-10000)	Bakır Çağı (MS 4500-1200)
Orta Taş Çağı (MÖ 10000-8000)	Tunç Çağı (MS 3000-1200)
Yeni Taş Çağı (MÖ 8000-5500)	Demir Çağı (MS 1200-600)

Kaynak (Demir, 2019)

Antik Dönem: Prehistorik dönemin sona erdiği dönem, yazının icadıyla başlar. Antik dönem, ilk yazılı kaynakların bulunduğu ve antik uygarlıkların (Mısır, Mezopotamya, Antik Yunan, Roma gibi) geliştiği bir dönemi ifade eder. Antik dönem terimi, tarih öncesi dönemlerden Orta Çağ'ın başlarına kadar uzanan ve insan topluluklarının yazılı kayıtlarının bulunduğu bir dönemi ifade eder (Peker, 2023). Antik dönem, genellikle MÖ 3000 ile MS 500 arasına tarihlenir ve bu dönem boyunca birçok büyük uygarlık ve medeniyet ortaya çıkmıştır (Işık, 2018, s. 47).

Şekil 1. 2 Tarih öncesi çağlarda Anadolu'da yerleşim yerleri

Kaynak (Bilgi Al, 2020)

1.2 Tarihi Dönemler

Anadolu'nun tarihi dönemleri, tarih boyunca bölgenin farklı medeniyetlerin egemenliği altında olduğu dönemi ifade eder. Bu dönem, yazının gelişimi ve belgelerin daha yaygın hale gelmesi nedeniyle daha iyi belgelenmiştir (Morina & Kervan, 2022). Antik dönemde inşa edilen yapılar, tapınaklar, tiyatrolar, anıtlar ve şehirler, günümüzde bile Anadolu'nun zengin tarihini yansıtan önemli kalıntılardır (Açııcı, Ertaş, & Sönmez, 2017). Anadolu'nun antik dönemi genellikle üç ana döneme ayrılır. Uygarlıkların hüküm sürdüğü bölgeler Şekil 1.2 de verilmiştir.

1- Hitit İmparatorluğu Dönemi (MÖ 17.- 12. yüzyıl)

Hitit İmparatorluğu, Antik Dönem'in önemli medeniyetlerinden birisidir ve Anadolu'nun tarih öncesi dönemlerden itibaren bilinen en büyük ve en etkili imparatorluklarından birini temsil eder (Sarı, 2017). Bu imparatorluk, MÖ 17. yüzyılda kurulmuş ve MÖ 12. yüzyılın sonlarına kadar varlığını sürdürmüştür. Hititler, MÖ 17. yüzyılda Hattuşaş (Türkiye'de bulunan bir antik şehir) şehrinde başkentlerini kurarak Anadolu'nun büyük bir bölümünü kontrol etmişlerdir (Altunok, 2019).

2- Lidya, Frigya ve Pers Dönemleri (MÖ 7.- 6. yüzyıl)

Lidya, antik dönemde Anadolu'nun batı bölgelerinde varlık göstermiş olan önemli bir medeniyettir. MÖ 7. yüzyıldan itibaren bu bölgede hüküm süren Lidya Krallığı, özellikle ekonomik başarıları ve özgün kültürel özellikleri ile tanınmaktadır (Şerbetçi, 2008). Lidya

Krallığı'nın başkenti, günümüz Türkiye'sinin batısında, Manisa ilinin yakınlarında bulunan Sardes şehridir. Lidya, batı Anadolu'da, özellikle Gediz Nehri'nin batısında ve Batı Toros Dağları'nın doğusunda yer alıyordu (Tosun, 2019). Lidya, zengin altın yatakları ile ün salmıştır. Lidyalılar, ilk madeni para sistemini kullanmıştır, bu nedenle "Lidya'nın Altını" denilen altın paraları tarihçiler tarafından önemli kabul edilir. Ayrıca, tarım ve ticaret de Lidya ekonomisinin önemli bir parçasıydı (Yegül, 2020).

Frigya, Anadolu'nun batısında hüküm süren önemli bir medeniyettir. Frigler, MÖ 12. yüzyıldan MÖ 7. yüzyıla kadar varlık göstermiştir. Frigler, başkentleri olarak Gordium'u kullanıyorlardı. Frigya, Anadolu'nun iç kesimlerinde, günümüz Türkiye'sinin batı ve orta bölgelerinde yer alıyordu. Büyük Frigya olarak bilinen bu bölge, Kayseri, Ankara ve Eskişehir illerini içeriyordu (Erdan, 2015). Frigler, tarım ve hayvancılığa dayalı bir ekonomiye sahipti. Ayrıca madencilik ve demir üretimi de önemliydi. Lidyalılar gibi, Frigler de altın madenlerine sahipti (Ünlü M. , 2017). Frig sanatı, heykelticilik ve seramik üretimi gibi alanlarda önemliydi. Frigler ayrıca yazılı bir dil kullanıyorlardı ve bu dili çivi yazısı olarak adlandırılan bir yazı sistemiyle yazıyorlardı (Taşdelen, 2020).

Pers İmparatorluğu, MÖ 6. yüzyıldan itibaren Anadolu'nun batı bölgelerini de içine alan geniş topraklara hükmetmiştir. Pers Döneminin Anadolu'da, önemli bir siyasi ve kültürel etkileşimin yaşandığı bir dönem olmuştur (Bingöl & Üngör, 2015).

Şekil 1. 3 Tarihi dönemlerdeki uygarlıkların Anadolu yerleşimleri

Kaynak (Bekki, 2020)

3- Helenistik Dönem ve Roma İmparatorluğu Dönemi (MÖ 4. yy- MS 4. yy)

Büyük İskender'in MÖ 4. yüzyılda Pers İmparatorluğu'nu fethetmesiyle Anadolu'da Helenistik kültürün etkisi yayılmıştır. Bu dönemde birçok yeni şehir kurulmuş ve kültürel etkileşim artmıştır (Roger S. Bagnall, 2004).

Roma dönemi: Roma dönemi Anadolu için önemli bir tarihsel dönemi ifade eder. MÖ 1. yüzyılda Roma İmparatorluğu, Anadolu'nun batısını fethederek bu bölgeyi Roma İmparatorluğu'nun bir parçası haline getirmiştir. Bu dönemde Anadolu, Roma'nın Asya eyaletinin bir parçasıydı. Roma dönemi boyunca Anadolu'da birçok önemli şehir inşa edilmiştir (Aşlıoğlu & Memlük, 2010). Yollar ve altyapı geliştirilmiştir. Daha sonra Roma kültürü Anadolu bölgesine yayılmaya başlamıştır. Özellikle büyük şehirlerde Roma mimarisi etkili olmuştur. Anadolu'da Latin dilinin yayılmasıyla birlikte, Latin yazı dili de önemli bir rol oynamıştır (Kocapınar, 2015). Roma İmparatorluğu'nun Anadolu'da ki varlığı, MS 4. yüzyılda Hıristiyanlığın yayılmasıyla birlikte dini ve kültürel değişikliklere yol açmıştır. Bu dönemde Anadolu'da birçok Hristiyan topluluğu ve kilisesi kurulmuştur (Ünlü F. , 2014). Ancak Roma İmparatorluğu, iç çatışmalar ve dış saldırılar nedeniyle zayıflamaya başlamıştır. MS 4. yüzyılın sonlarına doğru Roma İmparatorluğu'nun ikiye bölünmesiyle Anadolu, Doğu Roma İmparatorluğu'nun (Bizans İmparatorluğu) bir parçası haline gelmiştir. Bu, Anadolu'nun Bizans dönemine geçişini işaret etmiştir (Yazlık, 2022).

Bizans Dönemi: Anadolu'nun, özellikle MS 4. yüzyıldan başlayarak Orta Çağ dönemine kadar süren Bizans İmparatorluğu'nun yönetimi altında olduğu bir dönemi ifade eder. Bu dönem, kademeli olarak Selçuklu ve Osmanlı fetihleriyle örtüşür. Bizans Dönemi boyunca Anadolu, Doğu Roma İmparatorluğu'nun bir parçası olarak varlığını sürdürmüştür (Kejanlı, 2005). Anadolu, Bizans Dönemi boyunca hem önemli şehirleri hem de ticaret yolları nedeniyle stratejik bir öneme sahiptir. Anadolu, bu dönemde Bizans'ın kültürel ve ekonomik merkezlerinden biri olmuştur (Sarica, 2007). İstanbul (Konstantinopolis), bu dönemde başkent olmuştur (Stathakopoulos, 2018). Bizans döneminde yapılan Anadolu bölgesinde en bilinen Kütahya Kalesi, Yoros Kalesi (İstanbul), Amasra Kalesi, Trabzon Kalesi vardır (Kurugöl & Tekin, 2010). Yine Bizans döneminde en bilinen 10 yapı içerisinde Demre Aziz Nikolaos Kilisesi (Antalya), St Pierre Kilisesi (Hatay), Aya Elenia Kilisesi (Konya), İznik Ayasofya Camii(Bursa), Alahan Manastırı (Mersin), Ayasofya Müzesi (İstanbul), Aya İrini Kilisesi (İstanbul), Ioannes Studios Kilisesi (İstanbul), Efes Meryem Ana Kilisesi / Evi (İzmir) ve

Kapadokya bölgesinde bulunan Elmalı Kilise, Barbara Kilisesi, Yılanlı Kilise, Karanlık Kilise, Çarıklı Kilise yer almaktadır (Şen, 2016).

Türk Dönemi: Türk Dönemi, Anadolu'nun tarihinde önemli bir dönemdir ve Türk kültürünün, dilinin ve kimliğinin bu bölgede kök salmasına neden olmuştur (Özcan, 2006). 11. yüzyılda Türk Selçuklu Devleti'nin Anadolu'ya gelmesiyle başlayan bir dönemdir. Bu dönemde Türkler, bölgeyi fethetmiş ve çeşitli Türk beylikleri kurulmuştur (Özcan, 2007). Anadolu'da Selçuklu Devleti'nin başkenti Konya'dır. Selçuklulara ait birçok medrese ve cami bulunmaktadır. Bunlardan en bilinenleri UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Anadolu'daki tek cami unvanına sahip Sivas Divriği Ulu Camii, Alâeddin Cami (Konya), Karatay medresesi (Konya), Çift minareli medrese (Erzurum), İnce minareleri medrese (Konya) bunlardan birkaçıdır (Onat, 2017). Selçuklu İmparatorluğu'nun yıkılmasının ardından, Anadolu'da Türk beylikleri ortaya çıkmıştır. Bunlar içinde önemli beylikler arasında İçel, Sivas, Erzurum, Kayseri ve Konya bulunmaktadır. Bu beylikler, bölgenin farklı bölgelerinde bağımsız olarak varlık göstermiş ve yerel hükümetler kurmuşlardır (Durukan, 2014).

Osmanlı Dönemi: 13. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar uzanır. Osmanlı İmparatorluğunun, Orta Çağ'dan Yeni Çağ'a geçiş dönemini kapsayan uzun bir dönemdir. Osmanlılar, 13. yüzyılda Söğüt'ten başlayarak Anadolu'da genişlemeye başlamışlardır. Osmanlı Beyliği, 1299'da I. Osman'ın liderliğinde kurulmuştur ve zamanla Anadolu'da diğer Türk beyliklerini fethederek büyümüştür (Çalışkan, 2016). Osmanlı İmparatorluğu, 18. ve 19. yüzyıllarda ekonomik, askeri ve toplumsal sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. 20. yüzyılın başlarında I. Dünya Savaşı ve sonrasında yaşanan kayıplar, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünü hızlandırdı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasına yol açmıştır (Aslan & Alkış, 2015). Osmanlı dönemine ait bilinen eserler arasında Selimiye Camii (Edirne), Süleyman Paşa Medresesi (Bursa), İshak Paşa Sarayı (Ağrı), Seddülbahir Kalesi (Çanakkale), Topkapı Sarayı (İstanbul) bulunmaktadır (Url, 2017).

Modern Anadolu Dönemi: 20. yüzyılın başlarından günümüze kadar olan dönemi ifade eder. Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşü ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla başlamıştır. Modern Anadolu, büyük siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel değişikliklerin yaşandığı bir dönemdir (Demirtürk, 2015).

2. Anadolu'da Antik Kent Algısı

Kentlerin oluşum tarihi sürecinin insanlık tarihi kadar eski olduğunu ve ilk şehirler hakkında kesin bilgiler olmamasına rağmen şehirlerin toplumların yaşam tarzlarının her zaman önemli bir yapısı olduğunu göstermektedir (Duman, 2016). Kentler, arasındaki farklılıklarını ortaya koymak için dinsel, bölgesel, tarihsel, sosyal, iklimsel olmak üzere birçok ayrı bölümlerde değerlendirilmelidir (Şahin & Altunkasa, 2020). Kentleşme, bir kentin oluşması, gelişmesi, büyümesi ve değişmesi şeklinde açıklanabilir. Tarih boyunca kentlerin zaman içerisindeki ilerlemesi sanayileşme ve ekonomi ile birlikte gelişme göstermiştir (Yurt, 2020). Kentleşmenin antik çağda başladığı tarihi ve yeri tam olarak veren bir kesinliğe sahip bilgi olmamasının yanında yeni arkeolojik çalışmalar ile mevcut bilgiler değişebilmektedir (Alkan & Duru, 2002). Dünya da bilinen en eski antik yerleşim ve tapınak olarak bilinen ise Göbeklitepe olmuştur (Birinci, Kaymaz, & Camcı, 2018). Türkiye bu açıdan zengin tarihi, doğal çekicilikleri, sit alanları ile görülmeye değer yerlere sahiptir.

Türkiye'nin bölgelerini tarihsel olarak 8 ayrı bölgeye ayırabiliriz bunlar: Ege Bölgesi, Antik Dönemde İyonya, Lidya gibi önemli uygarlıkların merkezleri olan bölgedir. İzmir, Aydın, Muğla gibi illeri içerir (Güler, 2022). Marmara Bölgesi, Antik çağda Traklar, Bitinyalılar gibi halkların yaşadığı bölge. İstanbul, Bursa, Tekirdağ gibi illeri içerir (Kansu, 1963). İç Anadolu Bölgesi: Hititler, Frigler gibi medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Ankara, Konya, Kayseri gibi illeri içerir (Tiryaki, 2019). Akdeniz Bölgesi, Antik dönemde Pamfilya, Kilikya gibi bölgeler önemlidir. Antalya, Adana, Mersin gibi illeri içerir (Bingöl Z. , 2004). Karadeniz Bölgesi, Antik çağda Pontus Krallığı'nın bulunduğu bölge. Trabzon, Samsun, Ordu gibi illeri içerir (Üreten, 2012). Doğu Anadolu Bölgesi, Urartular, Ermeniler gibi medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Van, Erzurum, Diyarbakır gibi illeri içerir (Kurt, 2009). Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Antik dönemde Asur Krallığı'nın hâkim olduğu bölgedir. Adıyaman, Gaziantep, Şanlıurfa gibi illeri içerir (Yıldırım R. Y., 2015). Orta Anadolu Bölgesi, Kapadokya, Galatyalılar gibi uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Nevşehir, Aksaray gibi illeri içerir (Sağlam & Kuş, 2016).

Anadolu, binlerce yıl boyunca çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmış ve bu nedenle birçok antik kente ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye, zengin tarih ve kültürel mirasıyla ünlü bir ülkedir ve birçok antik kent içermektedir (Karaca, 2017). Bunlara Efes antik kenti (İzmir), Aphrodisias Antik Kenti (Aydın), Perge Antik Kenti (Antalya), Side Antik Kenti (Antalya), Pergamon Antik Kenti (İzmir), Xanthos Antik Kenti (Muğla), Troya Antik Kenti (Çanakkale), Hierapolis Antik

Kenti (Pamukkale), Myra Antik Kenti (Antalya) ve Termessos Antik Kenti (Antalya) bilinen antik kentlerden birkaç tanesidir (İnce, 2022).

Kapadokya'nın tarihi oldukça eskiye dayanmaktadır ve birçok medeniyetin izlerini taşımaktadır (Şakar, 2022). Hitit, Pers, Helenistik, Roma İmparatorluğu, Bizans İmparatorluğu, Selçuklu ve Osmanlı dönemine şahitlik eden Kapadokya bölgesi bunların yanı sıra yeraltı şehirleri, peri bacaları, kayalara oyulmuş kiliseleri ve mağara evleri gibi benzersiz yapıları içerir (Şamiloğlu & Karacaer, 2012). Kapadokya bölgesi, kendine özel bir jeolojik yapısı ve Hıristiyanlığın yayılma noktası olması sebebiyle diğer turizm lokasyonlarından farklılık göstermektedir. Hem inanç hem de kültür turizmiyle öne çıkan Kapadokya bölgesi, birçok farklı turizm çeşidi için de uygun koşullara sahip bir alanı vardır (Şamiloğlu & Karacaer, 2012).

3. Kapadokya Bölgesi ve Niğde'nin Kısa Tarihçesi

Konu kapsamında bulunan Kapadokya bölgesi, Türkiye'nin merkezi Anadolu'sunda yer alan tarihi ve doğal güzellikleriyle ünlü bir bölgedir. Kapadokya Bölgesi, Erciyes ve Hasan Dağları'nın yanması sonucu lavların oluşturduğu Nevşehir, Niğde, Aksaray, Kırşehir ve Kayseri illeri arasındaki alanı kapsar (Eren & Sezgin, 2021). Tarih boyunca Kapadokya Bölgesi'nin ilgi ve merak uyandırmasının temel nedeni sahip olduğu coğrafi yapıdır. Volkan patlamaları ve depremler sonucu bölgede peribacaları, vadiler, mağaralar oluşmuştur. İnsanlar bölgenin doğal ve coğrafi konumunun sunduğu fırsatlardan yararlanarak bölgeye yerleşmiş ve tarihi değerleri oluşturmuşlardır. Bu yüzden bölgenin sahip olduğu bu yapı geçmişte de olduğu gibi günümüzde de tarih, turizm, doğal yaşam ve ekonomi gibi konularda büyük bir öneme sahiptir (Çengel, 2013). Kapadokya, Türkiye'nin Orta Anadolu bölgesinde yer alan benzersiz coğrafi ve tarihi bir bölgedir. Tarih boyunca kral yolu ve ipek yolu gibi ticaret yollarının rotasında bulunmasıyla Kapadokya, bölgenin stratejik önemini arttırmış böylece Pers, Hitit, Asur, Kapadokya Krallığı, Roma, Selçuklu ve Osmanlı gibi birçok uygarlık Kapadokya Bölgesi'nde hüküm sürmüştür (Ahiler Kalkınma Ajansı, 2019). Tarihi ve coğrafi zenginliği bol olan Kapadokya'nın başta peri bacaları olmak üzere birçok doğal ve kültürel mirası bulunmaktadır (Yetiş, 2022).

Peri Bacaları: Kapadokya'nın en tanınmış özelliği, peri bacaları olarak adlandırılan benzersiz volkanik kaya oluşumlarıdır. Bu sıra dışı kaya oluşumları, rüzgâr ve erozyonun etkisiyle yıllar içinde ilginç şekiller almıştır (Akpınar & Koç, 2023).

Yeraltı Şehirler: Kapadokya'nın altında yeraltı şehirler bulunur. Bu şehirler, Hristiyanlar için sığınaklar olarak kullanılmış ve dini zulümden kaçanlar için güvenli yerler olmuştur (Okuyucu, 2008). Yeraltı şehirleri tarih öncesi dönemlerden itibaren inşa edilmeye başlanırken, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde etkin bir biçimde kullanılmıştır. Özellikle Bizans Döneminde Anadolu'da yaşayan Rumlar geçmişten gelen alışkanlıkla ve güvenlik sebebiyle yeraltı şehirlerini kullanmışlardır. Saratlı Kırkgöz, Kaymaklı ve Derinkuyu yeraltı şehirleri en bilinenlerindedir (Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023).

Mağara Kiliseleri: Kapadokya'da birçok mağara kilisesi bulunur. Bu kiliseler, erken dönem Hristiyanlar tarafından ibadet ve sığınak olarak kullanılmıştır. Göreme Açık Hava Müzesi, bu mağara kiliselerinin önemli bir koleksiyonuna sahiptir. Bunlardan en bilinenleri Karanlık Kilise, Yılanlı Kilise, Elmalı Kilise, Kırkdamaltı Kilisesi, Ağaçalı Kilisesidir (Voyelo, 2021).

Kapadokya Balon Turları: Kapadokya'nın muhteşem manzaralarını görmek için sıcak hava balonlarıyla yapılan turlar oldukça popüler bir aktivitedir. Turizm'de oldukça rağbet gören bu faaliyet bölgeye karşı merak uyandırmaktadır (Özen & Özdemir, 2019).

Şarap Üretimi: Kapadokya, üzüm bağlarıyla ünlüdür ve bölgede kaliteli şaraplar üretilir. Kapadokya'da şarabın ne zaman üreilmeye başladığı hakkında kesin bilgi yoktur. Fakat ilk bulgular tarih öncesi Anadolu'da, 6.000 yıl öncesine kadar inmektedir (Katlav, Eren, & Tuna, 2019). Hititler döneminde şaraba "wiyana" denildiğini ve Anadolu'nun da şarap ülkesi anlamında "wiyanawanda" olarak adlandırıldığı bu belgelerden öğrenilmiş. Bölgede şarap tadım turları da bölgede sıkça düzenlenir (Yüncü, 2010).

Göreme Milli Parkı: Kapadokya'nın büyük bir bölümü Göreme Milli Parkı olarak koruma altındadır ve UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alır. Bu park, doğal güzellikleri ve tarihi zenginlikleri koruma amaçlıdır (Somuncu & Yiğit, 2008).

Şekil 1. 4 Kapadokya bölgesi

Kaynak (Berges, 2002)

Kapadokya hem doğal güzellikleri hem de tarihi ve kültürel mirasıyla dünya genelinde turistler için popüler bir destinasyondur (Eren & Bozkurt, 2020). Bu özellikler, Kapadokya'nın benzersizliğini ve cazibesini oluşturmaktadır. Kapadokya bölgesinde bulunan Niğde, tarih ve kültür turizmi olarak yüksek potansiyeli vardır (Alpaslan & Tutar, 2013). MÖ 600 yılına dayanan tarihe sahip Niğde'nin antik adı Nahita'dır. Birçok medeniyet gören ve onlara ev sahipliği yapan Niğde oldukça çeşitli tarihi mekânlara sahiptir (Yavaşcan & Urak, 2019).

Niğde ve çevresi, antik dönemde Kapadokya olarak bilinen bölgenin bir parçasıydı. Kapadokya, Hititler, Persler, Helenistik krallıklar ve Roma İmparatorluğu gibi çeşitli antik medeniyetlerin etkisi altında kalmıştır (Soydan, 2016). Roma İmparatorluğu'nun çöküşünün ardından Kapadokya, Bizans İmparatorluğu'nun bir parçası haline gelmiştir. Bu dönemde Niğde ve çevresi, Bizans kültürü ve Hristiyanlığın etkisi altında gelişmiştir. Kiliseler ve manastırlar inşa edilmiştir (Öcal, 2013). 11. yüzyılda Selçuklu Türkleri, Kapadokya bölgesini fethetti ve Niğde de bu dönemde Türklerin egemenliği altına girmiştir. Selçuklu Türkleri, bölgeye kendi mimari tarzlarını ve kültürlerini getirmiştir. Niğde, Selçuklu İmparatorluğu'nun önemli bir şehri haline gelmiştir (Karasu, 2022). Daha sonra Niğde, Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altına girdiğinde, Osmanlı kültürü ve yönetimi bu bölgeye hâkim olmuştur. Osmanlı döneminde Niğde, ticaretin ve tarımın merkezi olarak önemini sürdürmüştür (Doğan, 2013). 20. yüzyılın başlarında Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından Niğde, modern bir il merkezi haline gelmiştir. Kapadokya'nın turistik çekiciliği, Niğde ilinin turizm sektörünün büyümesine katkıda bulunmuştur (Soydan, 2016). Tyana antik kenti, Niğde'de bulunan turizm

destinasyonlarından biridir. Hitit İmparatorluğu döneminde inşa edilen ve bir kasaba olan Tyana (Kemerhisar)'ın merkez şehir konumunda olduğu söylenir (Özdaş, 2021).

İKİNCİ BÖLÜM

ARKEOLOJİK KÜLTÜR VARLIKLARI VE TURİZM İLİŞKİSİ TYANA ÖRNEĞİ

Arkeoloji ve turizm kelimesinin birleşimi ile Arkeoturizm oluşmuştur (Jusoh, Sabin, & Nayan, 2017). Arkeoloji ile ilişkili yerlere odaklı yapılan turizm antik kentler, müzeler, tarihi yerler ve diğer arkeolojik alanları içerir (Giraud & Porter, 2010). Kültür Turizmi ve Kültür Mirası Turizmi gibi kavramlara yakın olsa da Arkeoturizm, daha belirgin ve daha dar bir çerçevede, “Arkeoloji ve kültür mirasının korunumu konularına toplumsal ilgi oluşturmak, kamu ilgisi yaratmak amacıyla arkeolojik alanların ziyaret edilmesi ya da bu alanlara seyahat” şeklinde tanımlanmaktadır (Gautam, 2010).

Kültür mirası turizmi bir ülke ya da bölgedeki insanların yaşam, gelenek, el sanatları, sanat, mimari, inanç ve tarihlerine odaklı turizm türüdür ve arkeoturizmi içine alır. Arkeoturizm, arkeoloji alanlarına ilgiyi artırma ve çok boyutlu yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası önemli ekonomik etkiler yaratma kapasitesine sahiptir (Thomas & Langlitz, 2019). Ancak turizme açık ve bilinen bütün arkeolojik alanların yüzdesi aşırı derecede azdır (Comer & Willems, 2019).

2.1 Arkeolojik Kültür Varlıkları ve Turizm İlişkisi

Arkeoturizm, tarih öncesi ve tarihi dönemlere ait arkeolojik kalıntılar, eserler ve yerlerin turistik amaçlarla ziyaret edilmesini ifade eden bir terimdir (Srivastava, 2015). Arkeoturizm geçmişte yaşamış olan insanlar ya da toplulukların, kültür mirası öğelerinin tümünü kapsamı açısından kültür turizmi faaliyetlerinin en büyük bileşenlerinden biridir (Erdoğan, 2020). Aynı zamanda Arkeoturizm, insanların tarih öncesi ve antik uygarlıkların yaşam tarzlarına, tarihi olaylara ve kültürel mirasa olan ilgisini tatmin etmek için seyahat etmelerini sağlar (Kutlu & Türksoy, 2021).

Arkeoturizmle ilgili bazı ana noktalar şunlar olabilir:

Tarihi ve Arkeolojik Yerler: Arkeoturizm, antik şehirler, tapınaklar, anıtlar, arkeolojik kazı alanları, mağaralar, yeraltı şehirler, müzeler ve diğer tarihi ve arkeolojik yerleri içerir (Birinci, Kaymaz, & Camcı, 2018).

Eğitim ve Bilgi: Arkeoturizm, ziyaretçilere tarih, arkeoloji ve kültürel miras hakkında bilgi edinme fırsatı sunar. Rehberler ve müze sergileri genellikle bu bilgilendirici deneyime katkıda bulunur (Timothy & Tahan, 2020).

Kültürel Deneyim: Arkeoturizm, ziyaretçilere geçmiş uygarlıkların yaşam tarzlarını, geleneklerini ve sanat eserlerini daha yakından tanıma fırsatı sunar. Bu, kültürel anlayışı artırmaktadır (Baykan, 2007).

Sürdürülebilir Turizm: Arkeoturizm, tarihi ve arkeolojik yerlerin korunmasına katkıda bulunur. Sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda bu alanların gelecek nesillere aktarılmasına yardımcı olur (Uğuz, 2011)

Arkeolojik Kazılar: Bazı Arkeoturizm destinasyonları, ziyaretçilere arkeolojik kazılara katılma veya bu kazıları izleme fırsatı sunar (Yavuz & Bayuk, 2020).

Arkeoturizm’de ziyaret edilebilecek antik kentler dünya genelinde birçok farklı bölgede bulunmaktadır. Örneğin, antik Roma şehirleri, Mısır piramitleri, Maya tapınakları gibi önemli arkeolojik alanlar turistler için popüler destinasyonlardır (Ahunbay, 2010).

2.2 Antik Kentlerin Turizm Potansiyeli

Antik kentlerin turizm potansiyeli oldukça yüksektir. Bu potansiyeli etkileyen çeşitli faktörler vardır ve bu faktörler antik kentlerin turistler için cazip hale gelmesini sağlar (Altanlar, 2015). Tarihi ve kültürel değerler, estetik değerler ve kültürel etkileşim gibi faktörler bunlara örnektir (Karadağ & Kurnaz, 2018). Kültürel birleşimin yanı sıra mimari yapıların da değeri yüksektir. Tarih boyunca oluşan mimari kalıntılar, yaşamış medeniyetler hakkında bilgi vermektedir. Bunun yanında dönemin yaşam standartları, sanat hakkında görüşleri ve yaptıkları eserler, sosyo-ekonomik gelişmeler, siyasi olaylar ile ilgili konularda fikir oluşturabilmemize yardımcı olmaktadır (Şengül, 2017). Tarihsel süreçte öncelikle Batı Anadolu ve Güney Anadolu kıyıları, antik dönemde zengin ve köklü yerleşimlerin merkezi konumunu oluşturmaktadır (Ceylan, 2004).

Anadolu toprakları antik kentler açısından oldukça verimli bir bölgedir. Turizm sahip olduğu etkileşimler ve kaynaklar nedeni ile çok boyutlu bir sektördür (Karadağ & Kurnaz, 2018). Turizm faaliyetleri içerisinde ön sıralarda yer alan Arkeoturizm, tarihi ve kültürel mirası koruma ve yerel kalkınma için büyük bir fırsattır, ancak bu tür turizmin sürdürülebilir olması

için dikkatli planlama ve yönetim gerekmektedir. Yerel toplulukların ve koruma kuruluşlarının aktif katılımı, koruma ve sürdürülebilirlik açısından önemlidir (Olgun & Yılmaz, 2014).

Antik kentlerde turizm planlaması, bu tarihi ve kültürel zenginliklerin sürdürülebilir bir şekilde turistlere sunulmasını ve korunmasını sağlamak için kapsamlı bir strateji gerektirir (Gülhan, Torlak, & Atay, 2012). Bu stratejiler 8 temel adımdan oluşmalıdır:

1-Raporlama ve Değerlendirme: Antik kentin mevcut durumunu değerlendirmek için arkeologlar, tarihçiler ve uzmanlarla iş birliği yapılmalıdır. Varolan arkeolojik kalıntıların durumu ve koruma ihtiyaçları hakkında raporlar hazırlanır. Ziyaretçi akışını, talepleri ve tarih boyunca görülen ziyaretçi sayılarını analiz edilir (Çetinoğlu & Uygur, 2023).

2-Koruma ve Restorasyon: Arkeolojik kalıntıların ve tarihi eserlerin korunması ve restorasyonu için bütçe ayrılmalıdır. Koruma önlemleri ve restorasyon çalışmaları için uzman ekipler istihdam edilir. Koruma planları ve kuralları oluşturun ve bunları uygulamak için denetim mekanizmaları oluşturulmalıdır (Koçak, 2018).

3-Sürdürülebilirlik: Sürdürülebilirlik için turizm ilkeleri benimsenmelidir. Çevresel ve kültürel etkileri azaltmaya çalışılmalıdır. Ziyaretçi sınırlamalarını ve rezervasyon sistemlerini kullanarak kalabalık turist gruplarını kontrol altında tutulmalıdır. Yerel toplulukları turizm planlamasına dahil edilebilir ve onların katılımını teşvik edilmelidir (Arslaner & Erol, 2017).

4-Eğitim ve Bilinçlendirme: Ziyaretçilere ve turizm personeline tarih ve kültürel miras hakkında eğitim verilmelidir. Bu, tarih ve kültürel anlamın daha iyi anlaşılmasına ve korunmasına yardımcı olur. Ziyaretçilere, arkeolojik siteleri ve tarihi eserleri koruma sorumluluğu hakkında bilinçlendirme yapılmalıdır (Eren & Dinç, 2021).

5-Altyapı Geliştirme: Ulaşım, konaklama, yeme-içme ve rehberlik gibi turistik altyapı geliştirilmelidir. Yol, park yeri ve tuvalet gibi temel tesisleri sağlamak önemlidir. Engelli ziyaretçileri de düşünerek erişilebilirlik önlemleri alınmalıdır (Zengin, Koç, & Ulama, 2018)

6-Pazarlama ve Tanıtım: Antik kentin turistik potansiyelini vurgulayan pazarlama faaliyetleri oluşturulmalıdır. Yerel ve uluslararası turizm fuarlarına katılın ve dijital pazarlama stratejileri kullanılmalıdır. Turistler için çekici paketler ve rehberli turlar düzenlenmelidir (Akyürek, Özdemir, & Çeken, 2018).

7-Yerel Katılım: Yerel toplulukların turizm faaliyetlerinden adil bir şekilde faydalanmasını sağlamak için iş birliği yapılmalıdır. Yerel halkı turistik işletmelerde istihdam etme ve el sanatları gibi yerel ürünleri tanıtmaya fırsatları sunulmalıdır (Gök & Tuna, 2013).

8-İzleme ve Değerlendirme: Turizm planının uygulanması düzenli olarak izlenmeli ve değerlendirilmelidir. Ziyaretçi geri bildirimleri ve yerel toplulukların görüşleri dikkate alarak planı güncellenir ve iyileştirilir (Durak, 2014).

Antik kentlerde turizm planlaması, tarih ve kültürel mirası korumanın yanı sıra yerel ekonomik kalkınma ve sürdürülebilirlik hedeflerini bir araya getirir. Bu planlar, tarih ve kültürel zenginliklerin gelecek nesillere aktarılmasını ve turistlerin keyifli bir deneyim yaşamasını sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır (Tekdamar, 2017).

2.3 Tyana: Bir Antik Kent ve Turizm Değerlemesi

Tyana antik kenti Türkiye'nin Niğde ili Bor ilçesi, Kemerhisar belde sınırları içerisinde bulunmaktadır. Niğde merkezine 23 km uzaklıkta bulunmaktadır (Tokgöz, 2022).

Şekil 2. 1 Tyana Antik Kenti harita konumlandırması

Kaynak (Berges, 2002)

Sahip olduğu stratejik konum ile pek çok uygarlığın yaşam alanı olan Kemerhisar beldesinde yerleşme tarihi M.Ö. 1600'lere kadar inmektedir. Yolların kavşak noktası olması ile tarım ve maden kaynakları bakımından da zengin bir bölge olmuştur. Aynı zamanda bölgenin kavşak noktası olması dini ve askeri üst olarak kullanılmasında önem arz etmiştir (Öcal, 2010). Tyana çevresinde bulunan kültür varlıkları bölgeye gelen turist sayısını da artırmaktadır. Bunlardan bazıları:

Gümüşler manastırı: Gümüşler Kasabası bölgesinde yer aldığı için adını oradan almıştır. 10. yüzyıl Bizans mimarisinin en güzel eserlerindedir ve günümüze kadar korunarak gelmiştir. Gümüşler Manastırı duvar resimleri yasak olduğu dönemlerde duvar kabartmaları ile ön plana çıkmaktadır. İçerisinde İsa ve havarilerinin yanı sıra kilise babalarının da resimleri bulunmaktadır. Resimlerde en meşhur ve dünyada bir ilk olduğu söylenen gülümseyen Meryem Ana resmi burada bulunmaktadır (İnan, 2020). Manastır kare bir avlunun çevresinde sıralanmış mekanlardan oluşur. Bu mekanlar mutfak, dehlizler, odalar ve kiliseden oluşur. Mezarlar ve erzak depoları orta avluda bulunmaktadır. Avlunun girişinde sol tarafta yeraltı şehri vardır (Karaorman, 2018).

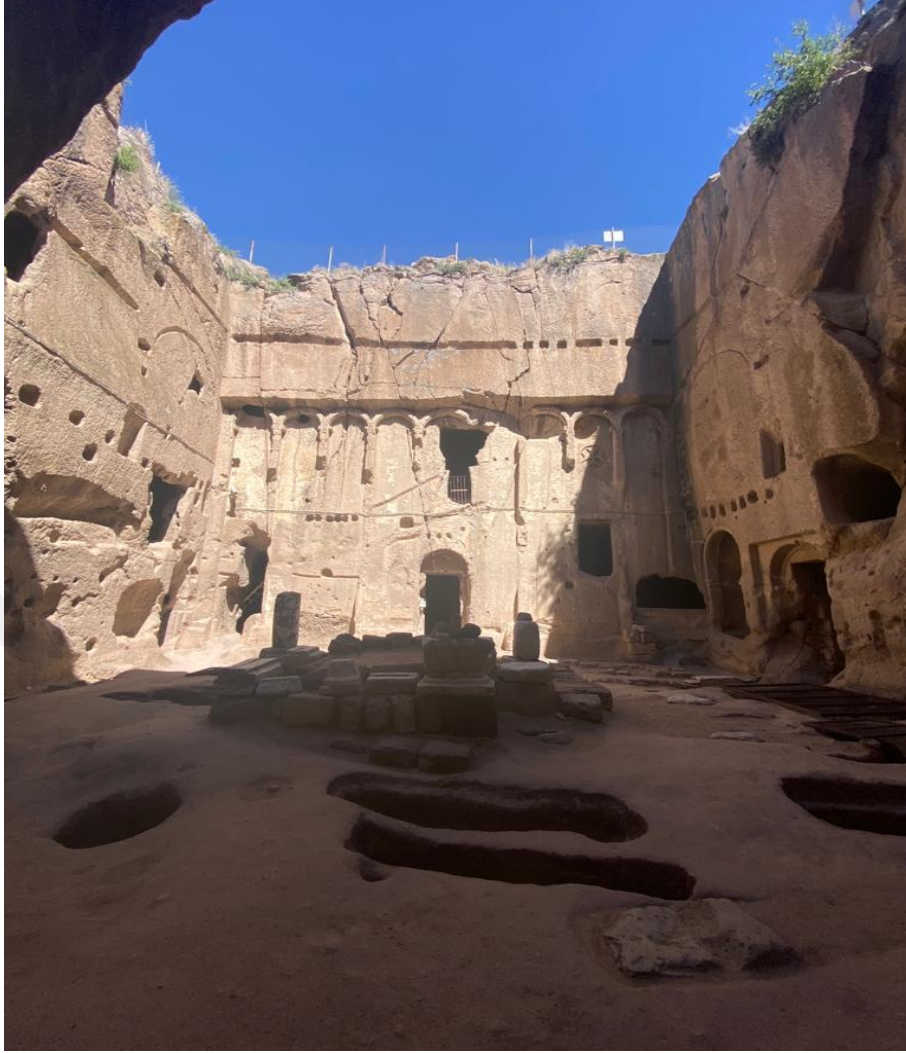
Manastırın en önemli yapısından biri olan kilise manastırın kuzeyinde yer almaktadır. Dört serbest destekli kapalı Yunan haçı planlı kilisenin kuzey haç kolunun kuzeyinde iki mezar nişi, naosun batısında beşik tonoz örtülü iki giriş yeri vardır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023). Manastır 1500 metre genişlikte, büyük geniş bir tüf kaya kütlesi içine oyulmuş ve saldırılara karşı korunaklı önemli bir dini merkezdir. Buraya uzaktan bakıldığında herhangi bir yaşam izi görülmediği için tarih boyunca insan saldırılarından korunmuştur (Öcal, 2013).

Şekil 2. 2 Gümüşler Manastırı dış görünümü

Kaynak (Fotoğraf, Esra Polat,2022)

Şekil 1. 5 Gümüşler Manastırı iç görünümü

Kaynak (Fotoğraf, Esra Polat, 2022)

Andaval kilisesi: Tarihi kaynaklarda adı Andabalis, Adualis, Ambabalis olarak birçok farklı biçimde geçmektedir. Yerleşim yeri olarak Geç Antik dönemde başkent İstanbul'dan Kilikya'ya giden yol üzerindeki askeri bir bölgedir. Büyük Konstantin'in annesi Helena, 4. yüzyılın ilk yarısında, kutsal topraklara, yaptığı hac ziyaretinde bölgede bazı kiliseler inşa ettirmiştir, Andaval kilisesinin bunlardan biri olduğu düşünülmektedir (T.C. Niğde Valiliği, 2023). Konstantin ve Helena kilisesi olarak bilinen Andaval kilisesi Niğde'yi Kayseri'ye bağlayan kara ve demir yoluna yakın şehir merkezinin 8 km kuzeydoğusunda konumlanmaktadır. Hıristiyanlığın yayılmasına aracılık eden ve İstanbul'dan Kudüs'e uzanan "Hac Yolu" üzerinde bulunan önemli bir Kapadokya yerleşimidir (Uysal, 2018). Andaval kilisesi Roma döneminde önemli bir merkez olan Antik Tyana kentinin uzantısı olarak düşünülmektedir (Olgar, 2023). Kilisenin koruma ve kazı çalışmaları 1999 yılında başlamıştır. Prof. Dr. M. Sacit Pekak başkanlığında yapılan kazının belgeleme, koruma ve duvar resimleri

restorasyonuna yönelik çalışmalar 2011 yılı itibarı ile büyük oranda ilerleme kaydetmiştir (Hacettepe, 2023).

Şekil 2. 3 Andaval kilisesi

Kaynak (Türkiye Kültür Portalı, 2015)

Köşk Höyük: Niğde'nin Bor ilçesinde Bahçeli Beldesi yakınlarında bulunan Köşk höyük, MÖ 6000 yılına dayandığı düşünülmektedir. Höyüğün güney kısmında yer alan Roma Dönemi'ne ait bir havuzun; sularını, höyük yakınından çıkan bir kaynaktan alıyor olması; çevrenin bugün olduğu gibi, en azından 2000 yıl önce de sulak ve verimli olduğunu göstermektedir. Köşk Höyük; yaklaşık 80 cm çapında ve 15 m yüksekliğindedir. Orta Anadolu'nun Neolitik dönemine ait en önemli yerleşimler merkezlerinden birisidir. Köşk Höyük'te ilk arkeolojik kazılar Prof. Dr. Uğur Silistreli tarafından 1981 yılında başlatılmıştır. Höyük yaklaşık 80 metre çapında ve 15 metre yüksekliğinde bulunmaktadır (Anadolu Uygarlıkları, 2019).

Şekil 2. 4 Köşk Höyük

Kaynak (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023)

Kapadokya bölgesinde yaşayan uygarlıkların bıraktıkları kültürel ve tarihi miras bu bölgeyi, ulusal ve uluslararası alanlarda son derece ilgi çekici kılar. Bu durum turizm planlamasında farklı alanlarının belirlenmesinde rol oynamaktadır (Güngör, 2018). Bu bölgede bulunan bir diğer tarihi miras ise Tyana Antik Kentidir.

2.3.1 Tyana'nın Tarihçesi

Sahip olduğu coğrafi ve elverişli iklim koşulları sayesinde Tyana, birçok uygarlık için yerleşim yeri olmuştur. Hititlerin inşa ettiği şehirde önce kendileri yaşamış ve daha sonra Asurlular, Frigyalılar, Persler ve Kral İskender ile varlığını sürdürmüştür. Antik şehir yıllar boyunca Kapadokya bölgesi içerisinde yer almıştır (Öcal, 2010). Tyana, Tuwanuva ismi ile ilk kez MÖ 1650-1450 yılları arasında Eski Hitit Krallarından Telipinun fermanında geçmektedir. İvriz Kaya Anıtında Tuwanuvalı Varpalava adlı hükümdarın bulunması, Tuwanuva'nın Geç Hitit Döneminde de varlığının olduğunu ve döneminin en önemli Tabal Beylikleri arasında bulunduğu göstermektedir. Yunanlı tarihçi Ksenophon Anabasis adlı eserinde, varlıklı, zengin ve büyük olarak belirttiği bu kenti "Dana" ismiyle anmıştır bu yüzden Helenistik Dönem boyunca da kent bu isimle bahsedilmiştir. MS 17.yüzyılda Roma eyaleti olan Kapadokya Krallığı içindeki kent, bu dönemde Tyana adıyla anılmaya başlanmıştır (Tokgöz, 2022). Tyana Antik Kenti, Niğde'nin Kemerhisar bölgesinde kurulmuş en önemli Hitit, Roma ve Bizans kentlerinden biridir. Kemerhisar bölgesinde bulunan verilerde kentin tarihi MÖ 1650 yılına dayanmaktadır. Hititler bölgeyi keşfetmeden önce Tyana kentinde yerli halk yaşamaktaydı.

Hititler burayı hâkimiyeti altına aldıktan sonra, kent daha da değer kazanmıştır (Coşkun D. Y., 1989).

Kapadokya MS 371-372 yılları içinde, İmparator Valens bölgeyi Prima ve Secunda olarak iki kısma ayırmıştır. Kapadokya Prima bölgesinin başkenti Kaiesareia (Kayseri) ve Secunda bölgesinin Tyana (Kemerhisar) olarak belirlenmiştir. Kapadokya'nın Secunda bölgesindeki diğer şehirler, Kybistra, Arkhelais, Faustinopolis, Nyssa, Parnasos, Sasima ve Podandos'tur (Erpek, 2020). Tarihi kaynaklardan ve yapılan kazılardan çıkarılan bilgiler ile Tyana, dönemin filozofu ve şehrin kurtarıcısı efsanesiyle bilinen 1. yüzyıl politeisti Aziz Apollonios'un doğum yeri olarak bilinen Antik Çağda bir merkez haline gelmiştir.

Kent sahip olduğu değeri güneyin elverişli toprakların orta noktasında bulunmasına ve Gülek Boğazı'ndan Suriye'ye kadar ulaşan Anadolu'yu Kilikya ile birleştiren yol üstünde önemli bir durak olmasından almaktadır. Tyana'ya verilen değerlerin bir başka nedeni de maden yataklarının yörede bulunması ve özellikle de gümüş yataklarını kontrol altına almasından kaynaklıdır (Çınaroğlu, 1987). Bu sahip olduğu değerler sayesinde kentin başkent olduğu düşünülmektedir. Bölge bu yüzden az sayıda koloniye de sahiptir. Koloneia'ya nın yanı sıra, MS 176 yılında Romalılar Tyana çevresinde Halala Köyü bölgesinde bir koloni kurmuşlardır. Tyana en Helenistik özelliklere sahip ve bu yüzden Roma kentlerine en yakın örnektir. Ancak henüz ulaşılmamış veriler yüzünden benzerliğin ne kadar olduğu söylenememektedir (Cooper & Decker, 2012).

Tyana (Kemerhisar) kentinde yapılan kazılarda bulunan Roma hamamı, su deposu ile su kemerleri MS 3. yüzyıl tarihine kadar gitmektedir. Birçok kaynakta, İmparator Septimus Severus ve oğlu Caracalla döneminde Tyana (Kemerhisar)'da yapılaşmaya dair faaliyetlerin arttığı söylenmektedir. 14. yüzyıldan günümüze kadar, eski Tyana'nın eteklerinde, evlerin şömineli evlerinin kalıntılarından da anlaşılacağı gibi, ağırlıklı olarak konut olmuştur. Günümüzde belirli bir kısmı ayakta durabilen su kemerleri, 3,2 km uzakta bulunan büyük bir kaynağın suyunu, Tyana kentindeki büyük sarnıca taşımaktaydı ve bu o zaman orada yaşayan halkın su ihtiyacını gidermekteydi (Zanon, 2013).

Kent sürekli olarak el değiştirmiş ve hüküm süren her medeniyet tarafından bir yapı bırakılmıştır. Abbasiler döneminde kent içerisinde bir cami yaptırıldığı bilinmektedir. Kent MS 835 yılında, Doğu Romalıların hâkimiyetine geçmiştir. Türkler 11.yüzyılda kente gelmiş ve bölgeyi etkisi altına alması ile kentte Türk Dönemi başlamıştır. Türk döneminde Kilisehisar adı

ile bilinen Tyana daha sonra değişerek Kemerhisar olmuştur (Korkmaz, 2004). Tyana’da antik kentinde arkeolojik kazı çalışmaları ilk 1986–1988 yılları arasında Prof. Dr. Aykut Çınaroğlu liderliğindeki bir ekip ile birlikte gerçekleştirilmiştir. Prof. Dr. Aykut Çınaroğlu çalışmalarını kentin kuzeybatısındaki Ambartepe Höyüğü’nde yürütmüştür (Çınaroğlu, 1987). Tyana kentinin içerisindeki kazılar ise, İtalyan ekip tarafından İtalya Venedik Bölgesi Klasik ve Doğu Uygarlıkları Arkeolog Topograf Prof. Dr. Guido Rosada liderliğinde 2001 tarihinde başlatılmıştır. Kazı dönemlerinde bulunan geniş yapılı Hristiyan kompleksi bulunan en önemli yapılardan biridir. Aynı zamanda bölgede 5. yüzyıl tarihine uzanan vaftizhaneyle beraber büyük ölçülü bir yapıda kilise bulunmaktadır. 2017 de ki yapılan kazı çalışmalarında kilisenin üç farklı inşa edilme evresine sahip olduğu görülmüştür. Kilisenin birinci evresi oktagon plan şemalıdır ve 4. yüzyıl tarihine ulaşmaktadır. Bu bulunan yapıların dışında antik kentin kuzeydoğusunda sur kalıntıları da ortaya çıkarılmıştır (Doğanay & İşler, 2019). 2002-2005 ve 2010- 2011 tarihleri arasında Nevşehir Arkeoloji Müzesi tarafından yapılan kazılar ile beraber dini yapılar, konutlar, hamamlar ve mezarlar da ortaya çıkarılmıştır (Erpek, 2020).

2.4 Tyana Antik Kenti Kazıları

Tyana Antik Kenti’nde yapılan ilk arkeolojik kazı çalışmaları 1986–1988 yıllarında Prof. Dr. Aykut Çınaroğlu’nun başkanı olduğu bir grup ekip tarafından yürütülmüştür. Kentin kuzeybatısındaki Ambartepe Höyüğü’nde yapılan çalışmaları Prof. Dr. Aykut Çınaroğlu ile ilerlemiştir (Çınaroğlu, 2005). Tyana kenti içerisinde başlayan arkeolojik kazılar arkeolog topograf Prof. Dr. Guido Rosada’nın başkanlığını yaptığı İtalyan ekip tarafından 2001 yılında başlamıştır (Doğanay & İşler, 2019). 2016 yılından günümüze kadar Aksaray Üniversitesi, Arkeoloji Bölümünden Prof. Dr. Osman Doğanay’ın bilimsel danışmanlığında devam etmektedir (Tokgöz, 2022). Kazılardan dönemlere ait, hamamlar, kiliseler, havuzlar, ticaret için kullanılan sikkeler gibi birçok eser çıkmıştır (Gürkan & Doğanay, 2020). Günümüzde kazılar hala devam etmekte ve gün yüzüne çıkarılmayı bekleyen birçok tarihi eser ve belki de büyük bir kent devamı vardır. Bu kültürel mirasımız bize geçmişimizi öğretmekte ve sahip çıkma duygularımızı hatırlatmaktadır. Tyana antik kenti bölgenin kültürel ve tarihi değerini arttırmaktadır. Bunu yaparken yerel halkın düşünceleri de önemsenmelidir. Çünkü turizmde yerli halk turistlerden faydalanmaktadır. Bu da turizmin bir parçası olan yerli halkını refahına fayda sağlar. Konu ile ilgili çalışma bölgemiz olan Tyana’ya gidip orada yerli halk ilk yüz yüze mülakat yapılmıştır. Yerli halka antik kentten beklentileri, olumlu olumsuz yönleri gibi sorular sorulacak ve cevaplar tartışılıp çalışmaya eklenmiştir.

2.5 Tyana Antik Kenti Arkeolojik Çekicilikleri

Tyana antik kenti tarihi ve kültürel miras bakımından oldukça çeşitli alternatifler sunmaktadır. Kentte yaşamış olan uygarlıklar birçok tarihi eser bırakmıştır. Ancak çalışmamızda en belirgin olanlar eklenmiştir. Kentte devam eden kazılar kentin geçmişte yaşadığı hayat şekline ışık tutmak için atılmış önemli bir adımdır (Doğanay & İşler, 2019). Bunların başında kent meydanında gözle görülür olan su kemerleri gelmektedir. Daha sonra Roma hamamı kalıntıları vardır. Devamında kent merkezine 3 km mesafede bulunan Roma havuzu önemli ziyaret noktalarından biridir (T.C. Kültür Portalı, 2021).

2.5.1 Su Kemerleri

Kentler için geçmişte büyük bir önemi olan su, içme, banyo ve tarım için kritik bir değere sahiptir. Hamamlar, çeşmeler ve özel haneler için güvenilir temiz suya ulaşmak oldukça önemlidir. Su kemerleri suyu bulunduğu yerden kilometrelerce öteye taşımak için yoğun arazi analizi ve planlaması ile inşa edilmiştir. Katmanlı ve kemerli yapılan su kemerleri derin vadileri doldurur ve bu özellikler ile suyun akışı günümüzdeki yapıların tersine açık havada üstten aktarılırdı. Dünya’da Romalılara ait birçok su kemeri örnekleri vardır. Bunlardan bazıları Fransa- Pont du Gard, İspanya- San Lazaro su kemerleridir (Göktürk, 2022). Türkiye’de ise Tyana antik kenti su kemerleri buna örnektir.

Genel olarak Roma İmparatorluğu döneminde inşa edilen bu su kemerleri, suyun kente taşınmasını sağlar ve suyun yeraltı veya uzak bölgelerden çekilmesine yardımcı olmuştur. Su kemerleri, yüksek ayaklar üzerine inşa edilen büyük taş kemerlerden oluşur ve bu kemerlerin üzerinden su boruları veya kanallar geçerdi. Su kemerleri, suyun doğal eğimle yerçekimine dayalı olarak kente taşınmasını sağlar ve kent sakinlerinin su ihtiyacını karşılardı (Korkaç, 2019).

Tyana antik kenti su kemerleri, suyun kaynağı olan Köşkpınar’dan kente su taşımak amacıyla yapılmıştır. Kemerlerin uzunluğu toplam 1,5 km kadardır. Roma Havuzu’nda biriktirilen sular, yer yükseklik farkı kullanılarak Tyana antik kentine ulaştırılmaktaydı. Roma Havuzu ve Tyana antik kenti arasındaki yaklaşık 3 km’lik yolun yarısında sular yeraltından kanallar aracılığıyla, diğer yarısında ise yer üstünde su kemerleri aracılığıyla taşınmaktaydı. Kemerlerin bir ucu su

kaynağından başlardı ve diğer ucu ise Tyana kenti içindeki hamamda son bulurdu. Antik dönemde Kemerhisar'ın nüfusunun 30 bin civarında olduğu tahmin edilmektedir (İşçen, 2009).

Şekil 2. 5 Su kemerleri

Kaynak (Fotoğraf, Esra Polat,2022)

2.5.2 Roma Hamamı

Roma hamamlarının kökeni Yunan hamam yapılardan gelmektedir fakat Romalılar hamamı kendilerine göre geliştirmişlerdir. Roma'da hamamlar sadece yıkanılan yerler olmaktan çıkmış eğlence, istirahat ve spor için de kullanılmıştır. Diğer taraftan filozof, şair ve hatiplerin sohbet ve tartışma yerleri olarak da bilinmektedir. Romalılar imparatorluk devrinde çok büyük yapılarda hamamlar inşa etmişlerdir. Caracalla, Titus, Diocletianus ve Constantinus hamamları en önemli Roma hamamlarındandır (Ertuğrul, 2009).

Tyana'da bulunan hamam da büyük bir yapıya sahiptir. Roma Hamamı olarak bilinen yerin, güneyinde Sümer İlkokulu kuzeyinde ise bir sağlık ocağı bulunmaktadır. Boyutları 40x42m olarak kayda geçmiştir. Hamamın içerisinde beş geniş oda, banyo odaları, basilica hamamı olarak bilinen bölümler bulunmaktadır (Bilgilioglu, 2023). Hamamın tarihi yapısı çevresinde yapılan modern binaların inşası sebebiyle zarar görmüştür. Kompleksin güneyinde, Sümer İlkokulu ve kuzeyinde sağlık ocağı vardır. Bölgede araştırmalar 1995 yılında kentte yüzey araştırması yapmaya başlayan C. Börker ve D. Berges başkanlığındaki Alman araştırmacılar tarafından yapılmıştır (Gürkan & Doğanay, 2020).

Şekil 2. 6 Tyana Roma Hamamı kalıntıları

Kaynak (Fotoğraf, Tyana kazı ekibi, 2023)

2.5.3 Roma Havuzu

Roma havuzu, 1967 yılında onarım görmüş ve kanalın başlangıç noktasında Roma İmparatoru Caracalla dönemine ait sikkeler bulunmuştur. Bu sebeple Trojan ve Hadrian Dönemi'nde (Roma Döneminde) MS 2.yüzyılda inşa edildiği bilinmektedir. Kesme taş bloklarla inşa edilen havuz, dikdörtgen bir plana sahiptir. Havuz 23 X 66 X 2,5 m boyutlarında olimpik ölçülerdedir.

Şekil 2. 7 Tyana Antik Kenti Roma Havuzu

Kaynak (Fotoğraf, Esra Polat,2022)

Havuzun altından kaynayan su, Tyana su kemerleri aracılığı ile Antik Tyana (Kemerhisar) Kenti'ne aktarılıyordu (Türkiye Kültür Portalı, 2021). Bugün Roma Havuzundan itibaren Kemerhisar beldesi içlerine kadar olan bölümde kalan su kanalları toprak altında olup kemerin 1200 metrelik kısmı ise rakıma göre sıfır kotundan başlayıp 6 metre yüksekliğe kadar korunabilmiştir (Taşkın, 2023).

2.5.4 Vaftizhane ve Kilise

Tyana kentinin önemli ögelerinden biri olan vaftizhane, kentin kuzeydoğu yamacında güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda, dikdörtgen planlı bir yapıdır. Kuzeydoğuya bakan duvarının ortasında, beş cepheli apsis bulunmaktadır. Yapının ortasında beyaz mermerden yekpare bir vaftiz teknesi bulunur. Vaftizhanenin 15 metre kadar güneybatısında üç nefli bazilikal planlı bir kilise yer almaktadır (Tokgöz, 2022). Tyana Antik kenti kazılarının en önemli buluntusu olan sekizgen planlı kilisenin, Anadolu'da benzeri çok nadirdir. Hatta Kapadokya bölgesinde bu boyutta bulunan tek örnektir (Özkul, 2020).

Şekil 2. 8 Tyana Antik Kenti Antik Kilise Kalıntıları

Kaynak (Fotoğraf, Esra Polat, 2022)

Şekil 2. 9 Tyana Antik Kenti Vaftiz Yeri

Kaynak (Fotoğraf, Esra Polat, 2022)

2.5.5 Apollonius

Tyanalı Apollonius, tarihi kaynaklardan bilindiği üzere 1. yüzyılın en gizemli ve keskin karakterlerinden birisidir. Varlıklı bir ailenin çocuğu olarak Tyana’da dünyaya gelen ve gençlik yılları burada geçen Apollonius, Philostratus’a göre MÖ 3 – MS 97 yılları arasında bir tarihte yaşamıştır (Albayraktaroğlu, 2022). Philostratus tarafından yazılan Apollonius’un biyografisinde, felsefe eğitiminin henüz on dört yaşındayken Tarsus’ta Pisagorcu okulunda başladığı söylenmektedir. Pisagor teoremiyle adını tüm dünyaya duyuran Pisagor’un kurduğu okulda sayısal gizem ve felsefe temelinde yarı dinsel bir öğreti sunuluyor, okula yeni başlayanlar ilk beş yılında hiç konuşmuyor sadece eğitim alıyordu. Et yemeleri ve kadınlarla ilişki kurmaları ömür boyu yasaklanmıştı. Saç ve sakallar uzatmak zorunda, sabah ve akşam olmak üzere yaz kış soğuk su ile yıkanmalıydı. Bedenlerinin herhangi bir yerinde özel bir işaret taşıdığı bilinmektedir (Akalin, 2020). Daha sonra Apollonius Tarsus’un doğusunda yer alan yine bir Ovalık Kilikya kenti olan Aegae’ye (Adana- Yumurtalık) geçmiş ve Asklepios Tapınağı’nda eğitimine devam etmiştir. Şifacı olarak bilinen Apollonius burada şifacılığın temel ilkelerini öğrenmiştir (Albayraktaroğlu, 2022). Apollonius’un öğretileri ve sözde mucizeleri, onu dönemin önemli bir dini figürü haline getirmiştir. Onun hayatının çeşitli dönemlerinde mucizeler gerçekleştirdiğine, hastaları iyileştirdiğine ve ölüleri dirilttiğine inanılır. Bu durum Apollonius ve Hz. İsa karşılaştırmasına sebep olmuştur (Dzielska & Stucchi, 1986). Zaman zaman büyücülük yaptığı gerekçesiyle hakkında şikayetlerde bulunulmuştur Bu şikayetlerin temelinde halk içinde Apollonius’un tanrının oğlu olduğu görüşü yatmaktadır. Eğer

Apollonius tanrının oğlu ise imparatorun ilahi güçlerine de sahip olduğunu göstermektedir. Bu düşünce yaşanan çevreyi tedirgin etmiştir (Şahin & Caner, 2012). Apollonius'un efsaneleri ve yaşamı Kemerhisar'da hala kulaktan kulağı dolaşmaktadır (Tokgöz, 2022).

2.6 Tyana'ya Ulaşım

Tyana antik kenti, Akdeniz kıyılarına inmek aynı zamanda da Ortadoğı'ya ulaşabilme imkânını verebilen bir rota üzerindedir (Eskikurt, 2014). Antik dönemde Tyana'ya ulaşım, o dönemin koşullarına ve teknolojisine göre gerçekleşiyordu. O dönemde ulaşım, genellikle karayolu veya denizyoluyla gerçekleşirdi (Karaca, 2017). Karayoluyla Ulaşım: Roma İmparatorluğu'nun iyi gelişmiş karayolları, Tyana gibi önemli şehirleri birbirine bağlardı. Bu yollar sayesinde ticaret, haberleşme ve ulaşım kolaylaşırđı. Antik yollar genellikle taş döşeli olurdu ve atlı arabalar veya yaya yolcular için kullanılırdı. Denizyoluyla Ulaşım: Akdeniz'de Roma döneminde deniz trafiğı oldukça yoğundu ve ticaret gemileri, yolcuları farklı limanlara taşırlardı.

Önemli yol güzergahı üstünde bulunan Tyana Antik kenti, doğal çevre şartlarını en verimli şekilde kullanılabilecek bir mevkide bulunmaktadır. İç Anadolu bölgesinin, Akdeniz bölgesine sınır oluşturduğu yerde kurulan Tyana antik kenti yol kavşağı üzerinde yer alıyordu. Dini ve askeri üst olarak kullanılması, şehrin önemini arttırmıştır (Karaca, 2017). Klasik Yunan döneminde zengin, varlıklı ve büyük bir şehir olarak bilinen Tyana, doğu ile batı arasında bir köprü görevi üstlenmiştir. Aynı zamanda kale, sınır kapısı olarak nitelendirilmiştir. Toros sıradağlarındaki ender geçişlerden biri olan Gülek Boğazı, Kilikya kapıları ile İç Anadolu platolarını kıyıya bağlayan yol üzerinde bulunmaktadır (Kurt, 2010).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TYANA ANTİK KENTİ ALAN ARAŞTIRMASI

3.1 Alan Çalışma Konusu

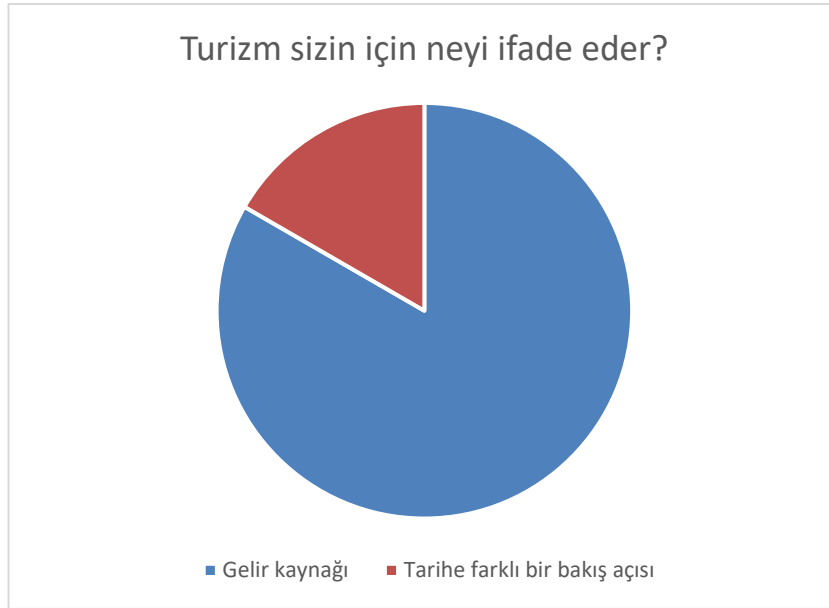
Niğde ili Kemerhisar beldesi 2020 verilerine göre 5.144 nüfusa sahiptir (Pençe, 2020). Bölge daha çok yazlık amaçlı kullanıldığı zaman nüfus artışı göstermektedir. Bu sebeple çalışma yapılırken bölgede daima ikamet edenlerin görüşleri alınmaya çalışılmıştır. Çalışmanın alan konusu olan Tyana, tarihi ve kültürel miras açısından değerlendirilmiş ve çalışma içinde verilmiştir. Kent bölgesi turizm açısından birçok farklı planlamaya elverişlidir. Bölgede yaşayan insanlar bu tarihi mirasa sahip çıkmaktadır fakat daha fazla bilgi ve özgüvene ihtiyaçları vardır. Bu sebeple yerli halkın görüşleri, düşünceleri ve turizmden beklentileri bu çalışma için önemlidir.

3.2 Bulgular

Çalışmada konu olan alana gidilmiş 11 gün süre ile orada konaklama yapılmıştır. Öncesinden belirlenen çalışma soruları alanda rastgele karşılaşılan yerel halka sorular yöneltilmiştir. Çalışmada yerel halk ile yapılan röportaj konuları dört ana konu olarak ayrılmıştır. İlk olarak yerel halkın turizm algısı ölçmek amaçlanmıştır. Bu sebeple birinci konu olan Turizm ve Turist algısı ile ilgili belirlenen sorular sorulmuştur. Katılımcılar K- (Katılımcılar) şeklinde kodlanmış ve çalışmada sırayla cevapları verilmiştir.

3.2.1 Yerel Halkın Turizm Kavramından Ne Algıladığı ve Turizmin Yerel Halk İçin Ne İfade Ettiği

Katılımcılara birinci soru olan “**Turizm sizin için neyi ifade eder?**” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların çoğunun turizmi gelir kaynağı ve yerel kalkınma olarak gördüğü anlaşılmıştır (%76,92). Burada çoğunlukla gelen turistlerin bir şekilde yerel halka para bırakacağı ve bıraktıkları paranın ise yükte ağır olduğu algısı tespit edilmiştir. Turizm faaliyetlerinin ekonomik iyileşme için olması gerektiği ve yerel halk turizm faaliyetlerinden mutlaka iyi yönde etkileneceği anlayışının oturmuş olduğu gözlenmiştir. Diğer verilen cevaplarda ise tarih araştırması ve farklı kültür bakış açısı (%15,38) olarak kaydedilmiştir.

Burada yerel halkın alanın arkeolojik ve tarihi açıdan zengin bir yer olduğu farkındalığı ve turizm faaliyetinin daha çok kültür temelli olacağı kanaatinin yerleşmiş olduğu gözlenmiştir. Ayrıca turizmin arkeolojik ve tarihi araştırmaları daha da hızlandıracağı ve bu durumun hem yerel halk hem de ilgili bilimler açısından iyi sonuçlar doğuracağı beklentisi tespit edilmiştir. İlâveten, gelen turistlerin ister yerli isterse yabancı olsun alana farklı kültürler ile beraber geleceği ve burada kültürler arası farklı yaklaşımların buluşmasını ve birbirinden etkilenmesini olumlu buldukları, turizmin anlamı için de bunların da var olduğu algısı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulardan yerel halkın turizmi en çok gelir getirme, tarihi ve kültürel etkileşim algısı temeline oturduğu gözlenmiştir. Yapılan mülakatlardan aşağıya çıkarılan aynı alıntılar duruma ışık tutucu mahiyettedir.

Turizm bence bir insanların tarihe bir bakış açısı tarih geçmiş geçmişten kaynaklı bilgilerimizi tam olarak öğrenmemiz yerinde görmemiz uygulamamız ve artı yani Kemerhisar olarak Tyana olarak burda tarihte geçmişten gelen yapılan burdaki insanların yaşantısı neymiş ne amaçla yaşanmış ... (K1); Yani insanları hoş bir şekilde elde etmek, hoş bir bilgi (K2); ekonomik sıkıntılar içerisinde yaşayan halk için ekonomik yönden gelir kaynağı (K5); Kemerhisar'ın kalkınması demektir. Turistler gelirse kalkınacak yani esnaflarımız her şeyimiz değerlenecek (K7); Turizm bir yerin kalkınması için ... için çok önemli olan bir faaliyet, ... memleketimiz için şu anda çok önemli gelir kaynaklarımızdan bir tanesi (K8); turizm demek ekonomik gelir demektir...(K13); Yabancıların gelip bizim memleketimize döviz koymasına gerekiyor mesela Türkiye'yi dünya çapında tanımamız gerekiyor... (K14); Turizm ülke ekonomisine bir katkıdır...(K16); bir memleketin bir beldenin kalkınması tanıtımı...(K19); Turizm benim için bölge halkını hem görsel anlamda hem ekonomik anlamda hem bilgi anlamında katkı sağlayacağını düşünüyorum...(K20); Turizm kültür...tarih...(K21); ekonomiyi canlandırma onu ifade ediyor (K24); turizm canlılık...(K26)

3.2.2 Yerel Halk İçin Turist Kimdir ve Turist Deyince Akla Ne Geldiği

Katılımcılara ikinci soru olan “**Turist sizin için neyi ifade eder?**” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların çoğu (%69,23) turist kavramını iç ve dış merkezlerden gelen yabancı insanlar olarak, amaçları gezmek ve görmek olarak tanımlamaktadır. Diğer verilen cevapların (%38,46) turisti bir önceki soru gibi gelir kaynağı, para getiren bireyler olarak bahsetmektedir.

Kaydedilen cevaplardan alınan verilere göre yerel halkın çoğunluğu için turist, farklı şehirlerden ve farklı ülkelerden gelen yabancı insanlardan oluşmaktadır. Amaçlarının tarihi yapıları görmek ve ziyarette bulunmak olduğu dile getirilmiştir. Bu kişilerin aynı zamanda farklı para birimleri ile bölgeye maddi kazanç elde etmeye katkı sağladığı düşüncesi gözlemlenmiştir. Bu sebeple yabancı turist yerli turistten daha kıymetli gözükmektedir. Yerli halk turiste daha çok maddi gelir ve geçim kaynağı gözüyle bakmaktadır. Yapılan mülakattan aşağıda verilen aynı alıntılar duruma ışık tutucu mahiyettedir.

... beldemize bir kazanç ve tarihe sıcak bakmaları ...(K1); bildiğimiz turist dış ülkeden gelen insanlardır yabancı turist iç turiste zaten burda...(K3); bi tarafı görmeyi çalışan merak eden seyahat eden (K5); Para bırakacak gelince...(K6); ...para bırakan döviz bırakan memleketimize bir yeri kalkındırma açısından önemli...(K7); yurt dışından gelen kişiler... (K8); Dışardan burayı ziyaret eden kişiler (K10); ... maddi manevi her konuda getirisi girdisi olan...(K12); ... maddi manevi her konuda getirisi girdisi olan...(K13); ... memleketimize kemerhisarımıza gelir getirendir...(K14); ... gezmeye gelen misafir... (K15); Turist ülke ekonomisine katkıdır... (K16); ... yabancı ülke için gelen geziyorlar...(K17); Dışardan gelen yabancı...(K19); ... ama gezginci diyebilirim daha çok merak ve gezgin (K20); ... yabancı veya yerli kişilerden oluşan gezenler. Tarihi eserler bakanlar...(K21);...

memleketimiz için yani gelir kaynağı (K22); ... gezip gören insan yerlide olur yabancıda olur (K23); ... yerli turistte var yabancı turistte var yerli turisten çok para kaynağı gelmez ama yabancı turistten par kaynağı gelebilir...(K24); Turistler gezer. Antik şehirleri tarihi şeyleri...(K25); ...Ticaret canlanır esnaflarımız alışveriş artar...(K26)

3.2.3 Kemerhisar Bölgesine Turist Gelmesi Gerekli Midir ve Ne Gibi Faydaları Olduğu

Katılımcılara üçüncü soru olan **“Kemerhisar için turist gerekli midir?”** sorusu sorulmuştur. Cevapların (%100) hepsi bölge halkı için turistin gerekli olduğu, her zaman bulunmasını gerekçeleri ile belirtmiştir.

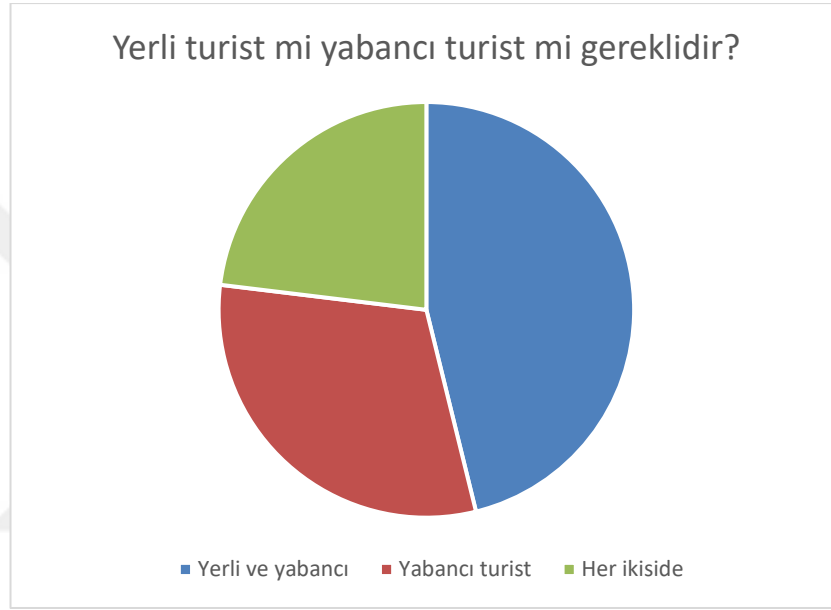

Bu gerekçeler içerisinde bölgenin tanıtımına katkı olacağı vurgulanmıştır. Mülakata katılan yerel halkın tamamı turistin maddi manevi fayda sağlayacağını dile getirmektedir. Turist yerel halk tarafından ekonomik getiri ve bölgeyi tanıtacak bir etken olarak görülmektedir. Aşağıda verilen aynı alıntılar duruma ışık tutucu mahiyettedir.

...gerekli hem ekonomik hem sosyal olarak (K1); ... geçim kaynağı için...(K2); ... Yer üstü ve yer altı tarihi eserlerimizin gezilip görülmesi ve tanıtımı açısından turist gereklidir (K4); Çok gerekli... bizim burda gezilecek yerlerimiz çok (K5); ... yıllardan beri gerekliydi çok geç kalınmış bir olay eğer buranın reklamını burayı tanıtırlarsa turist bizim için tabiki çok önemli... (K7); ... her açıdan gerekli (K9); Evet gerekli çok gerekli... ama turist çekebilecek şeyi yok... (K12); ... Türkiye'nin her tarafına gereklidir...(K14); ... gelsin ülke ekonomisine katkısı olsun kemerhisara katkısı olsun...(K16); ... Gerekli ama gelmiyor (K18); ... turizm turist gerekli olmaz mı. En azından tanıtım bakımında (K23).

3.2.4 Bölge İçin Yerli Turist Mi Yabancı Turist Mi Ön Planda Olduğu

Katılımcılara dördüncü soru olan “Yerli turist mi yabancı turist mi gereklidir?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların çoğu (%46,15) hem yerli hem yabancı turistin gerekli olduğunu belirtmiştir. Döviz getirme düşüncesi ile yabancı turisti gerekli bulan cevaplarda (%30,76) verilmiştir. Turisti yerli ve yabancı olarak ayırt etmeyen cevaplarda (%23,07) bulunmaktadır.

Alınan cevaplardan kaydedilen verilere göre turistleri döviz getirme konusunda yerli yabancı olarak ayırt ettiğinde en çok yabancı turist beklentileri ortaya çıkmaktadır. Diğer soru ile bağlantılı olarak ekonomik anlamda katkı sağlayacağı düşünülen turistlerde yabancı turist beklentisi daha çoktur. Aynı zamanda tanıtım ve bilinirlik anlamında yerli yabancı turist fark etmeksizin turistin gerekli olduğu düşüncesi yerli halkın bir görüşüdür. Farklı bakış açısı ve kültüre sahip olduğu düşünülen turistlerin bölgeye manevi anlamda da katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aşağıda verilen aynı alıntılar duruma ışık tutucu mahiyettedir.

Yerlide olabilir yabancı da olabilir...(K1); Yabancı turist de istiyoruz yerli turist de...(K2); Her ikiside olmalı... Kemerhisar kazanır bunda (K3); ... Önce yerele bi tanıtalım biz tanıtacağız ki dışardan gelene tanıtacağız. Yabancı turist de baş tacımızdır ayırım yapmıyoruz...(K4); Fark etmez sadece turist gelsin. Ekonomik katkı sağlaması için (K5); yabancı olursa daha da kalkınma açısından... (K6); İkiside... turistlerin de gelip öğrenmesi memleketimizi gittiği ülkelerde tanıtması tekrar onları gönderip turist göndererek kemerhisarı tanıtması reklam açımızdan çok büyük bir faaliyet olur (K7); ... yabancı benim için daha iyi. Neden benim için daha iyi zaten biz görüyoruz yerliler çok görüyoruz tatil amaçlı geliyor görüyoruz yani ama önemli olan bize yabancı çok lazım... (K11); yabancı

daha iyi... yabancı geldiği zaman daha bi şey geliyor burayı ilginç geliyor... (K12); ... kemerhisarımızı görmeleri gerekir. Yerli turist de görecek yabancı turistler de görecek...(K13); Yabancı turist daha önemli tabiki döviz anlamında (K14); Yabancılar gelse daha iyi olur. Gelir kaynağı olur farklı bir para olarak. (K15); Her ikisine de açığız... (K16); ... yerli ve yabancı turistin olması önemli kemerhisar için kemerhisar tanınmalı... (K17); İkiside gerekli tabi... ikisinin de ayrı ayrı görüşleri var (K18); ... Yabancı memleketinizi tanıtacak o gittiği ülkelerde bizim burayı tanıtacak...(K19); Bence öncelikle yabancı olmalı çünkü yabancı kültürdeki insanlar kültür amaçlı geliyor. Daha çok değer değerlerimize sahip çıkabiliyor bakılabiliyor...(K20); Öncelikle yabancı ondan sonra yerli...(K21); Yerlide olabilir yabancıda olabilir ikiside olabilir tabi. Yani memleketimize bi katkısı olsun memleketimiz tanıtınsınlar memleketimizi bi gelir kaynağı olsun yani onlar...(K22); Yerlinin yerliye göre faydası olur yabancının da dışarı için... (K23); İkiside olur yani illa yerli turist ya da yabancı turist değil yani... (K24); Bence yabancı turist. Buraları görmeleri için tanınmaları için (K25).

3.2.5 Turistlerin Kemerhisar'da En Az 1 Gece Konaklamaları İçin Bölgede Neler Yapılabileceği, Nelere İhtiyaç Olduğu

Katılımcılara beşinci soru olan “**Turistlerin Kemerhisar'da en az 1 gece konaklamaları için neler yapılmalıdır?**” sorusu sorulmuştur. Katılımcı cevaplarının çoğu (%42,30) bölgeye bir otel gerektiğini belirtmektedir. Verilen diğer cevaplarda (%11,53) misafirhane, evde misafir etme (%11,53) ve lojman (%3,8) yanıtları alınmıştır.

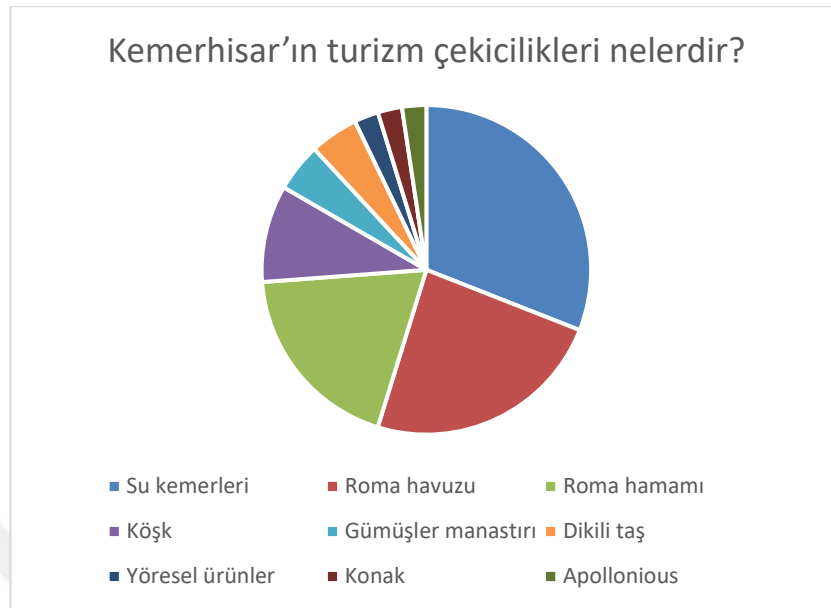
Mülakata katılan yerli halkın büyük bir çoğunluğu turistler için konaklama tesisi olmadığını dile getirmiştir. Bu durum turistlerin konaklama yapmamasının asıl nedenidir. Mevcutta bulunan misafirhanenin kötü durumda olduğunu ve bakıma ihtiyacı olduğu bilgisi kaydedilmiştir. Yeni bir misafirhane ve otel yapılması gerektiği öncelikli cevaplardandır. Mülakata katılan kişilerin Kemerhisar halkının misafirperver olduğunu ve turistlerin evinde misafir edebileceğini söyleyenlerin cevapları da kaydedilmiştir. Bu konuda en çok yerel yönetimlerden destek beklenmektedir. Aşağıda verilen aynı alıntılar duruma ışık tutucu mahiyettedir.

...turizm bakanlığımız ve Niğde genelindeki büyük bürokrasilerimiz buraya bir yer olarak nasıl diyim bi otel gibi bi pansiyon gibi bi konaklayabileceği gününbirlik turlar geldiğinde insanların faydalanabileceği restorasyonların olup en ideal şekilde kalabilecekleri her türlü imkânları olması gerekiyor... (K1); ... Belediye buraya güzel bir otel yaptırsa konaklama bi evi yaptırsa gelen insan hem gelir yatar hem yer içer bir sürü bişey bırakır (K3); ... bi konaklama tesisi yapılması lazım. Misafirhane gibi bişey yapılması lazım...(K4); Daha fazla otel lazım alışverişi pazarlar ihtiyaçlarını görebilecekleri konumlar oluşturulması lazım (K5); ... onları güzel karşılamak gerekiyor, temiz olması gerekiyor, gezip göreceği yerler olmalı (K6); ... kemerhisarın çok apartlara küçük otellere ihtiyacı var bunun acilen yapılması gerekiyor...(K7); Yatacak yer var ama bu gölgede yok kullanılacak yerler var ama yapabilirler (K8); Misafirhane falan olsa iyi olurdu (K9); ... mesela pansiyonlar restoranlar ne gerekirse yapılacak yani...(K10); ... Onlar için otel çok iyi...(K11); Konaklama için öncelikle otel gerekli tabikide... (K12); ...otelimiz olması gerekiyor... (K13); ... önce karşılamamız lazım gerekiyor bir sürü lokantalarımız var yemek yiyecek yerlerimiz... (K14); Yardımcı olmamız gerekir...(K15); ... 41emerhisar sakinler turistleri bir gece evlerine alabilirler misafir edebiliriler... (K16); ... konaklaması için yani lojman olmalı...(K17); ... otelimiz olmak gerekiyor... (K18); ... misafirhanesi var orda kalabilir ama buranın misafirhanesi kalınma değil yanından bile geçinmez... (K19); ... konaklama yerleri yapılabilir... (K20); ... misafirhane hazırlaması lazım. Misafirhane yoksa yine belediye öncülüğünde bi otel ayarlaması lazım... (K21); ... Kemerhisarın insanı çok sever misafiri. Misafiri çok sever... (K22); Konaklayacak yer yok kızım otel yok... (K23); ... öncelikle bi konaklama yeri olması lazım...(K24); Onlara ait otel kalacak bi yerleri olmaları lazım (K25).

3.2.6 Kemerhisar'ın Turist Çekmesinde Fayda Sağlayacak Yapılar ve Turistik Alanlar

Katılımcılara altıncı soru olan “**Kemerhisar'ın turizm çekicilikleri nelerdir?**” sorusu sorulmuştur. Katılımcılardan su kemerleri (%50), roma havuzu (%38,46), roma hamamı

(%30,76), köşk (%15,38), gümüşler manastırı (%7,69), dikili taş (%7,69), yöresel ürünler (%3,84), konak (%3,84) ve Apollonius (%3,84) cevapları alınmıştır.

Alınan cevaplarda yerel halkın en çok gözle görülen su kemerlerini bildiği anlaşılmaktadır. Bunun yanında en bilinen tarihi yerler sırasıyla roma havuzu, roma hamamı ve köşk höyük gelmektedir. Yine çevrede yakın olan ve duyulan gümüşler manastırı, içmeler bölgesi yerel halk tarafından bilinmektedir. Aşağıda verilen aynı alıntılar duruma ışık tutucu mahiyettedir.

... büyük bir kent .... (K1); ...roma havuzumuz ... Kemerlerimiz var ... (K2); ... su kemerlerimiz var köşkümüz var roma hamamı var roma havuzu var .... (K3); ... tyanalı apololoniüs ... roma havuzu... kemerler... (K4); ... kemerleri var havuzları var ... (K5); ... su kemerlerimiz ... köşkümüz var ... açık hava müzesi yapılıyor ... (K6); ... Roma havuzu, kemerler, hamam, ... kadın profili... (K7); Hamam var Kemerler var bahçelide roma havuzu var ... (K8); Gümüşler manastırı kemerler hamam var bahçelide roma havuzu var ... (K9); Roma havuzu su kemerleri hamam ... (K10); Dikili taş ... su kemerleri ... tarihi binalar ... (K11); Su kemerleri var roma havuzu var .... (K12); ... su kemerlerimiz roma havuzumuz var han var tarihi hamam ...dikili taş... (K13); ... konak ... (K14); Köşk var. Hamam var. (K15); Bahçeli roma havuzu .... kemerlerimiz ... (K16); Kemerler, roma havuzu, kazı alanları, gümüşler manastırı, köşk mesela roma havuzu. (K17); Kemerler ... (K18) (K19); ... roma havuzu ... (K20); ... su kemerleri, roma havuzu ... (K21); ... var su kemerlerimiz var kazı alanlarımız var köşkümüz var ... (K22); ... kemerler ... köşk ... (K23); ... kemerler... hamam ... Köşk ... havuzu ... (K24); ... kemerler, roma havuzu var, bahçeli köşk, içmeler ... (K25); Kemerler ... havuzumuz ... (K26).

3.2.7 Yerli Halk Tyana Antik Kenti'ni Ne Kadar Tanımakta ve Ne Kadar Bilgiye Sahip

İkinci konu olan Tyana Algısı ile ilgili belirlenen sorular sorulmuştur. Katılımcıların cevapları sırası ile yazılmıştır. Katılımcılara yedinci soru olan “**Tyana Antik kenti (TAK) hakkında neler biliyorsunuz?**” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların çoğu (%84,61) Tyana antik kenti duymuştur bilgisi vardır lakin yeterli değildir. Katılımcıların bir kısmı (%15,38) bir bilgisi olmadığını aktarmıştır.

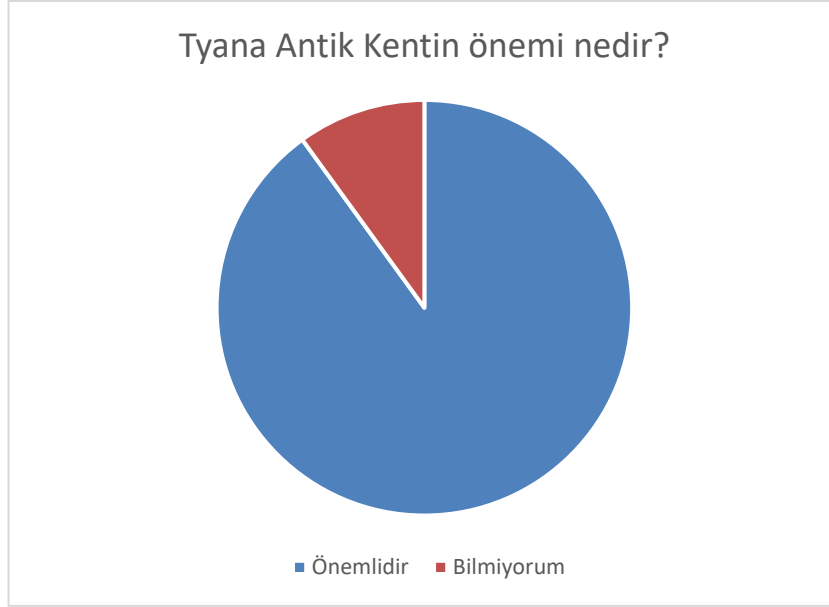
Mülakatta kaydedilen cevaplarda yerli halkın çoğu Tyana hakkında bilgi sahibidir, lakin çevreden ve insanlardan öğrenilen net kaynağı olmayan bilgilerdir. Kendi araştırmaları ile öğrenenler vardır. Aynı zamanda Apollonius ile de bilgi sahibi oldukları görülmektedir. Eski bir tarihi olduğu ve eski medeniyetlerin burada yaşamış olduğu bilinmektedir. Romalılarda kalma antik kent olduğu yerel halk tarafından öğrenilen bir bilgidir. Yaşanılan bölgenin sit alanı olduğunu bilmektedirler. Fakat bu bilgilerin yeterli olmadığını ve şikayetçi olduklarını dile getirmişlerdir. Mülakata katılan yerli halkın bir kısmının da Tyana hakkında bir bilgisi olmadığını söylemektedir. Bu bilgi eksikliğinin sebebinin yeterli tanıtım olmadığı ve yetkililer tarafından anlatılmadığından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Aşağıda verilen aynı alıntılar duruma ışık tutucu mahiyettedir.

7 bin yıllık bir tarihi geçmişi olması burda bi insanlığın büyük bir uygarlığın yaşaması...(K1); benim şu an ki oturduğum ev sit alanı. Neden sit alanı tarihi eserden dolayı sit alanı... (K2); ... ben o konuda hiç bir şey bilmiyorum...(K3); ... roma yani tyana romayla başlıyor daha önce tuvanuva dana şimdi bize Romalılardan kalma bi su kemerlerimiz var büyük ondan sonra roma meydanı at meydanı dedikleri dikili taşımız var. Sonra ilerde şehrin iç noktasını çevreleyip dumanla haberleşmeyi sağlayan uzun taş ve direk var... (K4); Antik kent hakkında antiogousun büyük bir roma düşünürün burda yaşadığı söyleniyor. Roma

yazarının Apolloniusun burda yaşadığı düşünülüyor...(K5); .... Antik kent evvel ahirden antik kent olarak geçiyor şimdi yani bu biz şeye yerleşmişiz ikinci yeryüzüne altta yer altı şehri var biz onun üzerine kurmuşuz... (K6); ...bir apolloniusun burada yaşadığı devire ait tabiki bilgilerimiz var hepsini burada saymama gerek yok. Tyana yüzyıllardan beri üzerinde yaşanmış bir kent eski tyanada yaşanan insanların bize bıraktığı miras bağcılıktan tutun şarapçılıktan tutun da çok şeyleri bize miras bırakmışlar (K7); Bilmiyorum. (K8); ... detaylı şeyler bilmiyoruz. Ama burada olduğunu eski bir kent olduğunu biliyoruz. (K9); ... kemerhisarda tyananın şeyini bilen yok doğru dürüst aslında bende bunu çok merak ediyorum yabancı dil mi bi isim mi ben bunu bi kaç kişiye sordum tyana diyor (K10); Biliyorum tabi. Yer altından mesela oturdukları odalar var papazların şarap içtiği yerler var onların kaldığı yerler var böyle yer çok ta pek gidip isimlerini okuyamadım... (K11); Çokta bişey bilmiyorum açıkçası. Burada olduğunu duydum... (K12); ... bizi zamanında bilgilendirmediler yani kimse ilgilenmedi (K13); ...eskiden bura Hititlerinmiş o zamandan kaldığını biliyoruz (K14); Bilgim yok duymadım (K15); ...Romalıların yaşadığı bi kent olarak Bizans sonrasında fakat henüz gün yüzüne çıkartılmış bi eser yok kemerler haricinde oda bakımsız ve kalıntı halinde her geçen günde çöküyor bi değer verilip o taşlar yerine konup bi önem verip hizmete açılabilir (K16); ... Romalılar zamanında kemerhisarda yaşamışlar... (K17); ... Hristiyan âleminin kemerhisar başkentiymiş ordaki yazıda okuduğum kadarıyla öyle. Apollonus yaşamış burda... (K19); ... Romanın ilk başkenti diye biliyorum burayı. Birde burada çok öncesi yüzyıllar öncesinde bi aziz yaşamış. Apollous zannediyorum... (K20); Tyana antik kentini biliyoruz. Mesela tyanalı apolloniusu biliyoruz. Tarihten 7 bin yıl önce yaşamış kavimler hititler etiler... (K21); ... tyana antik kenti hakkında hiç bişey bilmiyorum. Bizler niye dersin gördüğümüzle yetiniyoruz... (K22); Tarihi belli değil ki ben hiç bişey diyemem... (K23); ... çok uzun bir dönemde olduğunu biliyoruz. Cleopatra'nın havuzda süt banyosu yaptığını duyuyoruz yani kulaktan duyma okumadan değil... (K24); ... Tarihini ben bilmiyorum ama eski zamanlardan roma havuzu roma zamanından kalma antik bi şehir...(K25); Çok bi bilgim yok benim. Duydum tabiki. Tyana roma imparatorluğuna başkentlik yapmış bir yer. Çok zenginlikleri var yer altından da bi şehir olduğu söyleniyor... (K26).

3.2.8 Kemerhisar İçin Tyana Antik Kenti Önemi

Katılımcılara sekizinci soru olan “Tyana Antik Kentin önemi nedir?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların çoğu (%69,23) önemli olduğunu, tarihi değeri olduğunu ve sebebini açıklamıştır. Katılımcılardan bazıları ise (%7,69) önemini ve kendisini bilmediğini söylemiştir.

Mülakata katılan yerli halkın çoğunluğu Tyana'nın eski bir yerleşim yeri ve antik kent olarak bilinmesi açısından önemli olduğunu dile getirmektedir. Tarihi geçmişinden kaynaklı buradaki yapılar oldukça kıymetlidir. Yapılan kazılarda çalışanların emeklerinden kaynaklı da önem arz eden bir yer olduğu yerli halk tarafından bilinmektedir. Kapadokya bölgesinin içinde bulunmasından kaynaklı tarihi miras algısı yüksektir. Ayrıca Efes Antik kenti değeri taşıdığı da alınan cevaplar arasında görülmektedir. Çoğunlukla yerel halk Tyana'yı önemsemekte ve korumak istemektedir. Bu bilinç turizm değerleri için önem arz etmektedir. Aşağıda verilen aynı alıntılar duruma ışık tutucu mahiyettedir.

... Kapadokya'nın ilk giriş noktası başlangıcı kapının burdan açılması ve burdan uygarlığın devam etmesi Anadolu'ya burdan girmeleri oradaki kültürün öncüsü atası ecdadı olması (K1); ... Burası birleşim alanı yerleşim alanı, misafirperverliğimiz güzel her şeyden önce misafirperverliğimiz güzel yani gelen turist mesela gelenler kazı yapıyor onlar da yabancı turist yani turizm bakanlığı gönderdi onları kazı yaptılar mesela kazıda burda 15-20 tane arkadaşımız sebepleniyor çalışıyor ekmek yiyor (K2); ... İstanbul'un taşı toprağı altın derler ya buranında da taşı toprağı altın (K3); ... roma döneminde çok büyük önem arz ediyor... (K4); ... her yerde olduğu gibi antik kent yani önemlidir...(K6); ...bir efes ne kadar önemliyse tyana o kadar önemli...(K7) Bilmiyorum (K8);... tarihi açıdan da olsun turistik açıdan da olsun önemli...(K9); ... önemlidir tabi antik kent olarak geçiyor mesela apollonius burda yaşamış... (K13); ...Tarih açıdan önemli Kemerhisar (K17); ... Çünkü çok yüzyıllar öncesinden burada bi yaşanmışlık var. kleopatra bile gelmiş burada yıkanmış onun bi havuzu var burada. Ve ürgübe çok yakın bi nokta... (K20); ... aslında ikinci bir efes... (K22); Çok eskiye dayalı eskiye hitap eden tarihimizi açığa çıkarabilecek biyer... (K24).

3.2.9 Tyana Antik Kenti'nin Mevcutta ki Varlığının Avantaj ve Dezavantaj Yönünden Değerlendirilmesi

Katılımcılara dokuzuncu soru olan “Tyana Antik Kenti'nin şu an var olması avantaj mı dezavantaj mı? Neden?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%92,30) turizmde doğru pazarlandığı sürece avantaj olduğunu söylemiştir. Geride kalanlar ise (%2,69) avantaj olarak görmemiştir.

Verilen cevapların çoğunda Tyana'yı avantaj olarak gören halk bu avantajı kullanmak istemektedir fakat yeterli güce sahip olmadığını belirtmiştir. Tyana antik kentin burada bulunması turizmi canlandırmada en etkili yöntem olarak görülmektedir. Yerli halk Tyana antik kentinin varlığından hoşnuttur lakin bunun maddi manevi turizm alanlarında kullanamadıklarını dile getirmişlerdir. Bölgenin sit alanı olduğu bilinmekte fakat kendi mülklerinin içerisinde bile herhangi bir değişiklik yapamamaktan rahatsız oldukları belirlenmiştir. Tyana antik kentinin ilk olarak İtalyan ekip tarafından kazıya başlandığı ve şu an Osman Doğanay ve kazı ekibinin devam ettiği bilinmektedir. Turizmde canlılık sağlayacak güçte olduğu ve bunu aktifleştirmek için yerel yönetimlerin buraya tanıtım çalışmaları başlatması gerektiği yerel halkın algısı içerisinde. Aşağıda verilen aynı alıntılar duruma ışık tutucu mahiyettedir.

Avantaj. Ama şu anda çalışma geç kalınması en büyük eksikimiz bu...(K1); Avantaj...1. Dereceden sit alanı ama ben 53 yaşındayım benim çocukluğumdan daha öncesinden beri sit alanı burası...(K2); ... dezavantaj ama bana da zararı büyük halkıma da zararı büyük neden çünkü ben orda bi ev yaptıracam yaptıramıyorum bi dam yaptıracam yaptıramıyorum arsama veya evimin bi köşesine kürek vuramıyorum yasak...(K3); Dezavantaj gibi görünse de biraz sabredersek Aksaray üniversitesi Osman Doğanay ve ekibi güzel bir çalışma yapıyor. Ama efes bile 130 senedir 140 senedir kazılıyor daha da kazılıyor devam ediyor...(K4); Avantajımızı kaybetmiş durumdayız. Niye turistimiz yok gelir seviyesi düşük...(K5); Avantaj neden çünkü Kemerhisarın ismi yurt dışına da gidiyor...(K6); ... hem avantajdı hem dezavantajdı ama biz yararlanamadık buraya gelen kazı yapan İtalyanlar daha çok yararlandı...(K7); Avantaj tabi. Her şey açıdan memleketimiz turist görür (K8); Avantaj bence. Turist çekiyor...(K9); ... Büyük bir miras bulunmaz bi miras kötü bişey olur mu nasıl bi antika para bulursun onun değeri gibi (K11); Avantaj ama kullanılmıyor (K12); Avantaj tabi bizim için avantaj burası kemerhisar dedin mi Niğde'nin en gözde yeri kemerhisardır...(K13); Tabiki avantaj. Dediğim gibi turist çekme açısından...(K14); ... Gelir olarak şey olarak yabancılar gelsinler gezsinler turist çekiciliği olabilir (K15); ... avantajı kullanabilmek ona faydalanabilmek lazım... turizm bakanlığı buraya gün yüzüne çıkarsa turizme kalacağı yeri verse en azından 25-30 kişi ekmek yer...(K16); ...Yani her şeyden avantaj insan bi birbirini görüyor insanlık görüyor ondan sonra insan birbiriyle kaynaşiyor...(K18); Avantaj. Yani Tyana tarihte yaşanmış şeyleri yaşatmak istiyoruz yani burayı tanıtmak istiyoruz biz...(K19); Şuan hiç bi avantajı yok halk için yöre halkı için iç bi avantajı yok...(K20); Avantaj tabi. Turist gelir, gelir düzeyi yükselir halkımızın...(K21); Avantaj büyük avantaj. Gelir anlamında ve turistik anlamında...(K22); Faydalı olsa avantaj ama işte onu değerlendirmek önemli olan...(K23); Avantaj ama kullanamıyoruz (K24).

3.2.10 Tyana Antik Kenti'nin Yerel Halka Maddi Manevi Katkı Sağlaması İçin Yapılması Gerekenler

Katılımcılara onuncu olan “Tyana Antik Kenti'nin yerel katkısı için neler yapılmalıdır?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların çoğu (%53,84) bölgenin tanıtılması gerektiğini belirtmektedir. Diğer bir kısım ise (%38,46) devletin yerel halka ve merkez bölgeye yatırım yapması gerektiğini düşünmektedir.

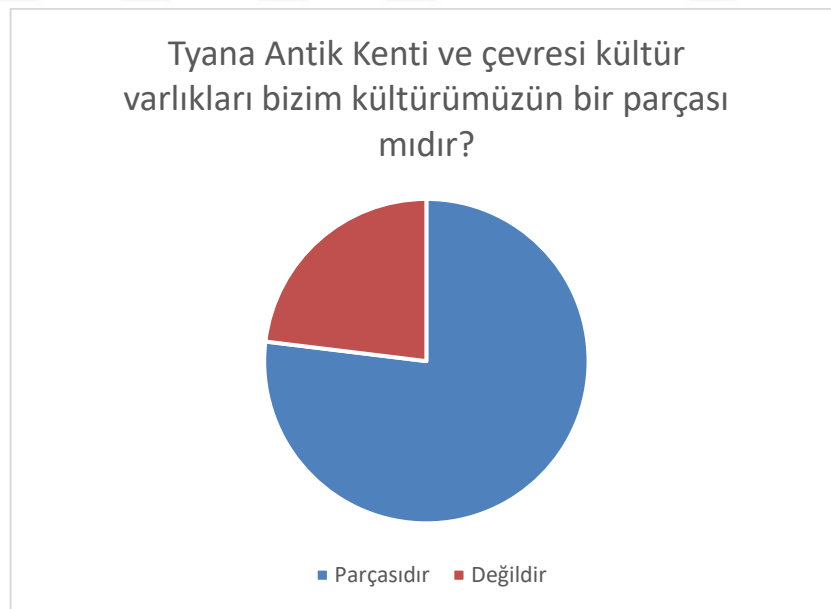
Verilen cevaplarda yerel halkın tanıtım yetersizliğinden kaynaklı şikayetleri olduğunu ve bunun için çalışmalar yapılması gerektiğini belirtmiştir. Bu konuda en çok belediyeler, turizm bakanlığı ve devlet büyüklerinden beklenti içine girilmiştir. Yine en büyük eksiklik olan konaklama ihtiyacı için otel yapılması gerektiği anlaşılmıştır. Bölge sit alanı olduğu için yerli halkın tamamen başka bir bölgeye aktarılması gerektiğini düşünenler vardır. Mevcutta yapılan kazıların hızlandırılması ve çıkarılan tarihi yapıların sergilenmesi düşüncesi yerli halkın bir bakış açısidir. Bazı bölgelerde restorasyon çalışması yapılma fikri de ortaya koyulmuştur. Tarihi zenginliğin farkındalığında olan yerel halk reklam için yapılan çalışmaların yetersizliğini dile getirmiştir. Aşağıda verilen aynı alıntılar duruma ışık tutucu mahiyettedir.

...bayanlarımızı el örgü sanatlarının hızlı bir şekilde buna entegre edilmesi vesair erkeklerin bu alanda çalışılıp hem ekonomik hem maddi hem manevi destek verilmesi... (K1); ... buraya çok güzel bir lüks bir otel lazım kemerhisara otel lazım... (K2); Bize göre devlet el atıp burayı güzelleştirmesi gerekir (K3); Öncelikle bi tanıtım turizm açısından bi tanıtım...(K4); ...birinci seviyede yerleşim alanı yörenin üstünde evler yaşantının üstünde yani herkes Ali abi öbürü öbürü yaşantının üstünde oturuyor. Buranın açılması gerekiyor. Komple bu şehir açılması gerekiyor. Şu an gözükten bi kemer bi sarnıç var. Başka bişey yok buranın evleri açılması gerekiyor kazı çalışması hızlanası gerekiyor şehirin aktarması gerekiyor (K5); ... Bir an önce mesela antik kentinin çıkan mesela o şeyler o güzelim taşlar hamam kapıları falan bir an önce böyle açığa çıksa temizlense orası böyle turizme açık olsa herkes girip bakabilse...(K6); ... burayı tanıtmak gerekiyor müzeyi halka çok kısa bir zamanda müzeyi halka etrafa daha doğrusu sergiye açmaları gerekiyor. Buraya küçük dediğim gibi otellerin yapılıp burada kalıcı olması burayı etrafı çevreyi gezip görmeleri için burada kalmaları gerekiyor sosyal tesislerin yapılması lazım ki gelen turistler vakit geçirebilsinler eğlence yerli parklar çok bakımsız onların olması gerekiyor...(K7); ... tanıtım reklam lazım (K8); ... Çok güzel bir tanıtması lazım belediye başkanı milletvekilleri yani yetkili kişiler burayı çok güzel bir turizm olarak tanıtması lazım...(K10); ... Tanıtılması gerekiyor reklam gerekiyor

(K12); Bizde sanayi yok ama tarımda bize ilerlemeleri lazım tarımda bize bakmaları lazım. Turizm yani oraları yeniden güzel kazı yapıp tertemiz çıkarıp kazandırmaları lazım...(K13); İşte restore olur. Ondan sonra daha büyük tanıtımlar olur ziyarete açılabilir (K14); Anlatılması gerekir tanıtılması gerekir bilgilendirilmesi gerekir özellikle yerel halkında...(K15); En büyük görev turizm bakanlığına düşüyor. Turizm bakanlığı yer altındaki zenginliği yer üstüne çıkarıp çeşitli hizmetler sunarak tanıtım yaparak...(K16); Valla devletimiz yardım ederse her şeyimiz olur.... reklam yapıp tanıtabiliriz...(K18); ...bu yerel yönetimlerin düzgün çalışıp burayı duyurması ve bu mutlaka devletten bi katkı maddi olarak katkı istemesi gerekiyor...(K20); ... öncelikle devletin çok bi yardım etmesi lazım şuanda ediyorlar ama yeterli değil...(K21); ... büyüklerimizin el atması lazım (K22); ... yerel yönetimlerin buna faydalı bişey yapması gerekir...(K23); ... Tanıtım en büyük şey tanıtım olması lazım (K24); Geliştirilmesi ilerletilmesi daha çok kazı...(K25).

3.2.11 Tyana Antik Kenti ve Çevresi Kültür Varlıklarının Kendi Kültürümüze Yakınlık Derecesi

Katılımcılara on birinci soru olan “Tyana Antik Kenti ve çevresi kültür varlıkları bizim kültürümüzün bir parçası mıdır? Neden?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların çoğu (%76,92) bizim kültürümüzün bir parçası olduğunu, sahip çıkmamız gerektiğini belirtmiştir. Diğer bir kısım ise (%23,07) bizden bir şey yansıtmadığını farklı olduğunu ama tarihi olduğu için değerli olduğunu söylemektedir.

Mülakat sorularını cevapların katılımcıların çoğunun bu konuda duyarlı olduğu anlaşılmaktadır. Mevcutta bulunan eserlerin ne zaman kim tarafından yapıldığı fark etmeden bizim kültürümüzün bir parçası olduğu ve bu kültürü korumamız gerektiği yerel halkın öncelikli düşüncesidir. Tyana antik kentinin tarihi geçmişi hakkında yerel halk daha fazla bilgilendirilse

daha çok korumacı kimliğe girecekleri verilen cevaplarda anlaşılmaktadır. Mülakatta kaydedilen diğer verilerde kültür ayrışması yapılmaktadır. Farklı kültürlerin parçası olduğu ve bizi yansıtmadığını ifade eden cümleler bulunmaktadır. Aşağıda verilen aynı alıntılar duruma ışık tutucu mahiyettedir.

... biz ayrı kültürlerin insanlarız ama onların bize bıraktığı eserler var biz emanetçiyiz onlara gözümüz gibi bakmalıyız ama bizim kültürümüz bize onların kültürü onlara (K1); Parçasıdır tabi. Osmanlıdan diye biliyoruz yani Osmanlıdan... (K2); ...bize göre bir parçasıyız bütünü. Peki benim geldiğim nerede geleceğim kim nerden geldim belki de ordan geldim...(K3); ... kesinlikle etnik ve dini ayrımcılık yapılmaz burda herkes özgürdür... burda hoşgörü var...(K4); Bizim topraklarımız içinde olduğu için bu bizim kültürümüz bize ait olan malzemeler bunlar...(K5); Tabiki benimseyeceğiz bizden olduğunu düşünüyorum (K6); ... Benimsiyoruz tabi memleketimizin turistik yerleri korumamız gereklidir (K8); sahipleniyoruz benimsiyoruz...(K9); Yok benimsemiyorum. Kültürümüzün bi parçası değil kaç şey yaşamış geçmiş. Ben bişey göremiyorum burada bize ait olan hititler mi yaşamış mısır mı yaşamış kaç kavim geçmiş burdan...(K12); Bizim kültürümüzün bi parçası kimin olacak başka...(K13); Benimsemiyorum aslında onların kültürü bize uymuyor farklı oluyor... (K15); bizim kültürümüzün bi parçası değil o dönemde yaşamış şeyler...(K16); ... onların yani yapılmış kültürümüzü yansıtmıyor...(K17); Tabi kültürümüzün bi parçası...(K18); Tabi. Daha çok şeyler var ama bilmiyorum yani ben aydınlatılmıyorum...(K19); Bence vardır diye düşünüyorum. Çünkü aynı toprakta yaşamışız. Ve bizden öncesi nesil yaşamış yani bizim Türk olmamız veya onların farklı bi dini bi bağımlılığı olması bişey değiştirmiyor...(K20); Tabiki bi parçasıdır. Birbirine bağlantılı şeyler...(K21); Yakın zamanın eseri değil ki kimler gelmiş geçmiş kimlerden kalmış ben size bişey diyemem. Muhakkak yaşadığın memleketin her şeyine sahip çıkman gerekir (K23); evet, bizim kültürümüze ait. Bizim burda mesela festivaller olurdu çok güzel olurdu...(K25); bizim kültürümüzün bi parçası tabiki değil. Zamanında Romalılar yaşamış burda onların kültürleri...(K26).

3.2.12 Tyana Antik Kenti'nde Yapılan Kazılara Katkı Sağlama Düşüncesi

Katılımcılara on ikinci soru olan “Tyana Antik Kenti'nin bir an önce gün yüzüne çıkarılması için arkeolojik kazılarında ücretsiz, gönüllü, emek gücü vererek çalışır mıydınız?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların hepsi (%100) vakti olsa veya olmadan da gönüllü çalışabileceğini ve katkı sağlamak istediğini cevaplarında belirtmiştir.

Mülakata katılan tüm katılımcılar memleketinin kalkınması ve duyurulması amacı ile burada yapılan kazı çalışmalarına katkı sağlayabileceğini belirtmiştir. Bunun için sadece yerli halka birkaç teşvik edici eylem gerekmektedir. Yerli halk hem maddi hem manevi destekte bulunabileceği kanaatindedir. Alınan verilen kapsamında yerli halk çalışmaya meyilli ve yardım etmeye gönüllüdür. Aşağıda verilen aynı alıntılar duruma ışık tutucu mahiyettedir.

... bu taşın altına bizim elimizi bi tırnağımız bir bedenen çalışmamız neden olmasın bu memleket bizim sonuçta burda yaşayan biziz... (K1); ... sonuçta memleketim için giderim memleketime ne kadar yabancı girerse o kadar fayda (K2); ... gücüm olsa ben giderim bir gün değil 10 gün çalışırım... (K3); ben çalışırım. Yerel halkta şöyle bi algı var maalesef kolay zengin olma bu kemerhisara özgü değil kolay yönde zengin olma nerde bi arkeolojik kazı varsa orda define arandığını düşünürler. Hep altın ve şey. Burda da böyle bi algı vardır... (K4); Tabiki kabul ederdim. Gençler boş duruyor köyde oturuyor boş duruyor gençler. Bir kampanya başlatırlar gelirler niye gelmesinler ki buranın insanları çalışkan kazma kürek işinde çalışan insanlar... (K5); Teklif etselerdi katılırdık... (K6); Yaparım niye yapmayım. Köyümüzün geleceği için... (K8); Herhâlde katılmak isterdim. En azından orada ne çıkıyor ne yapılıyor görmek isterdim... (K10); Niye istemeyim canım onların yiyecekleri

ne sanki yaparız onlara mantı çorba ne yemek isterlerse pişirirdik...(K11); Boş olduğum sürece ederdim...(K12); Kazıdan anlamayız da elimizden gelirse kazıcılara yardım ederiz...(K14); ... Yani burada imece usulü çalışabiliriz bir an önce faaliyete geçirip...(K16); Veririm. Yani gücüm yetmese bile maddi olarak yardım ederim (K26).

3.2.13 Kemerhisar'ın Geçim Kaynağı ve Kalkınmasına Yardımcı Faaliyetler

Üçüncü konu olan ekonomik kalkınma ile ilgili belirlenen sorular sorulmuştur. Katılımcıların cevapları sırası ile yazılmıştır. Katılımcılara on üçüncü olan **“Kemerhisar’ın kalkınmasında öncelikli endüstriler sizce nelerdir?”** sorusu sorulmuştur. Katılımcılar verdiği cevaplarda büyük bir çoğunlukla (%80,76) tarıma dayalı geçim kaynakları olduğunu belirtmiştir. Emekli nüfusun fazla olduğunu belirten cevaplar (%26,92), hayvancılıkla geçimini sağlayanlar olarak alınan cevaplar (%19,23) ve çiftçilik (%15,38) ile ilgili cevaplar kaydedilmiştir.

Alınan verilerde geçim kaynağının tarıma dayalı olduğu tespit edilmiştir. İklim şartlarının değişmesi sebebiyle tarım da eskisi kadar etkili olmamaktadır. Daha sonra yerli halkın çoğunluğunun emekli olmasından dolayı geçim kaynakları emekli maaşlarıdır. Buna ek olarak bölgede hayvancılık ve çiftçilik ile geçimini sağlayanlar bulunmaktadır. Yeterli maddi gelir kaynağı olmaması yüzünden bölge göç vermektedir. Aşağıda verilen aynı alıntılar duruma ışık tutucu mahiyettedir.

... şu anda çiftçilik yoğun şu anda tarım ağırlıklı biraz meyvecilik biraz da dışardan gelen yerli yazlıkçı insanlar... (K1); şu an pancar buğday arpa daha önce elma vardı bizim burada

tarım ürünleriyle ilgili... (K2); ... öncelikli arpa buğday pancar tarım endüstrisi var...(K3); ... burası emekli memleketi. Daha önce burada bi askeri fabrika vardı lojistik ürünler üreten orası faaliyetini durdurdu... Daha önce el dokuma halıcılık vardı her evde tezgâh vardı onlar bitti. Şimdi iklim değişikliklerinden dolayı tarım yapılamaz hale geldi...(K4); Hayvancılık, işte tarımcılık...(K5); şu an da elmacılık var sebzeçilik var tarıma dayalı çok şeylerimiz kalmadı...çiftçilik (K6); Kemerhisar'ın çok fazla gelir düzeyi yok. Sadece meyve ve üzüm...(K7); ... meyve sebze tarım var...(K8); Çiftçilik, tarım (K9); Tarım. Buğday arpa hayvancılık şimdi hayvancılığa çok düştük biz...(K13); ... sadece emekli olmasa Kemerhisar batar çok büyük göç veriyor...(K16); Emekli maaşıyla geçiniyor...(K17); ...herkes bahçecilik yapmaya çalışıyor...(K20); ... emekli maaşları çünkü şey meyvecilik hemen hemen gelir getiriyor. Tarım var da yani azaldı kişiler azaldı...(K21); Çiftçilik yapıyor herkes kendi şeyiyle bak ben burada hep kendim üretiyorum (K25); ... burada tarım ve hayvancılık çok ön planda idi fakat şu an maalesef bizim tarlalarımız hep boş yapılamıyor...(K26).

3.2.14 Turizmin Gelir Kaynağı Olmasında Etkisi

Katılımcılara on dördüncü olan “**Turizm endüstrisi bunun neresindedir?**” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların büyük bir kısmı (%92,30) turizm potansiyeli olduğu halde turizmden bir gelir gelmediğini belirtmiştir. Yok denilecek kadar az (%3,84) ve evet var diyen (%3,84) cevaplar da kaydedilmiştir.

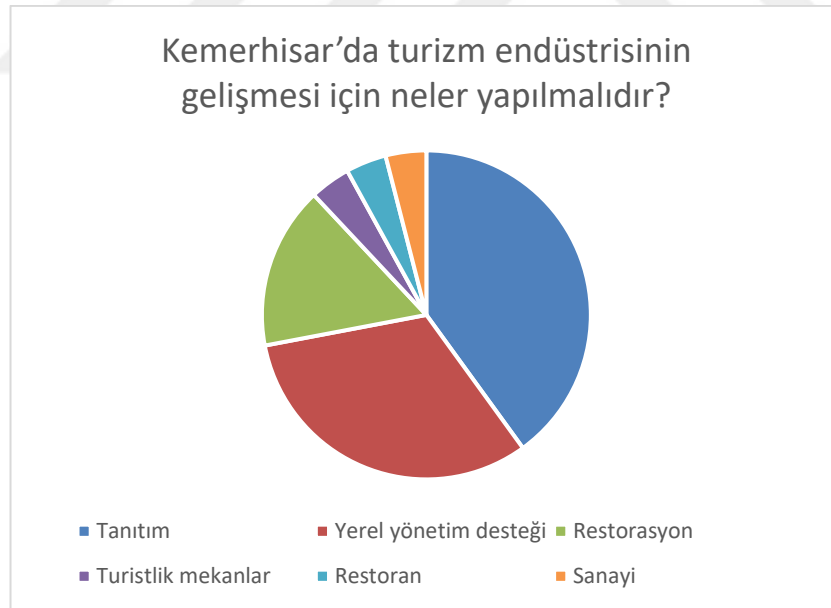
Kaydedilen verilerde turizmin yerel halka ve bölgeye maddi açıdan hiçbir getiri olmadığı gözlemlenmiştir. Bunların sebepleri arasında turistlere turistik ürün verememe nedeni yatmaktadır. Sadece gezip görmek amacıyla gelen topluluklardan oluşan turistler bölgeye para

bırakacak bir şey bulamamaktadır. Bu sebeple turizm bölgenin kalkınmasına fayda sağlamamaktadır. Aşağıda verilen aynı alıntılar duruma ışık tutucu mahiyettedir.

... çokta aşırı olmasa da yeni yeni parti parti ama yok denilecek kadar az (K1); Aktif değil. Desteklemiyor... (K2); ... potansiyeli yüksek olmasına rağmen yok (K3); şu an turizm yok. Potansiyeli kesinlikle var...(K4); ... Turist sadece geliyor kemerlere bakıyor gidiyor. Bi gelir yok (K5); ... gelir sağlıyor (K6); Turizmden gelir yok. Şu an da tanıtılmadığı için yok...(K7); şu an yok. Gelirler sağdan soldan yurt içinden yurt dışından gelirler bir iki gezerler... (K8); turistik olarak hiç yok sıfır...(K11); Yok turizmden bize gelir...(K13); turizm sıfır hiç yok olmasını isterim...(K16); hiç gelir yok turizmden...(K21).

3.2.15 Kemerhisar'da Turizmin Gelir Kaynağı Olabilmesi

Katılımcılara on beşinci soru olan “**Kemerhisar’da turizm endüstrisinin gelişmesi için neler yapılmalıdır?**” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların tanıtımın artmasını (%38,46), yerel yönetimlerin desteği (%30,76), restorasyon ve kazı çalışmalarının artmasını (%15,38), turistik dükkanlar açılmasını (%3,84), restoran desteği (%3,84) ve sanayinin gelişmesini (%3,84) söylemektedir.

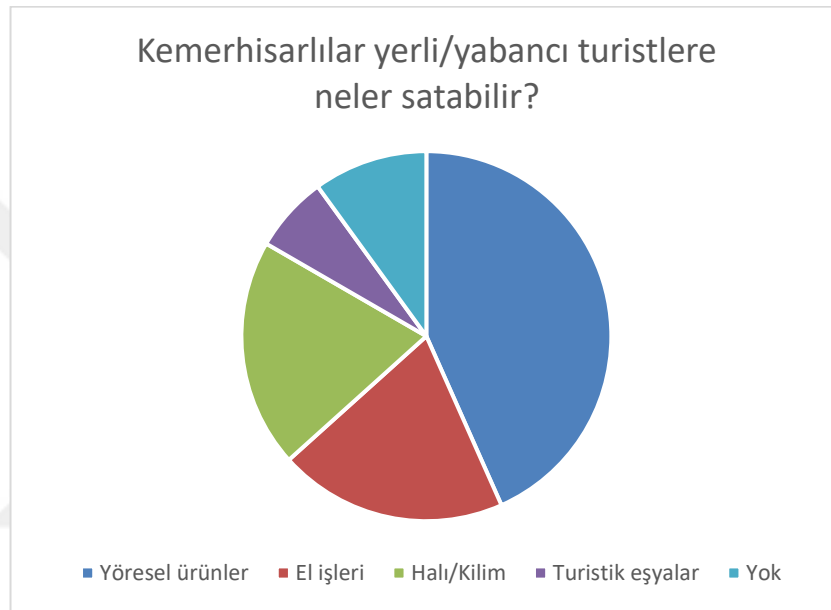
Kaydedilen verilen sonucunda yerel halk en çok devletten, belediyeden ve yetkili kurumlardan destek beklemekte olduğu gözlemlenmiştir. Turizm için bölgenin alt yapı eksiklikleri ve turistik alanların restorasyonu gerekmektedir. Tanıtımın artırılmasının etkili olabileceği düşünülmektedir. Daha önceden yapılmış olan festivallerin tekrar planlaması yerel halkın turizmi canlandırması için beklentileri arasındadır. Sosyal ağlarda yapılacak tanıtım

reklamlarının artırılması görüşünde bulunmuşlardır. Aşağıda verilen aynı alıntılar duruma ışık tutucu mahiyettedir.

... sanayi olabilir sanayi olarak yani üretkenlik ...(K1); ... en gerekli olan şey otel (K2); ... belediye başkanın devletin yapacağı bişey bi turist gelse bi kalacağı yer yok yatacağı yer yok otel yok bişey yok... (K3); Çok iyi bir tanıtım alt yapı yerel yönetimde buna destek olacak gerekirse valilik turizm bakanlığı el birliği ile buranın bir an önce alt yapısının yapılıp turizme katılımı özellikle tur şirketlerinin buraya bi geçiş güzergahı yapılması lazım (K4); Buranın komple açılması boşaltılması kentin hayat çıkarılması gerekiyor... (K5); ... antik kentimizin müzelerimizin gün yüzüne çıkarılması gerekir. Reklam da çok önemli bundan 20 yıl önce reklamımız çok güzeldi... festivalimiz mesela kaç yıldan beri festivalimiz kalktı yapılmıyor işte yapılışaydı onlar bizim reklamımızdı... (K6); Yetkililerle konuşmak lazım... (K8); Konaklama yerleri restore falan yapılabilir (K9); ... çok iyi tanıtmak lazım reklam yapmak lazım (K10); Dükkanlar yapılırsa mesela nasıl güzel dükkânlar var onun içinde turistik şeyler satsak... (K11); ... önce tanıtmak lazım oda yok tanıtıyorlar... (K12); ... Tanıtacak bizi reklam yapacak. Mesela ne biliyim ben bi yerel televizyonlar yerel gazeteler gazete pek şimdi okunmuyor da televizyonlara internette sosyal medyada bunlarda kemerhisarı daha iyi tanıtmak lazım...(K13); Tarihi yerler restore edilebilir...(K14); Tanıtmak gerekiyor turisti çekmek gerekiyor...(K15); Turizm bakanlığın önce alt yapıyı hazırlaması lazım yani otellerini... Tanıtım resimleri filmleri ve kazıları, örneğin ben kemerhisarlıyım buralıyım kazıyı gezemiyorum...(K16); ... bence çalışmalar biraz daha artmalı bölgedeki çalışmalar. Daha da ortaya çıkarılmalı kent...(K17); ... bilim insanları sizin gibiler yardım etmeniz gerekir çalışmanız gerekir (K18); Burdaki insanların bi defa kafa yapısı değişecek bu bir. Belediye başkanı değişecek iki. Belediye başkanı akıllı kültürlü ilgili bi adam olması lazım yoksa burası ben biliyorum seksen küsür yaşındayım ben biliyorum yani burası aynı düzen aynı kafa...(K19); ...yerel yönetimler için konuşuyorum veya burada sivil toplum örgütlerini, örgütler oluşturabilir, kooperatifler kurulabilir bunlar çok farklı yayın organlarında yayınlanabilir bunun için devletten ekstra bir ya da yurt dışından da olabilir bağlantılı krediler talep edilebilir. Bu kredileri buraya yönelik doğru bi şekilde kullanılması sayesinde birçok şeye katkı sağlayacaktır...(K20); Hep beraber belediyeye halk bütünleşecek tek belediye değil oradaki turizm vakfının bırakmamak lazım. Vakıf ve belediye halk hep beraber olacak birlik beraberlik olacak. Tanıtacağız...(K21); ...büyük bir maddi destek gerekiyor. Yol gösterecekler maddi destek olacaklar buraya büyük bir kişi el attığı zaman halkımızda gayretle gücüyle çalışır (K22); ...bunu yetkililer yapacak, gençler yapacak, yerel yönetimler yapacak, belediye başkan, muhtarlar, kaymakamlıkla valililer istişare edip bu memlekete ne yapabiliriz bi fikir üretmeleri gerekir...(K23); Devletin buraya ağırlık verip burda çevrede mesela oturma kalkma yerlerin düzenlemesi lazım. Şimdi mesela bu kemerlerin olduğu yol iptal oldu normalde araç geçişine yasaklandı. Arka tarafına yol açıldı. Buranın kapatılıp mesela yürüyüş yolu sosyal faaliyetlerinin fazla olması lazım... (K24); ... belediyemizin başkanımızın mesela ilerletmesi uğraşması gerekir...(K25); ... yer altındaki o güzellikleri gün yüzüne çıkarmamız lazım. İnsanlar geldiğinde biz ne gösteriliriz sadece kemerlerimiz var onlarda yıkılmaya yüz tutmuş hiç tadilat görmüyor yani koruma altında değiller...(K26).

3.2.16 Kemerhisarlılar 'ın Yerli ve Yabancı Turistlere Verebileceği Turistik Ürünler

Katılımcılara on altıncı olan “**Kemerhisarlılar yerli/yabancı turistlere neler satabilir?**” sorusu sorulmuştur. Katılımcılar daha çok (%50) meyve sebze üretiminden kaynaklı yöresel ürünlerden söz etmiştir. Yerel halkın yaptığı el işleri (%23,07), halı ve kilim dokumacılığı (%23,07), turistik eşyalar, biblolarından (%7,69) örnek vermiştir. Katılımcılardan bazıları ise (%11,53) hiçbir şey bulunmadığını söylemiştir.

Alınan cevaplardan kaydedilen verilere göre geçim kaynağı tarım olmasından kaynaklı turistlere yerel halkın büyük bir çoğunluğu yöresel ürünler verebileceğini söylemektedir. Bu ürünler genellikle kendi yetiştirdikleri kayısı, üzüm, elmadır. Ayrıca köfter adı ile bilinen pestil de yöresel ürünler arasındadır. Ek olarak eskiden yapılan halı ve kilim dokumacılığı artık talep görmediği sebebi ile yapılmamaktadır. Turistler bunlara talep gösterirse yerel halk yapacağını belirtmiştir. Daha çok gıda üzerine olan ürünlerin yanında yerel halk Kemerhisar 'ı tanıttıkları biblo ve turistik eşyalar talebinde bulunmaktadır. Aşağıda verilen aynı alıntılar duruma ışık tutucu mahiyettedir.

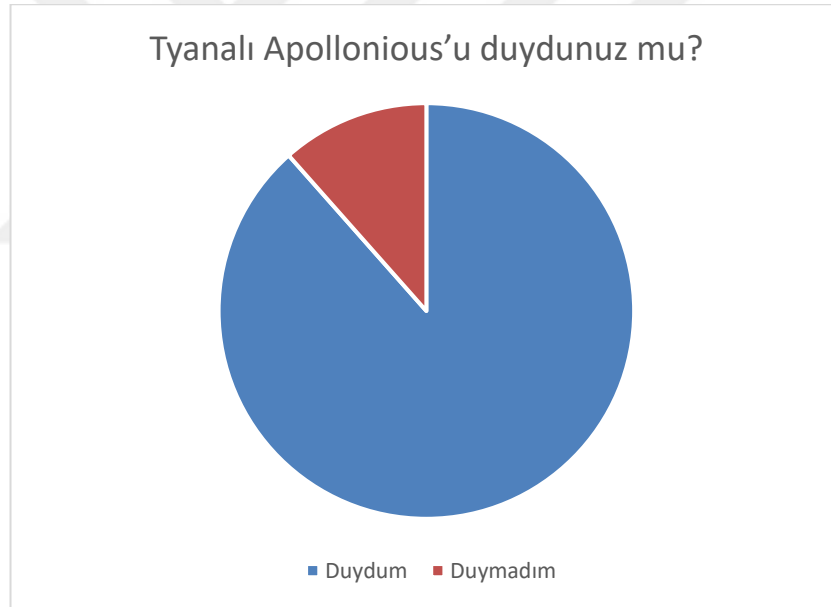
Mesela kayısı kurumuz meşhur buranın üzüm kurumuz meşhur işte bu bölgede oluşan elmadır ayvadır armuttur mevsimsel meyvelerin kurutulup sunulması... önceden halımız vardı halı eskiden bayan teyzelerimiz yengelerimiz evlerinde Kemerhisar halımız meşhurdu mesela el dokuması son zamanlar bunlar teknolojiye yenik düştüğü için bunlar kayboldu gitti (K1); ... doğal meyvelerimiz var... herkes kendiler evinde halı dokurdu mesela benim eşim bile dokurdu şimdi o tarih şeyi kalmadı mesela şimdi tülbent diyoruz mesela turistler onlara meraklı havlu el işlerine meraklı yani böyle şeyler baktığı zaman ilgi çekici şeyler

lazım...(K2); Bizde halı var güzel halı dokuruz biz. Şu an buluruz herkesin evinde taban halısı deriz yünden dokuma örnekli çiçekli halılarımız var. Hediyelik tarihi kültürel eşya yok. Yapılmış bi heykel taklit yok...(K3); ...kadınlarımızın ürettiği el emeği göz nuru el işlerimiz var. Bizim oyalı yazmalarımız var boncuklu yazmalarımız bunu Avrupa'da bulamaz. Şu an var ama camekânlarda saklı duruyor binlerce bunu ama talep edilmediği için yapılmıyor...(K4); Hiç bişey satamaz. Çünkü öyle bi olanak yok hazırlık yok. Alabileceği hiçbir şey yok...(K5); ... kayısı kurusu meşhur elma kurusu üzümüdür pekmezdir tarhanadır. Yani her yerde olduğu gibi ama tabi bizim buranın şeyleri de el dokuma halıları var kilimler var şunda yapılmıyor bitti artık...(K6); ... elmadan tutun kayısıdan tutun üzümünden tutun ekmeğimiz fırın ekmeğimiz çok güzel kasabımızda etimiz doğal, el işlerinden tutun çok şey var daha buna benzer çok şey verebiliriz...(K7); Köyün halkı ne yaparsa satarlar. El işleriydi, yufka ekmekler onlar bunlar kurularız var. Çiftçilerin ürünleri mesela tarhanası eriştesi bulguru onlar olur (K8); Üzümümüz var pekmezimiz var elmamız var tarhanamız var. Halı falan vardı önceden vardı. Talep olsa yine yaparlar (K9); Turistik eşya. Kemerhisar'ın kendi üretmiş olduğu yiyecek giyecek. Biblolar heykeller olmalı. Gelen turistlerin dikkatini çekmesi lazım. Şu an yok... (K10); ...anca lokantada yemek yerler bizim burda bol bol birahane açarlar. Kültürel var tabi. Patikleri ben hiç demeyim sana nasıl öriyorlar kadınlar neler işliyo ama napsın nereye satsın buranın kadınları çok çalışkan aslında...(K11); ... kendi yetiştirdiği yerli ürünlerinde satılabilir mesela kendi bağlarından bahçelerinden çıkan o adar şey var para ettiremiyorlar değerlendiremiyorlar onlardan yapılırsa yöresel şeylerden satabilirler. Halı dokuma vardı o bitti halıdır örgüdür o tür şeyler var yani (K12); ... meyvelerimiz var. Sebzelerimiz var. Meyvelerimiz var tarım meyvelerimiz kendi bağımızda bahçemizde mevsimine göre...(K13); Köfterimiz olur pekmezimiz olur üzümümüz olur kayısımız olur kirazımız olur her şeyimiz olur...(K14); Satacak pek şeyimiz yok...(K15); Hiç bi alt yapımız satış yapacağımız bişey yok. Tanıtım yok iki bin tane veya yüz tane turist gelse doyurabileceğimiz lokantamız yok...(K16); ... bişey satamıyoruz ne açısından dersene kültürel bakımından hediyelik eşyalar satılmalı. Yani Kemerhisar'ı tanıtan bir kemerler olsa mesela satılmalı. Şu an yok...(K17); ... üzümümüz var pekmezimiz var köfterimiz var her şeyimiz var yani her şeyimiz var yani ama mümkünü yok tanıtamıyoruz (K18); ... bi kaç tane lokanta var ordan yedirirler... pekmez yaparlar işte kuru kayısı mayısı yaparlar kuru üzüm yaparlar...(K19); ... şu an yöresel ürün var ama bunların toplanıp bi yerde teşhir edebileceği veya gösterileceği hiçbir nokta yok. Herkes burada kuruttuğu şeyleri tamamıyla yakınlarına dağıtarak birçok şey yapıyor burada ama onları teşhir edebilecekleri veya organizasyon olarak sunulacak hiçbir yer yok. Daha çok yiyecek olarak var (K20); El yapımı yok anca bi meyvesi var sebzesi var. Eskisi gibi halı yok kilim yok (K21); ... satacak pek bişeyimiz yok. Eskiden meyvemiz vardı üzümlerimiz vardı yine vardı ama eskisi kadar yok. Elmamız mesela Niğde neyle tanınır elmayla tanınır ama elmamızda kalmadı. Çünkü yaşlarımız gitti bahçelerimiz gitti hiç bişeyimiz kalmadı. Yöresel kültürel olarak yastıklarımız halılarımız kilimlerimiz eski halılarımız kilimlerimiz var yani öyle başka verecek bişeyimiz yok kilim halı o kadar (K22); ...bi kaç lokanta var diyecem lokantalık hali yok turistin gelecek durumu yok belli değil yatacak otel yok. Turist yiyecek rahat şeye göre yiyecek arar yatacak istirahat yeri arar gölge eğleneceği yer arar bunlar olmadan turist ne yapar? Gelir görür gider...(K23); ... Kemerhisar'ın bu kemerlerden biblolarını yapabiliriz. Bizim burası üzümü ile ünlü kuru üzüm yaş üzüm. Ondan sonra kayısı kurusu var mesela bunlar dışarı gidebilecek. Pekmez var şarabı var şarabı çok ünlü buranın efendime söyleyim bunlar var yani meyve olarak hitap edebiliriz. Halıcılıkta burası çok ileriydi. Şimdi halıcılık çok şey yapmadılar halıcılık bitti...(K24); ... kemerleri gösterebilirler çekim yapabilirler. Eski tarihi eserleri gösterebilirler öyle şeyler. Halımız meşhur tabi önceler vardı.

Halılarımız mesela halı dokunurdu bizim burada bıraktı... (K25); ...eskiden burada halı dokurlardı buranın halkı şimdi o da yok. O olsa belki onlar satılabilirdi. Başka buranın meyvesi sebzesi çok güzel olur onuda zaten onlar almaz. Belki kurusundan alabilirler. Onlar çok güzel üzümü kuru kayısı... (K26).

3.2.17 Tyanalı Apollonius Kimdir ve Hakkında Neler Bilinmekte

Dördüncü konu olan Apollonius ile ilgili belirlenen sorular sorulmuştur. Katılımcıların cevapları sırası ile yazılmıştır. Katılımcılara on yedinci soru olan “**Tyanalı Apollonius’u duydunuz mu? Hakkında neler biliyorsunuz?**” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%88,46) duyduğunu lakin yeterli bilgiye sahip olmadığını iletmiştir. Diğerleri ise (%11,53) hiç duymadığını, bilmediğini söylemiştir.

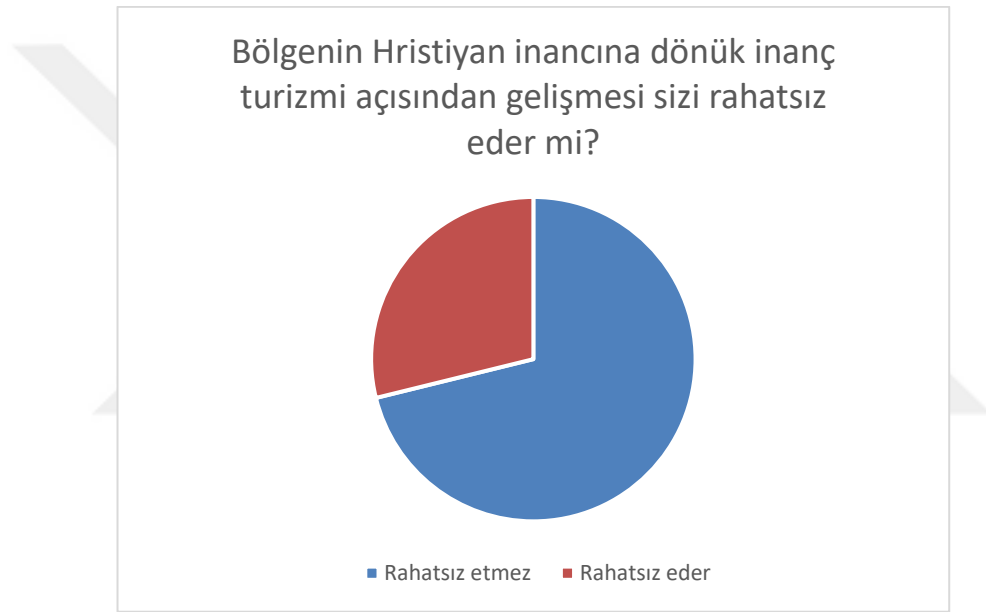
Mülakata katılan yerel halk Apollonius’u bilindiğini ancak kulaktan dolma bilgiler ile öğrenildiğini belirtmektedir. Kulaktan kulağa bilgiler olsa dahi Apollonius’un burada doğduğunu, yaşadığını, nasıl beslendiğini, şifacı olarak bilindiğini ve hatta İsa ile bağlantısı olduğunu bilmektedir. Bu cevaplar yerel halkın Apollonius’a karşı duyarlı olduğunu ve merak ederek öğrendiğini göstermektedir. Aşağıda verilen aynı alıntılar duruma ışık tutucu mahiyettedir.

Duyduk hep kulaktan. Burada işte bi krallığın yaşaması işte bu turizme o bölgede o zamanki yaşanan roma havuzundan suyunun getirip o insanlara kemer boyunu 7 km ilerleyip oraya havuz oluşturup antik kenti kurması bildiğimiz noktaları bu... (K1); Duydum. Apollonius

yaşamış burda restoran var karşı fırın oldu ora Apollonius restoran diye geçirdi. Biliyorum desem yalan söylemiş olurum... (K2); ... Ben hiç okumadım onun tarihçesini... önemli bi şahsiyet ama duyulduğuna göre...(K3); Apollonius çağdaş İsa ile aynı dönemde doğuyor İsa'nın olduğuna dair söylemler var. Dediğim gibi Tyanalı Apollonius özlü sözleri çok etyemez kendini doğruluğa adanmış bilgeliğe adanmış sadece burda değil roma tarafından Hindistan Orta Asya'da o tarafa balinus diye biliniyor çok değerli bir filozof. Mesela bedenimi esir alabilirsin ama ruhumu asla sözü Tyanalı Apollonius'un Gonziyanus bunu yargılıyor büyücülükle suçlanıyor yargılıyor. Ve Efeste mahkeme salonunda bu sözü söyledikten sonra yok olduğu rivayet iddia ediliyor. Tabi bu bir söylence ama dünyada kabul görmüş bir söylence... (K4); ... Apollonius'un burada hem yazar hem düşünür olduğunu biliyorum. Adına para basıldığını da biliyorum. Burada kısa bi dönemde valilik yaptığını da biliyorum. İsa'nın kardeşi olduğu söyleniyor hatta bazın durumlarda İsa'nın Apollonius olduğunu da düşünüyorlar (K5); ... Çok iyi de bilmiyorum ama bi Apollonius Efeste bir ucu da burada ne olduğunu bilmiyorum ama var yani. Apollonius bizim buranın Tyanalı'nın filozof gibi bir şeyler...(K6); Tyanalı Apollonius hakkında aslında çok şey biliyorum. Bi bilge olduğunu biliyorum o zamanın çok ileri görüş adamı olduğunu biliyorum. Ve kendisinin de bir şuada bir eskiden Meryem ananın orada ve bir de Kemerhisar'ın orada gözüktüğünü ermişlerden olduğunu biliyorum ama bunun yanı sıra Apollonius'u anlatmakla bitmez çünkü onun o kadar çok sözleri yazıları buraya geçmiş var ki zaten tabi yaşım itibariyle aklımda kalmıyor çok fazla bilgelik yaptığını biliyorum (K7); ... kim olduğunu bilmezdik. Bizim buranını kurucusu mıymış...(K8); ... Bilgi sahibi değilim (K9); Duymadım (K10); Apollonius'u ben şeyde gördüm mesela o kitapçıklarda. Baya bir şeylerini okudum bir tane güzelleşmek için kadın var taşın üstündeymiş biz onları çok okuduk kitaplardan gördük. Ama yerini bilmiyorum tam...(K11); ... duymadım (K12); ... Valla bir şey bildiğimiz yok (K13); ... heralde kral mıymış yani çok kafası çalışan birimiymiş taa o şeyden buraya su getirirmiş köprüden buraya kemerlerin üstünde su getirirmiş çok akıllı biriymiş o zamanın devrinde (K14); ... doyurucu bilgi sahibi değilim. Çünkü neden broşür yok tanıtılmış broşür yok reklamı yok bi yaşadığı yerde şeyde insanlar aydınlatıcı bilgi veren yok öyle olunca da biz tam olarak bilgi sahibi değiliz (K16); .... Romalılar zamanında yaşamış. Burada yaşamış. Yıl olarak inan hatırlamıyorum Kemerhisar'da yıllar önce yaşamış. Tabi o yıllara göre önemli biri (K17); ... önce duyuyduk ama şimdi duyduğumuz yok...(K18); ... onun hakkında işte büyük bi adam olduğunu duydum orda şimdi silinmiş yazılar okunmuyor pek. Kitabını almadım ama oradaki yazıyı daha önce okumuştum orda Apollonius yaşamış başka da bir şey bilmiyorum (K19); Araştırdığım şekilde biliyorum. Şöyle biliyorum İsa peygamberden önce yaşamış olduğunu. Daha doğrusunu öyle olduğunu düşünüyoruz okuduğumuz kaynaklardan. Bunu bir sağlık şifacı yönünün olduğunu biliyorum ve bunun kıymetli büyük bir bilim insanı olduğunu biliyorum (K20); ... Tyanalı Apollonius büyük düşünür. Tyanalı da doğmuş ama eğitimini Tarsus'ta aldığını biliyorum. Zengin bir ailenin çocuğu. Et yemez sebze ve ağırlıklı beslenirmiş onları da nereden duyduk asım tanışın sempozyumunda duyduk (K21); ... pek de bir şey bilmiyorum. Burada yaşadığını sebze yediğini öyle şeyler biliyorum (K22); ... bilmiyorum pek bir şey (K23); ... Şarapçı olduğunu biliyorum. Başka bak bu nasıl diyim dünyada ilk nikâh şeyi resmi nikah Apollonius zamanında yapılmış. Apollonius hakkında çok şey biliyoruz ... belediyeden oradan okuyorum denk geldikçe (K24); ... Apollonius buraları şey yapmış kemerlere falan astılar levhasını ama şeyini bilmiyorum. Buralarda yaşamış gerisini bilmiyorum kim olduğunu bilmiyorum (K25); ... Çok fazla araştırmadım ama heralde bu Tyanalı'nın kurucusu yöneticisi başkanı mıydı artık eyalet valisi miydi bilemiyorum ne olduğunu yani çok bi bilgim yok...(K26).

3.2.18 Bölgenin Hristiyan İnancı Olarak İnanç Turizmi Çerçevesinde Ziyaret Edilmesi

Katılımcılara on sekizinci soru olan “**Bölgenin Hristiyan inancına dönük inanç turizmi açısından gelişmesi sizi rahatsız eder mi?**” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%73,07) rahatsız olmayacağını, herkesin kendi dinini yaşamakta özgür olduğunu belirtmiştir. Diğer bir yorumda ise (%26,92) olumsuz olduğunu, kötü örnek olacağını düşünmektedir.

Mülakatta alınan cevaplar doğrultusunda yerli halk tarafından bölgenin Hristiyan inancına dayalı ziyaretlerinden rahatsız olmayacağını, bunu hoşgörü ile karşılayacağını göstermektedir. Her insan kendi ibadetini kendi dinine göre yapabileceği anlayışındadırlar. Olumsuz görüşte bulunan katılımcılar bu ziyaretlerin kendi dini inanış ve bakış açısına kötü örnek olarak etkileyeceğini söylemektedir. Bu durum katılımcı görüşlerini ikiye ayırmaktadır. Aşağıda verilen aynı alıntılar duruma ışık tutucu mahiyettedir.

Bence etmez. Katkısı olur artısı olur... (K1); ...bizim turiste ihtiyacımız var... (K2); ...Biz onu kabul etmeyiz...(K3); ... burası hoşgörü memleketi...(K4); ...Burası sosyalist bir kasaba burada insanlar ayrımcılık yapmazlar... (K5); ...yabancıların ibadeti ne olacak ibadet ibadettir... onlara açığız (K6); Kemerhisar çok çağdaş bir yer ibadete saygımız olur... (K7); Turist olarak gelsinler gitsinler... (K8); ...hoşuma gitmez bu durum... (K9); ... çokta mutlu olurum bende katılırım... (K10); ... Hristiyan, Kürt'müş, Türk'müş hiçbir ayrımcılık yok... (K11); Hoşuma gitmez rahatsız eder...(K12); ... dini onunda kendine onunda dini ayrı bizim

dinimiz ayrı...(K13); ... herkesin dinine saygımız var...(K14); ... çocuklarımızı beynini görüşünü değiştirir... (K15); ... din ırk kültür farkı herkes benim için aynıdır eşittir...(K16); ... hoşgörü ile karşılıyorum...(K17); Etmez... onlarda insan bizde insanız yani...(K18); ... rahatsız etmez bilhassa gelsin isterim...(K19); ... hoşuma gider çünkü onların bize mutlaka katkı sunacağı birçok şey vardır... birçok iyi yönü olduğunu da düşünüyorum (K20); ... haç merkezi olursa rahatsız eder... İbadetlerini yapabilirler tabi serbest...(K21); ... herkesin dini kendine...(K22); Bu memleket biliyorsun İslam memleketi... bizim hoşumuza gitmez (K23); ... rahatsız etmez zaten buranın bir rivayete göre Apollonius'un İsa'dan önce olduğunu söylüyorlar bir rivayete göre. Yani Hristiyan tarihini değiştirebileceğini söylüyorlar... (K24); ...Gitmez. Hristiyan...(K25); ... herkes dinini özgürce yaşamalı...(K26).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Köklü bir geçmişe sahip olan Anadolu, tarihte birçok medeniyetin rotası olmuştur. Bu bölge sayısız medeniyetin evi olmuştur. Antik kentler bu yerleşimlerin en güzel kanıtıdır. Her biri tarih, kültür ve arkeoloji açısından önemli ipuçları sunmaktadır. Tyana antik kenti bunlardan birisidir. Antik kent Tyana, tarih boyunca farklı medeniyetlerin etkisi altında kalmış olup günümüzde arkeolojik çalışmalarla keşfedilmeye devam edilmektedir. Kentin tarih, arkeoloji ve antik kültür açısından önemli bir yeri vardır. Antik kentler turizm açısından büyük bir ilgi odağıdır. Turistler, bu antik kentleri ziyaret ederek geçmiş prensipleriyle korunması ve yönetilmesi büyük önem taşır.

Çalışmada yeterince ilgi görmediği düşünülen Tyana antik kentinin turizm planlamasında nasıl ilerlemesi gerektiği, nelerin dikkate alınmasını ve bunlara yerel halk tarafından bakış açısı incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda Tyana'nın yerel halk tarafından bilindiği ancak çoğunlukla kulaktan kulağa bilgiler ile öğrenildiği anlaşılmaktadır. Küçük bir kesim ise Tyana ismine aşina yalnız herhangi bir bilgi birikimi olmadığını dile getirmiştir. Tyana Antik Kenti'nin turizme kazandırılması ve yerel halka fayda sağlaması için yerel yönetimlerin ve devlet adamlarının desteklerinin beklendiği ortaya çıkmıştır. Turist bilgisi konusunda din, dil ve ırk fark etmeksizin hoşgörülü bir biçimde karşıladıkları ortaya çıkmıştır. Fakat turist ağırlamak için yapıların ve turizm faaliyet alanlarının yetersizliğini dile getirmişlerdir. Yerel halkın turizm gelirinden beklentisi oldukça fazladır lakin olanaklar yetersiz bulunmuştur. Örneğin en büyük açığın konaklama yetersizliği olduğu belirlenmiştir. Altyapı yeterliliği turist ağırlamada oldukça eksiktir. Her ne kadar çoğunluğu yaşlı nüfus oluştursa da oldukça bilgiye ve eğitime açık insanlardır. Bölgede yapılacak olan turizm planlamasına katkı sağlamayı ve geliştirmeyi istemektedirler. Yerel halk çevre bölgede bulunan tarihi yapılar hakkında da bilgi sahibidir. Gezilip görülecek yerleri tarif edebilmekte ve anlatabilmektedir. Fakat onların da buradaki turizm faaliyetlerinin eksikliğinden dolayı, turizm açısından Kemerhisar bölgesine herhangi bir katkısı olmadığını söylemiştir. Yerel halk buna çözüm olarak tanıtım faaliyetlerinin artırılması gerektiğini belirtmektedir. Önceden yapılan turizm festivalleri yapıldığı yıllarda bölgeye ekonomik ve sosyal anlamda canlılık kazandırmakta olduğunu belirtmişlerdir. Bu tür festivallerin tekrar yapılmasını beklemektedirler. Bölgede yaşayan yerel halkın geçim kaynağı çoğunlukla tarım, hayvancılık ve yaşlı nüfus çokluğundan dolayı emekli maaşlarıdır. Bu sebepten dolayı gelen turistlere yalnızca yöresel ürünlerden olan meyve ürünlerinden satabileceklerini düşünmektedirler. Önceden yapıldığı ve şu an yerel halkın yapmadığı bilinen halı ve kilim dokuma ürünler de bulunmaktadır. Bunlara alternatif olarak

Tyana'yı tanıtacak biblolar ve el işleri yapıp satabileceklerini söylemişlerdir. Bunların için yerel halka maddi ve manevi destek gerekmektedir. Yerel yönetimlerin bu konu hakkında teşvik edici organizasyonlarda bulunmalıdır. Yerel halk bu konu hakkında bekleş içerisindedir.

Tyanalı Apollonius yerli halkın çoğunluğu tarafından bilinmektedir. Bunlara örnek cevaplarda Apollonius'un burada yaşamış bilge, filozof ve şifacı olarak tanındığı söylenmektedir. Ancak Tyana gibi Apollonius'un da yeterli tanıtımı ve bilinirliği olmadığı alınan cevaplardan öğrenilmiştir. Sadece kulaktan dolma bilgilerle değil resmi ve bilimsel kaynaklardan bilgi almayı istemektedirler. Bu bilgiler ile Tyana'nın bir haç kenti olması konusunda röportaja katılan yerel halkın büyük bir çoğunluğu hoşgörülü karşılamaktadır. Herkesin dini ve inancı kendine, herkes insandır bakış açısıyla bakan katılımcıların aksine diğer katılımcılar kültür ve inanç ayrımının bölgeyi olumsuz etkileyeceğini söylemiştir. Bu durum ayrışma neden olmaktadır.

Turizm planlaması sırasında yerel halkın katılımı ve destekleri büyük önem taşır. Yerel halkın turizm faaliyetlerine dahil edilmesi, yerel ekonominin geliştirilmesi, kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilir turizmin teşvik edilmesi açısından önemlidir. Bu konu ile ilgili öneriler başlıklar ve konular halinde öneriler kısmında verilmiştir.

ÖNERİLER

Turizm planlaması için yerel halkın bilinçlenmesi ve turizme fayda sağlaması için farklı yollar mevcuttur. Çalışmanın bu duruma dair önerileri şöyle sıralanabilir:

Bilgilendirme ve Farkındalık Oluşturmak İçin: Yerel halka turizm planlarının nedenlerini, amaçlarını ve potansiyel faydalarını anlamaları için eğitim verilmelidir. Turizmin yerel ekonomiye, istihdama ve altyapıya katkıları hakkında bilgilendirme oturumları düzenlenmelidir. Turizmin kültürel ve çevresel etkileri anlatılmalıdır ve bu etkileri nasıl en aza indireyecek önlemler alınacağını açıklanmalıdır.

Katılımı Teşvik Etmek İçin: Yerel halkın turizm planlama sürecine aktif olarak katılımı sağlanabilir. Toplantılar, atölye çalışmaları ve anketler gibi katılım fırsatları oluşturarak yerel halkın görüşleri toplanmalıdır. Bu faaliyetleri uygulamak için bölgede bulunan Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ilgili bölüm öğrencilerinden yardım alınabilir.

Kültürel Değerleri Korumak İçin: Turistik faaliyetlerin kültürel mirası nasıl etkileyebileceği hakkında yerel halk bilgilendirilmelidir. Yerel halka kültürel mirası koruma önlemleri konusunda eğitim verilmelidir. Yerel halkın geleneksel el sanatları, yemekler ve kültürel etkinlikler gibi kültürel ifadelerini teşvik edecek tanıtımlara dahil edilmelidir.

İstihdam Olanakları Sağlamak İçin: Turizm sektöründe yerel halka iş fırsatları sunulmalıdır. Restoranlar, oteller, rehberlik ve el sanatları gibi sektörlerde istihdam sağlanmalıdır. Yerel halkı turistlere hizmet verme konusunda eğitilmeli ve mesleki gelişim fırsatları sunulmalıdır.

Sürdürülebilirlik ve Çevresel Koruma İçin: Çevresel etkileri azaltmak için sürdürülebilir turizm ilkelerini yerel halka öğretmeli ve uygulamalarına teşvik edilmelidir. Doğal ve tarihi alanların korunması ve temiz tutulması için yerel halkın katkılarından faydalanılmalıdır.

Gelir Paylaşımı İçin: Turizm gelirlerinin yerel ekonomiye katkısını artırmak için gelir paylaşımı programları oluşturulmalıdır. Yerel halkın turizm işletmelerinde sahiplik payına sahip olmalarını veya turistik ürünler ve hizmetler satmalarını teşvik edilmelidir.

İş birliği ve İletişim İçin: Yerel yönetimler, turizm işletmecileri ve yerel halk arasında sürekli iletişim kurulmalıdır. Ortaklıklar kurarak yerel halkın turizm planlarının tasarlanması ve uygulanmasına katılımı sağlanmalıdır.

Bu temel başlıklar halinde yapılan uygulamalar sayesinde Tyana Antik Kenti bölgesinin turizmde sürdürülebilirliğini artırır, yerel ekonomiyi canlandırır ve yerel kültürel mirasın korunmasına yardımcı olur.

KAYNAKÇA

- Aça, M., & Yolcu, M. A. (2022). *Geçmişten Geleceğe Küçük Asya-Anadolu*. Çanakkale: Paradigma Akademi Basın Yayın Dağıtım.
- Açııcı, F. K., Ertuş, Ş., & Sönmez, E. (2017). Sürdürülebilir Turizm: Kültür Turizmi ve Kültürel Miras. *Academia Journal of Interdisciplinary Scientific Research*, 52-66.
- Ahiler Kalkınma Ajansı. (2019). *Nevşehir Kapadokya Turizm Yatırım Olanakları Raporu*. Ahiler Kalkınma Ajansı Geleceğe Yön Verir: <https://www.ahika.gov.tr/dokumanflipbook/nevsehir-kapadokya-turizm-yatirim-olanaklari-raporu/674> Erişim tarihi: 07.09.2023
- Ahunbay, Z. (2010). Arkeolojik Alanlarda Koruma Sorunları Kuramsal ve Yasal Açılardan Değerlendirme. *Turkish Academy of Sciences Journal of Cultural Inventory*, 103-118.
- Akalın, K. (2020). Yeni Ahitteki Tyanalı Apollonius -Apollonius of Tyana in New Testament. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 220-244.
- Akarsu, R. (2014). Erken Tunç Çağı Sonu ve Orta Tunç Çağı'nda Güneybatı Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası. *Journal of Graduate School of Social Sciences*, 209-216.
- Akpınar, G., & Koç, H. (2023). Kapadokya Turizminin SWOT Analizi ile İncelenmesi ve Bölgede Turizmi Geliştirmek İçin Öneriler. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 316-334.
- Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2023). *Yeraltı Şehirleri*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı: <https://aksaray.ktb.gov.tr/TR-63663/yeralti-sehirleri.html> Erişim Tarihi: 01.09.2023
- Akyürek, S., Özdemir, Ö., & Çeken, H. (2018). Gümüşhane İlinin Kırsal Turizm Potansiyeli ve Yerel Halkın Kırsal Turizm Hakkındaki Görüşleri (Zigana Köyü Örneği). *Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi*, 10-19.
- Albayraktaroğlu, İ. (2022). Antik Çağ Filozofu Tyanalı Apollonius. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 1648-1663.
- Alkan, A., & Duru, B. (2002). Kentsel Yerleşimlerin Tarihi. A. J. Paul K. Hatt içinde, *20.Yüzyıl Kenti* (s. 27-36). Ankara: İmge Yayınevi.
- Alpaslan, C., & Tutar, F. (2013). Medeniyetlerin Yaşatıldığı Şehir Niğde ve Turizm. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1-47.
- Altanlar, A. (2015). Kültür Turizmini Geliştirme Kapasitesinin Ölçülmesinde Kavramsal Bir Model ve Yöntem Denemesi: İstanbul, Boğaziçi Örneği. *Yıldız Teknik Üniversitesi Açık Arşiv*, 10-436.
- Altunok, M. (2019). Hititler: Boğazköy'den yükselen bir yönetim güneşi. *Akademik Hassasiyetler*, 147-160.
- Anadolu Uygarlıkları. (2019). *Köşkhöyük*. Anadolu Uygarlıkları: <https://www.anadoluuygarliklari.com/anadolu-da-ilk-yerlesimler/koskhoyuk/> Erişim tarihi: 05.09.2023

- Anadolu'nun Antik Kentleri.* (2020, 10 10). Anadoluyu Geziyorum: <https://anadoluyugeziyorum.com/blogdetay/anadolunun-antik-kentleri> Erişim tarihi: 31.08.2023
- Ankara Üniversitesi. (2023). *Açık Ders Ankara*. Prehistorik Arkeolojinin Genel Çerçevesi: https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/24701/mod_resource/content/0/KONU%201.pdf Erişim tarihi: 23.08.2023
- Arslaner, E., & Erol, G. (2017). An Evaluation on Some Types of Alternative Tourism. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 422-438.
- Arslantaş, Y. (2014). Paleolitik ve Mezolitik (Epi-paleolitik) Çağ'da Barınma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 319-343.
- Aslan, S., & Alkış, M. (2015). Osmanlı'dan Cumhuriyete Geçişte Türkiye'nin Modernleşme Süreci: Laikleşme ve Ulusal Kimlik İnşası. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 19-33.
- Aşlıoğlu, F., & Memlük, Y. (2010). Frig Vadisi Kültür Mirası Alanlarının Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 185-197.
- Avcı, M. C. (2019). Dünyanın İlk Anıtsal İnanç Merkezi: Göbekli tepe. *T.C. Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı*, 1-132.
- Bakır, A., & Altıngök, A. (2011). Klasik Ve Çağdaş Kaynaklar Işığında Turan-İran Kavramı ve Tarihsel Coğrafyası. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 361-422.
- Bardakçı, K., & Bardakçı, A. (2021). Arkeolojik Buluntular Işığında Konya-Manavgat-Mersin Ortabatı Toros Üçgeni Prehistorik Dönem Bakır Madenciliğinin Gelişim Süreci. *Journal of Underground Resources*, 41-52.
- Baykan, E. (2007). Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30-49.
- Bağdere, K. (2021). Eski Anadolu Ve Eski Mezopotamya'da Tanrıça Kültürleri. *Prequest*, 9-53.
- Bekki, M. (2020, Mayıs 15). *Anadolu Medeniyetleri Hakkında Bilgi*. derstarih.com: <https://derstarih.com/anadolu-medeniyetleri/> Erişim tarihi: 01.09.2023
- Berges, D. (2002). Tyana in Kappadokien: Von der hethitischen Residenz zur gräco-römischen Colonia. *Antike Welt*, 177-187.
- Bilgi Al. (2020). *Tarih Öncesi Çağlar ve Yerleşim Yerleri*. Bilgi Al: <https://www.bilgial.com/tarih-oncesi-caglar-ve-yerlesim-yerleri/> Erişim tarihi: 02.09.2023
- Bilgilioğlu, H. (2023). Tarihi harç örneklerinin çoklu analitik yöntemler kullanılarak incelenmesi: Tyana Roma Hamamı (Niğde-Kemerhisar) örneği. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*.
- Bingöl, A., & Üngör, İ. (2015). İskender'in Rüyası: Persler. *Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset ve Kültür Dergisi*, 31-85.
- Bingöl, Z. (2004). Akdeniz Bölgesinin Kültür ve İnanç Turizmi Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 125-137.

- Birinci, S., Kaymaz, Ç. K., & Camcı, A. (2018). Göbekli Tepe'nin Arkeolojik Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi (Şanlıurfa). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1351-1367.
- Ceylan, B. (2004). Antik Dönem Anadolu Kentleri ve Kent Mimarisi: Antik Kentlerde Kent ve Yapı Etkileşimi. *ursa Yaşam Kongresi*.
- Coşkun, D. Y. (1989). Hitit Çivi Yazılı Belgelerin Işığı Altında İlk Çağda Tuuanuuu. *Belleten*, 207-477.
- Coşkun, İ. (2018). Hitit İmparatorluk Dönemi Krallık Asası. *Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 9-26.
- Comer, D., & Willems, A. (2019). Conclusion: Feasibility Assessment at Public Archaeological Heritage Sites. *Feasible Management of Archaeological Heritage Sites Open to Tourism*, 171-178.
- Cooper, J. E., & Decker, M. J. (2012). *Life and Society in Byzantine Cappadocia*. New York: Palgrave Macmillan.
- Çakmak, İ. (2018). Erken Demir Çağı'nda Orta Anadolu: Kültürel Yapı ve Arkeolojik Veriler. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 7-99.
- Çalışkan, K. (2016). *Herkes İçin Osmanlı*. İstanbul: Optimum Basım.
- Çelik, A. (2023). *Anadolu Kronolojisi*. alicelik.net: <https://alicelik.net/anadolu-kronolojisi/> Erişim tarihi: 29.08.2023
- Çelik, B., Güler, M., & Güler, G. (2011). Türkiye'nin Güneydoğusunda Yeni Bir Çanak Çömleksiz Neolitik Yerleşim: Taşlı Tepe. *Anatolia*, 225-236.
- Çengel, B. B. (2013). Kapadokya Bölgesindeki Butik Otellerde Konaklama Nedenlerine Yönelik Bir Araştırma. *Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 88-108.
- Çetinoğlu, D., & Uygur, S. M. (2023). Sürdürülebilir Ziyaretçi Yönetimine İlişkin Marmaris Destinasyonuna Yönelik Nitel Bir Araştırma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 563-579.
- Çınaroğlu, A. (1987). *Kemerhisar - Ambartepe 1986 Kazısı*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü.
- Çınaroğlu, A. (2005). *27. Kazı Sonuçları Toplantısı*. Antalya: Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü.
- Darga, A. (2013). *Anadolu'da Kadın*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Demir, K. (2019, Kasım 29). *Tarih Öncesi Çağlar ve Özellikleri*. Ders:Tarih: <https://derstarih.com/tarih-oncesi-caglar/> Erişim tarihi: 21.08.2023
- Demirtürk, S. (2015). 1960–1980 Döneminde Türkiye'de Sosyo-Ekonomik Değişimin ve Dışa Yönelişin Toplumsal Dinamikleri. *21. yüzyılda eğitim ve toplum*, 155-182.
- Doğan, N. Ş. (2013). Niğde'deki Türk Dönemi (13-15. Yüzyıl) Yapılarında Taç Kapı-Mihrap Tasarımı ve Bezeme İlişkisi. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 115-140.

- Doğanay, O., & İşler, B. (2019). Geç Antik Çağdan Günümüze Tyana (Kemerhisar). *Akdeniz Sanat Dergisi*, 639-648.
- Dölek, İ. (2018). İklim ve Medeniyet. *Social Sciences Studies Journal*, 3511-3521.
- Durak, Ş. (2014). Tarihi Çevrelerde Sürdürülebilir Turizm Planlaması: Diyarbakır Tarihi Sur İçü Bölgesi Örneği. *T.C. Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 1-201.
- Duru, M. N., & Şaman, N. (2013). İnsanın Varoluşundan Demir Çağına Kadar Takı ve Takımın Kalitesi. *Journal of Anadolu Bil Vocational School of Higher Education*, 51-64.
- Durukan, A. (2014). Beylikler Dönemi Kültür Ortamından Bir Kesit. *Turkish Studies*, 391-502.
- Dzielska, M., & Stucchi, S. (1986). *Apollonius of Tyana in Legend and History*. Roma: L'erma di Bretschneider.
- Ehsani, A., & Yazıcı, E. Y. (2016). Anadolu'da Bakır Madenciliği ve Kullanımının Kısa Tarihi. *Yer Altı Kaynakları Dergisi*, 43-48.
- Erdan, E. (2015). Demir Çağ ve Sonrası Batı Anadolu'da Firg Kültür Etkileri. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 6-18.
- Erdoğan, H. A. (2020). Arkeolojik Kültür Varlıkları Turizmi Arkeoturizm Planlamasında Arkeolog Etkisi. *The Journal of Selcuk University Social Sciences Institute*, 343-351.
- Eren, D., & Bozkurt, İ. (2020). Aşırı Turizm Sorunsalı: Kapadokya Bölgesi'ne Yönelik Bir Çalışma. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 3090-3107.
- Eren, F. Y., & Sezgin, A. C. (2021). Coğrafi İşaretli Yöresel Ürünlerin Destinasyonlar Açısından Önemi: Kapadokya Bölgesi örneği. *Journal of Tourism Research Institute*, 61-78.
- Eren, S., & Dinç, T. E. (2021). Kültürel Miras Turizminde Somut Varlıklara Yönelik Koruma Stratejileri: Eskişehir Yazılıkaya Anıtı Örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2275-2299.
- Erpek, C. (2020). Geç Antik Dönem'de Kapadokya'da Kentler. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 642-657.
- Ertuğrul, A. (2009). Hamam Yapıları ve Literatürü. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 241-266.
- Eskikurt, Y. D. (2014). Ortaçağ Anadolu Ticaret Yolları . *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15-40.
- Faulkner, N. (2008). *Roma: Kartalların İmparatorluğu*. İstanbul: Yordam Kitap Basın Yayın.
- Gautam, S. (2010). *Archaeotourism in the Western Himalayas Scope and Challenges*. New Delhi: Neri- İtihas Shodh Sansthan.
- Giraud, R., & Porter, B. (2010). Archaeotourism and the Crux of Development. *Anthropology News*, 7-8.
- Given, L. (2008). *The SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. Los Angeles: A Sage Reference Publication.

- Gök, A., & Tuna, H. (2013). Turizm Pazarlaması Açısından Malatya İlinin Potansiyelinin Belirlenmesi. *Karamanoglu Mehmetbey University Journal of Social and Economic Research*, 1-11.
- Göktürk, A. (2022, Ağustos 10). *Roma Su Kemerlerinin İnşası, Tarihi ve Çalışma Sistemi*. Ungo- Tarih Kültür: <https://ungo.com.tr/2022/08/roma-su-kemerleri/> 23.08.2023
- Güler, R. (2022, 04 15). Plume Mag: Medeniyetler Beşiği Ege'nin Tarihi Yerleri Erişim tarihi: 23.08.2023
- Gülhan, G., Torlak, S. E., & Atay, Ç. (2012). Doğal ve Kültürel Değerlere Sahip Alanlarda Turizm Potansiyellerinin Değerlendirilmesi: Selçuk Örneği. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 135-143.
- Güngör, Ş. (2018). Türkiye Bölgeler Turizm Coğrafyası. O. S. Doğan, & E. Duran içinde, *Değişen Dünyada Turizm ve Coğrafya İlişkisi* (s. 501-541). Çanakkale: Paradigma Akademi Basın Yayın Dağıtım.
- Gürgör, I., Özer, I., Baykara, D. S., & Güleç, E. (2019). Paleolitik Dönemden Günümüze Anadolu'nun Zooarkeolojik Analizi. *35. Araştırma Sonuçları Toplantısı / Cilt II*, 1-11.
- Gürkan, T., & Doğanay, O. (2020). Tyana Roma Hamamı Kazılarında Ortaya Çıkan Sütun Başlık Parçaları. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 327-353.
- Hacettepe. (2023). *Niğde, Aktaş-Yenimahalle (Andabalis/Eski Andaval) Konstantin ve Helena Kilisesi Kazısı*. Sanat Tarihi Hacettepe: <https://sanattarihi.hacettepe.edu.tr/Nigde.pdf> Erişim tarihi: 14.08.2023
- Harmankaya, S. (1997). Türkiye Paleolitik Araştırmaları Üzerine Bir Değerlendirme. *Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri-I, Paleolitik-Epipaleolitik*, 7-19.
- Işık, A. (2018). İlk Şehirler ve Yazılı Medeniyete Geçiş. *Mavi Atlas*, 46-74.
- İkiz, A. S. (2006). *İlkçağlardan Günümüze İktisat ve Siyaset*. İstanbul: Efe Akademi Yayınları.
- İnan, K. (2020). Gümüş Kasabası. *Milli Kültür Araştırmaları Dergisi*, 130-168.
- İnce, K. H. (2022, Kasım 22). *Türkiye'nin Antik Kentleri*. Oggusto: <https://www.oggusto.com/seyahat/yurtdici/turkiyenin-antik-kentleri> Erişim tarihi: 04.06.2023
- İşçen, Y. (2009, Mayıs). *Tyana Antik Kenti*. Cappadocia Explorer: <http://www.cappadociaexplorer.com/detay.php?id=121&cid=48&page=1> Erişim tarihi: 05.06.2023
- Jusoh, A., Sabin, Y. S., & Nayan, N. (2017). Archaeotourism and its Attractiveness in the Context of Heritage Tourism in Malaysia. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 2222-6990.
- Kansu, Ş. A. (1963). Marmara Bölgesi ve Trakya'da Prehistorik İskân Tarihi Bakımından Araştırmalar. *Bellekten*, 657-671.
- Karaca, Ö. (2017). Anadolu Antik Kentleri / Anatolia Ancient Cities. *Amisos*, 88-108.

- Karadağ, L., & Kurnaz, H. A. (2018). Kültür Turizminde Antik Kentlerin Destinasyon Çekiciliği Açısından Değerlendirilmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 170-183.
- Karaketir, E. (2018). Persler Anadolu'da Büyük Kyros'un Lidya Seferi ve Sonuçları. *Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 1-27.
- Karaorman, T. (2018, Eylül 11). *Gümüşler Manastırı – Kapadokya'da Bir Manastır*. Tarihli Sanat: <https://www.tarihlisanat.com/gumusler-manastiri-kapadokyada-bir-manastir/> Erişim tarihi: 13.05.2023
- Karasu, Y. E. (2022). Niğde/Tyana (Kemerhisar) Kazısı Türk-İslam Dönemi Seramikleri. *Journal of Art History*, 277-317.
- Katlav, E. Ö., Eren, F. Y., & Tuna, M. (2019). Kapadokya'da Bağcılığın Gastronomi Turizmi Açısından Değerlendirilmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 2168-2186.
- Kejanlı, T. (2005). Anadolu'da İlk Yerleşmeler ve Kentleşme Eğilimleri. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 89-97.
- Kemer, N. (2018). Anadolu'nun Tarihi Yolları ve Ankara için Bir Yeşil Yol Planlama Olanakları. *The Journal of Graduate School of Natural and Applied Sciences of Mehmet Akif Ersoy University*, 136-143.
- Kılıç, Y. (2015). Anadolu'nun İlk Kentleri. *I.Uluslararası Sosyal Bilimler Araştırmaları Kongresi* (s. 119-136). Saray Bosna: Pamukkale Üniversitesi.
- Koçak, B. (2018). Kültürel Mirasın Korunmasında Belediye Birliklerinin Rolü: Koca Yusuf Projesi Örneği. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 148-164.
- Kocapınar, P. (2015). Sözlüklerin Ortaya Çıkışıyla İlgili Teoriler Üzerine Bir Değerlendirme. *Gazi Türkiyat*, 129-141.
- Koday, Z. (2011). Türkiye'nin Siyasi Sınırlarına Coğrafi Bir Bakış. 8. *Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi* (s. 27-33). Celalabat - Kırgızistan: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Korkanç, M. (2019). *Tyana Su Kemerleri ve Taşları*. Tmmob jeoloji mühendisleri odası: https://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/27549ea0fc2273a_ek.pdf Erişim tarihi: 07.08.2023
- Korkmaz, M. (2004). XVI. Yüzyılda Kilisehisar: Bizans Şehrinden Osmanlı Köyüne. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11-97.
- Kurt, M. (2009). Yeni Asur Devleti'nin Kuzey Yayılımı ve Doğu Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 1-13.
- Kurt, M. (2010). II. Sargon Devri Kaynakları Işığında Güney Anadolu ve Toros Dağları Bölgesi. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 69-88.
- Kurugöl, S., & Tekin, Ç. (2010). Anadolu'da Bizans Dönemi Kale Yapılarında Kullanılan Tuğlaların Fiziksel, Kimyasal ve Mekanik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 767-777.

- Kutlu, S. Ö., & Türksoy, S. S. (2021). Kültür Turizminde Tarih Öncesi Arkeolojik Yerleşmeler ve Göbeklitepe Örneği. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 304-315.
- Morina, S., & Kervan, S. (2022). *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Alanlarında Yeni Trendler*. İzmir: Duvar Yayınları.
- Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2022, 10 15). *Niğde*. Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü: <https://nigde.ktb.gov.tr/TR-166029/nigde-genel.html> Erişim tarihi: 07.08.2023
- Okur, Y., Genç, İ., Özcan, T., Yurtbay, M., & Sever, A. (2011). *Tarih*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Okuyucu, D. (2008). Kapadokya Bölgesi Yeraltı Şehirlerinde Bulunan Şaraphanelerden Birkaç Örnek *Adiyaman University Journal of Social Sciences*, 138-149.
- Olgar, İ. K. (2023, Ağustos 9). *Andaval Kilisesi*. Kültür Envanteri: <https://kulturenvanteri.com/tr/yer/andaval-kilisesi/#16/38.018738/34.740883> Erişim tarihi: 09.08.2023
- Olgun, R., & Yılmaz, T. (2014). Aizanoi Antik Kentinin Peyzaj Planlama Kapsamında Korunması ve Turizm Potansiyelinin Arttırılması. *Artium*, 122-133.
- Onat, S. (2017, Mart 14). *Selçuklu'nun Anadolu'ya bıraktığı en önemli 10 eser*. Hürriyet: <https://www.hurriyet.com.tr/seyahat/galeri-selcuklunun-anadoluya-biraktigi-en-onemli-10-eser-40368540/1> Erişim tarihi: 09.08.2023
- Öcal, T. (2010). Antik Tyana Şehrinden Günümüz Kemerhisar'a Kadar Olan Yerleşmenin Tarihsel Süreci. *Marmara Coğrafya DergiSi*, 388-408.
- Öcal, T. (2013). Niğde Gümüşler Manastırı ve Turizm Potansiyeli. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31-49.
- Önal, M. (2022). Jeopolitik ve Jeofilozojik Açından Anadolu. M. Aça, & M. A. Yolcu içinde, *Geçmişten Geleceğe Küçük Asya Anadolu* (s. 1-16). Çanakkale: Paradigma Akademi Basın.
- Özcan, K. (2006). Anadolu-Türk Kent Tarihinden Bir Kesit: Selçuklu Döneminde Anadolu-Türk Kent Modelleri. *Bilig* 38, 161-184.
- Özcan, K. (2007). Anadolu'da Selçuklu Dönemi Yerleşme Sistemi ve Kent Modelleri. *İtü Dergisi*, 3-15.
- Özdöl, S. (2011). Çanak Çömleksiz Neolitik Çağda Güneydoğu Anadolu'da Din ve Sosyal Yapı. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 173-199.
- Özdaş, G. (2021). Modernleşme Sürecinde Niğde'de Mimari Çevre ve Kentsel Dönüşümler. *T.C. Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 4-11.
- Özdemir, H. F. (2007). Demir Çağı: Başlangıcı ve Başlatanları, Anadolu'ya Etkileri üzerine. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 501-518.
- Özen, İ. A., & Özdemir, E. G. (2019). Kapadokya Sıcak Hava Balonculuğu Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of ISS*, 579-595.

- Özkul, A. (2020, Ağustos 9). *Tyana Antik Kenti'nde 4. Yüzyıla Ait Kilise Ortaya Çıkarıldı*. AA Kültür: <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/tyana-antik-kentinde-4-yuzyila-ait-kilise-ortaya-cikarildi/1936039> Erişim Tarihi: 01.07.2023
- Peker, N. (2023). Bizans Kapadokyası'nda Zirai Faaliyetler: Yazılı Kaynaklar Işığında Arkeolojik Kanıtların Okunması. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of ISS*, 734-754.
- Pençe, S. (2020, Şubat 5). *İşte Niğde'nin Nüfusu*. Bor'un Sesi: <https://www.borunsesi.com/yerel-haber/iste-nigdenin-nufusu-h4335.html> Erişim Tarihi: 04.09.2023
- Polat, S. (2018). Prehistorik Arkeoloji Çalışmaları Açısından Travertenlerin Önemi: Sürmecik (Banaz) Örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 306-321.
- Rhodes, P. J. (2019). *A Short History of the Ancient Greece*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Roger S. Bagnall, P. D. (2004). *The Hellenistic Period: Historical Sources in Translation*. USA: Blackwell Publishing.
- Sabuncuo, T. (2019). Eski Mezopotamya ve Anadolu'da Çocuk. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 4-8.
- Sarı, İ. (2017). *Anadolu Medeniyetleri: Mezopotamya Medeniyetleri*. Antalya: Net Medya Yayıncılık.
- Sarıca, M. (2007). Batı Anadolu'da Selçuklu Bizans Kültürel Etkileşimi. *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 7-19.
- Saygın, A. (2017). Medeniyetlerin Doğuşu Üzerine Bir İnceleme. *Academia*, 4-5.
- Sağlam, C., & Kuş, Z. A. (2016). Orta Anadolu Bölgesi İllerinde Tarımsal Mekanizasyon Düzeyinin Yıllara Göre Değişimi. *Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 364-371.
- Schutz, A. (1967). *The Phenomenology of the Social World*. Chicago: Northwestern University Press.
- Seidman, I. (2006). *Interviewing As Qualitative Research; A Guide For Researchers in Education and The Social Sciences*. New York: Teachers College Press.
- Somuncu, M., & Yiğit, T. (2008). Göreme Milli Parkı ve Kapadokya Kayalık Sitleri Dünya Mirası Alanı'ndaki Turizmin Sürdürülebilirlik Perspektifinden Değerlendirilmesi. *V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (s. 387-402). içinde Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Soydan, O. (2016). Kültürel Miras Olarak Nahitiya "Niğde". *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 54-81.
- Srivastava, S. (2015). Archaeotourism: An Approach to Heritage Conservation and Area Development. *Global Journal of Engineering, Science & Social Science Studies*, 31-42.
- Stathakopoulos, D. (2018). *Bizans İmparatorluğu'nun Kısa Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Şahin, H., & Caner, G. (2012). Roma İmparatorluk Dönemi'nde Anadolu'da Yaşamış Romalı Filozoflar. *T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Eski Çağ Tarihi Bilim Dalı*, 10-11.
- Şahin, Y. D., & Altunkasa, M. (2020). Antik Kentlerin Oluşum Kurgularının Analiz Edilmesinde Kullanılan Coğrafi, Sosyo-Kültürel ve Tarihsel Belirleyiciler: Anavarza Örneği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 68-83.
- Şakar, F. S. (2022). Kapadokya Doğal ve Kültürel Miras Alanlarının Koruma Tarihi. *Turkish Academy of Sciences Journal of Cultural Inventory*, 11-30.
- Şamiloğlu, F., & Karacaer, S. S. (2012). Kapadokya Yöresinin Turizm Potansiyeli ve Türkiye Ekonomisindeki Yeri. *1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu* (s. 129-151). Ankara: Nevşehir Üniversitesi Kapadokya Araştırma ve Uygulama Merkezi (Nevkam).
- Şen, P. (2016, Nisan 15). *Türkiye'deki 10 Önemli Bizans Yapısı*. Arkeofili: <https://arkeofili.com/turkiyedeki-10-onemli-bizans-yapisi/> Erişim tarihi: 11.04.2023
- Şengül, F. B. (2017). Yeni Kültür Turizmi Destinasyonu: Olba Antik Kenti. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 20-28.
- Şerbetçi, K. (2008). İlk Çağ Anadolu Devletlerinde Ordu. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 8-35.
- T.C. Kültür Portalı. (2021, Şubat 17). *Roma Havuzu-Niğde*. Türkiye Kültür Portalı: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/nigde/gezilecekyer/roma-havuzu> Erişim tarihi: 20.08.2023
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2023). *Ören Yerleri*. Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü: <https://nigde.ktb.gov.tr/TR-74408/oren-yerleri.html> Erişim tarihi: 20.08.2023
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2023). *Gümüşler Manastırı*. Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü: <https://nigde.ktb.gov.tr/TR-74360/gumusler-manastiri.html> Erişim tarihi: 20.08.2023
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2023, Ağustos 19). <https://nigde.ktb.gov.tr/Eklenti/48875,genelpdf.pdf?0>. <https://nigde.ktb.gov.tr/Eklenti/48875,genelpdf.pdf?0> Erişim tarihi: 20.08.2023
- T.C. Niğde Valiliği. (2023). *Andaval Ören Yeri*. T.C. Niğde Valiliği: <http://www.nigde.gov.tr/andaval-orenyeri> Erişim tarihi: 20.08.2023
- Türkiye Kültür Portalı. (2015). *Andaval Kilisesi- Niğde*. Türkiye Kültür Portalı: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/nigde/kulturenvanteri/andaval-klse> Erişim tarihi: 20.08.2023
- Türkiye Kültür Portalı. (2021, Şubat 17). *Roma Havuzu- Niğde*. Türkiye Kültür Portalı: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/nigde/gezilecekyer/roma-havuzu> Erişim tarihi: 21.08.2023
- Taşdelen, M. M. (2020). Friglerin Sosyal – Ekonomik Yapısı. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi*, 1-19.

- Taşkın, M. (2023). *Tyana Antik Kenti, Su Kemerleri Ve Roma Havuzu - Mustafa Taşkın'ın Kaleminden*. ND Haber: <https://ndhaber.com.tr/tyana-antik-kenti-su-kemerleri-ve-roma-havuzu-mustafa-taskinin-kaleminden-n-2686678> Erişim tarihi: 21.08.2023
- Tekdamar, D. (2017). Tarihi ve Arkeolojik Mirasın Sürdürülebilirliği Bağlamında Kültürel Peyzaj Koridorlarının Planlanması ve Tasarımı: Amasra Örneği. *T.C. Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 1-190.
- Thomas, B., & Langlitz, M. (2019). Archaeotourism, Archaeological Site Preservation, and Local Communities. *easible Management of Archaeological Heritage Sites Open to Tourism*, 69-78.
- Timothy, D. J., & Tahan, L. G. (2020). *Archaeology and Tourism: Touring the Past*. USA, Blue Ridge Summit: Channel View Publications.
- Tiryaki, S. (2019). Orta Demir Çağ'ında Anadolu Mezopotamya İlişkileri Bağlamında İç Anadolu Bölgesinin Tarihi ve Politik Coğrafyası. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 463-482.
- Tokgöz, F. (2022, 12 17). *Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı*. Apollonius'un Kenti Tyana: <https://www.cekulvakfi.org.tr/makale/apolloniusun-kenti-tyana> Erişim tarihi: 24.08.2023
- Tokgöz, F. (2022, 07 19). *Apollonius'un Kenti Tyana*. Çevre ve kültür değerlerini koruma ve tanıtma vakfı: <https://www.cekulvakfi.org.tr/makale/apolloniusun-kenti-tyana> Erişim tarihi: 25.08.2023
- Tosun, E. (2019). Paranın Doğduğu Yer: Sardes Antik Kenti. *Tarih Araştırmaları*, 25-28.
- Url. (2017, Haziran 4). *Kesinlikle Görmeniz Gereken 15 Osmanlı Eseri*. Blog Bilet Al: <https://blog.biletall.com/kesinlikle-gormeniz-gereken-15-osmanli-eseri> Erişim tarihi: 26.08.2023
- Uyanık, H. (2014). Arkeolojik Araştırmalar Işığında Tunç Çağı'nda Erbaa. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 97-120.
- Uysal, G. (2018). Konstantin ve Helena Kilise'sinde (Andaval) Mezar Tiplerinden ve Buluntulardan Sosyal Statünün Belirlenmesi. *Antropoloji*, 29-52.
- Uğuz, S. Ç. (2011). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Burhaniye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli. *Marmara Geographical Review*, 332-353.
- Ünlü, F. (2014). Roma İmparatorluğu Döneminde Kapadokya Bölgesi (M.S. III ve IV. Yüzyıllar). *T.C. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 54-106.
- Ünlü, M. (2017). Türk Hâkimiyetine Kadar Anadolu'da Madencilik. *Genç Kalemler Tarih Araştırmaları Dergisi*, 12-17.
- Ünsal, V. (2006). Doğu Karadeniz'in Tarihi Coğrafyası. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 130-144.
- Ünal, S. (2020). Çağların Akışında Anadolu Pişmiş Toprak Kültürü. *Usbad Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 928-950.

- Üreten, H. (2012). Antik Kaynaklarda Karadeniz Bölgesi. *Karadeniz Araştırmaları*, 181-184.
- Violatti, C. (2014, 7-18). *Taş Devri*. World History Encyclopedia: <https://www.worldhistory.org/trans/tr/1-18/tas-devri/> Erişim tarihi: 29.08.2023
- Voyelo, (2021). *Kapadokya Kiliseleri ve Manastırları*. Voyelo: <https://voyelo.com/tr/kapadokya-kiliseleri-ve-manastirlari/> Erişim tarihi: 30.08.2023
- Watkins, C. (1985). *The American Heritage Dictionary of Indo-European Roots*. Boston: Houghton Mifflin.
- Yavaşcan, E. E., & Urak, Z. G. (2019). Tarihsel Katmanlaşmanın Belgelenmesi, Doğal ve Fiziksel Değerlerin Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi: Kapadokya Bölgesi, Niğde İli Örneği. *Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 1204-1228.
- Yavuz, M., & Bayuk, M. N. (2020). Turizm Destinasyonlarının Arkeolojik Sit Alanı Pazarlaması: 2019 Göbeklitepe Yılından Ardından Bir Araştırma. *Journal of Applied Tourism Research*, 65-82.
- Yazlık, B. (2022). Gereme’de Bulunan Roma Dönemine Ait Anadolu’nun İlk Biyodinamik Tarım Takvimi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of ISS*, 1115-1133.
- Yegül, F. K. (2020). Sardes: Tarih, Mimarlık ve Şehircilik. *Anatolian Research*, 135-158.
- Yetiş, Ş. A. (2022). Kapadokya Bölgesi’nin Jeoturizm Açısından Mevcut Durumunun Belirlenmesi. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 702-709.
- Yıldırım, R. Y. (2015). *Fırat’tan Volga’ya Medeniyetler Köprüsü*. Adıyaman: Mavi Ofset.
- Yıldırım, Ş. (2006). Eskiçağda Anadolu'nun Savaş Kapıları. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 1-102.
- Yıldız, D. D. (2019). *Anadolu ve Tarih Öncesi Çağlar*. Ankara: Iksad Publications.
- Yurtseven, A. (2021). İlkel Toplumda Sosyo-Ekonomik Hayata Bir Bakış. *Trakya University E-Journal of the Faculty of Economics and Administrative Sciences*, 98-111.
- Yüncü, H. R. (2010). Şarap Turizmi Bölgelerinin Rekabet Edebilirliğine Yönelik Bir Model Önerisi : Kapadokya Örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 69-74.
- Zanon, M. (2013). Tyana/Kemerhisar (Niğde) : Glass bracelets of the Byzantine and Islamic period. *Anatolia Antiqua*, 181-197.
- Zengin, B., Koç, D. E., & Ulama, Ş. (2018). Kastamonu İlinin Doğa Turizmi Potansiyelinin Alternatif Turizm Kapsamında Değerlendirilmesi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 251-274.

EKLER

Araştırma Gönüllü Katılım Formu

Değerli Katılımcı; bu araştırma yüksek lisans tez araştırması olup, alan çalışması kapsamında olarak Tyana Antik Kenti çevresinde yaşayan yerel halkın antik kent ve turizme olan algısı ile ilgilidir. Vermiş olduğunuz cevaplar araştırmanın niceliği, niteliği ve bilimselliği açısından önem arz etmektedir. Cevaplarınız gizli tutulacak ve sadece bu araştırma kapsamında kullanılacaktır.

Çalışma, Esra POLAT tarafından yürütülmekte ve sonuçları Tyana Antik Kenti çevresinde yaşayan yerel halka ekonomik, sosyal ve kültürel katkı sağlaması adına yapılacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, röportaj yönetimi yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsmınızı yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler veri saklama yöntemi ile korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Necmettin Erbakan Üniversitesi Turizm Rehberliği bölümünden Dr. Öğr. Üyesi Hasan Ali ERDOĞAN'a yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı : Esra POLAT

Adres : Necmettin Erbakan Üniversitesi

Cep Tel :

Email : esrapolat67@gmail.com

Danışman Adı: Hasan Ali Erdoğan

Adres : Necmettin Erbakan Üniversitesi

Cep Tel :

Email : haerdogan@gmail.com

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

Araştırma Soruları

Turizm ve Turist Algısı

- Turizm sizin için neyi ifade eder?
- Turist sizin için neyi ifade eder?
- Kemerhisar için turist gerekli midir?
- Yerli turist mi yabancı turist mi gereklidir?
- Turistlerin Kemerhisar'da en az bir gece konaklaması için neler yapılmalıdır?
- Kemerhisar'ın turizm çekicilikleri nelerdir?

Tyana Algısı

- Tyana antik kenti hakkında neler biliyorsunuz?
- Tyana antik kentinin önemi nedir?
- Tyana antik kentinin var olması şu an için avantaj mıdır dezavantaj mıdır? Neden?
- Tyana antik kentinin yerel katkısı için neler yapılmalıdır?
- Tyana antik kenti ve çevresi kültür varlıkları bizim kültürümüzün bir parçası mıdır? Neden?
- Tyana antik kentinin bir an önce gün yüzüne çıkarılması için arkeolojik kazılarında ücretsiz, gönüllü, emek gücü vererek çalışır mıydınız?

Ekonomik Kalkınma

- Kemerhisar'ın kalkınmasında öncelikli endüstriler sizce nelerdir?
- Turizm endüstrisi bunun neresindedir?
- Kemerhisar'da turizm endüstrisinin gelişmesi için neler yapılmalıdır?
- Kemerhisarlılar yerli/yabancı turiste neler satabilir?

Apollonius Algısı

- Tyanalı Apollonius'u duydunuz mu? Hakkında neler biliyorsunuz?
- Bölgenin Hristiyan inancına dönük inanç turizmi açısından gelişmesi sizi rahatsız eder mi?